

N:o 44.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter; gifven Kristiania slott den 11 mars 1904.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

Hjalmar Westring.

Förslag

till

Förordning

angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Hvad i denna förordning stadgas beträffande tidningar, gäller äfven med afseende å periodiska skrifter i allmänhet.

2 §.

1 mom. För att vinna postbefordran på de villkor, som här nedan stadgas, skall tidning vara efter anmälan af vederbörande utgivare införd i tidningsregister, som föres hos generalpoststyrelsen.

2 mom. Utkommer tidning i upplagor med olika pris eller olika antal nummer eller väsentligen olika innehåll, bör hvarje sådan upplaga vara i behörig ordning införd i tidningsregistret.

3 §.

1 mom. Tryckalster, som efter abonnemang hålles allmänheten till handa, kan med de i detta moment angifna undantag införas i tidningsregistret, såvida på anmälan om dess utgivande bevis enligt tryckfrihetsförordningen blifvit af chefen för justitiedepartementet meddeladt.

I tidningsregistret må ej införas:

a) tryckalster, hvars innehåll uteslutande eller till väsentligaste delen består af ett eller flera större arbeten, eller af särskilda delar af sådana, afsedda att fortsättas från det ena numret eller häftet till det andra, eller af kataloger eller priskuranter; samt

b) tidning, hvars benämning antingen är alldeles lika med titeln å tidning, som redan är för annans räkning införd eller behörigen anmäld till införande i tidningsregistret, eller ock med dylik titel företer sådan likhet, att tidningarna lätt kunna förväxlas.

Generalpoststyrelsen äger, där sådant anses nödigt, infordra prof-nummer af tryckalster, som varder anmäldt till införande i tidningsregistret.

2 mom. Af statsmyndigheter utgifna, nummervis utkommande författningssamlingar och tillkännagifvanden äfvensom Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang kunna i registret införas utan hinder däraf, att de icke uppfylla de villkor, som i 1 mom. stadgas.

4 §.

1 mom. Tidning eller tidningsupplaga, af hvilken under ett kalenderår icke utkommit något nummer, skall såsom upphörd afföras ur registret.

2 mom. Befinnes tryckalster, som blifvit i tidningsregistret infördt, sedermera i något afseende strida mot hvad i 3 § 1 mom. stadgas, äger generalpoststyrelsen förordna, att sådant tryckalster uteslutes ur tidningsregistret.

5 §.

1 mom. Önskar utgifvare af tidning, att denna skall hållas vederbörande till handa efter abonnemang genom postverkets förmedling, bör han anmäla tidningen till införande i tidningstaxa, som för hvarje år utfärdas af generalpoststyrelsen.

Äro i taxan införda olika upplagor af en och samma tidning, anses i fråga om abonnemang genom postverkets förmedling hvarje upplaga såsom en särskild tidning.

2 mom. Å tidning, som utkommer mer än en gång i veckan, medgifves icke abonnemang vid postanstalt å den ort, där tidningen utgifves.

6 §.

Vid abonnemang å tidning genom postverkets förmedling har abonnenten att i förskott för den tid, hvarför abonnemanget sker, erlagga såväl den utgifvaren tillkommande prenumerationsavgift, där sådan förekommer, som ock belöpande afgift till postkassan.

7 §.

Prenumerationsavgifter för tidningsexemplar, som förskrifvits genom postverkets förmedling, varda af postverket redovisade till vederbörande utgifvare, sedan minst ett nummer af de sålunda förskrifna exemplaren blifvit i behörig ordning aflämnadt till postbefordran; dock att vid redovisning af prenumerationsmedel för tidning, hvilken, sedan den börjat utgifvas, ännu ej har regelbundet utkommit under ett helt kalenderår och ett omedelbart därpå följande kalenderkvartal, må, såvida icke utgifvaren ställer säkerhet, som varder af generalpoststyrelsen godkänd, innehållas, hvad af erlagda prenumerationsavgifter anses motsvara återstående nummer af de genom postverket förskrifna exemplar af tidningen.

I hvarje fall äger utgifvare emellertid icke rätt att af postverket erhålla redovisning för influtna prenumerationsavgifter oftare än tre gånger i hvar månad.

8 §.

1 mom. Postavgiften för tidning, som varder genom postverkets förmedling förskrifven, utgöres af dels förskrifningsavgift och dels befordringsavgift.

2 mom. Förskrifningsavgiften utgår med:

a) 10 öre för hvarje abonnemang utan hänsyn till den tid, för hvilken abonnemanget tages; och

b) 2 procent af den utgifvaren tillkommande prenumerationsavgift, dock ej under 5 öre, allt räknadt för helt år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

3 mom. Befordringsavgiften beräknas för år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider sålunda:

a) 12 öre för hvarje nummer i veckan, men för tidning, som utkommer med mer än 7 nummer i veckan, 12 öre för hvart och ett af

7 nummer och 6 öre för hvarje öfverskjutande nummer i veckan; skolande tidning, hvilken utkommer mindre ofta än en gång i veckan, äfvensom de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster räknas lika med tidning, som utgifves med ett nummer i veckan, hvarjämte i fråga om tidning, som under olika tider af året utkommer med olika antal nummer i veckan, afgiftsberäkningen bör grundas på medeltalet af de sålunda förekommande nummerantal med afjämning, där så erfordras, till närmast högre hela tal; och

b) 6 öre för hvarje helt eller påbörjadt kilogram af tidningens sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september; skolande helårsvikten för tidning, som börjat utkomma under loppet af eller efter denna period, beräknas i förhållande till vikten af utgifna nummer af tidningen och för ny tidning med ledning af utgifvarens uppgift om tidningens blifvande vikt. Tidning åtföljande afgiftsfria bilagor skola inberäknas i tidningens vikt.

4 mom. Där vid sammanläggning af de i postafgiften ingående särskilda belopp uppkomma bråkdelar af öre, afrundas dessa uppåt till helt öretal.

5 mom. För hvarje gång, abonnemang å tidning vid postanstalt sker, skall beloppet af postafgiften, ehvad abonnemanget afser längre eller kortare tid, alltid utgöra minst 20 öre för hvarje särskildt tidningsexemplar.

6 mom. Ingår öretal i den abonnemangsafgift, som abonnent har att å postanstalt erlägga, bör detta alltid kunna jämnt delas med 5; och skall fördenskull antingen den af utgifvaren betingade prenumerationsafgift eller, där sådan ej förekommer, postafgiften höjas med det belopp, som därför erfordras.

7 mom. Skulle tidning upprepade gånger utkomma med större antal nummer i veckan, än som legat till grund för postafgiftens beräkande, äger generalpoststyrelsen förordna om afgiftens höjande för exemplar af tidningen, som därefter förskrifvas; och åligger i sådant fall tidningens utgifvare eller den, till hvilken prenumerationsmedlen skola af postverket redovisas, att för hvart exemplar af tidningen, som, efter det förordnande om postafgiftens höjning trädt i kraft, varder aflämnadt till postbefordran efter den lägre afgiften, erlägga ett mot skillnaden i postafgifter svarande belopp, hvilket må vid sedermera skeende redovisning för influtna prenumerationsmedel innehållas.

Enahanda gäller, om vikten af tidning, som ej utkommit under den i 3 mom. b) omförmälda tidsperiod, skulle visa sig i väsentlig

mån öfverstiga, hvad som motsvarar den beräknade helårsvikten af tidningen.

8 mom. Utgifvare af i tidningstaxan införd tidning vare pliktig att till vederbörande postanstalt af hvarje utkommande nummer öfverlämna ett fullständigt exemplar, innehållande jämväl sådana bilagor, som i 3 mom. nämnas.

9 §.

1 mom. Vid aflämnande till postbefordran böra tidningar, som blifvit genom postverkets förmedling förskrifna, vara vikna, hvarje exemplar för sig, i ett format, som lämpar sig för postbehandlingen och i hvarje fall ej må öfverskrida ett ytinnehåll af 15 kvadratdecimeter.

2 mom. Tidning, som skall befordras efter abonnemang genom postverkets förmedling, må icke vara inbunden samt ej heller med därtill hörande afgiftsfria bilagor öfverstiga 150 grams vikt.

Hvad sålunda föreskrifvits, äge icke tillämpning med afseende å de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster.

10 §.

1 mom. Har tryckalster blifvit af anledning, som i 4 § 2 mom. omförmäles, uteslutet ur tidningsregistret, skall, om dessförinnan abonnemang därå mottagits genom postverket och belöpande afgifter därför uppburits, postbefordringen till abonnenterna under den tid, ifrågasvarande abonnemang omfatta, fortgå i enahanda ordning, som i afseende å genom postverket förskrifna tidningar iakttages.

2 mom. Skulle tidning upphöra att vidare utgifvas, innan den tid tilländagått, för hvilken abonnemang därå vid postanstalt skett, äger abonnenten att å postanstalten vid anmälan återbekomma så mycket af den erlagda befordringsavgiften, som belöper för hvarje helt kvartal af den efter tidningens upphörande återstående abonnemangstiden.

3 mom. För den förlust, som i öfrigt drabbar abonnent genom upphörande af tidning, hvarå abonnemang vid postanstalt ägt rum, ikläder sig postverket icke någon ansvarighet; åliggande det dock vederbörande posttjänstemän att lämna abonnenten allt det biträde, som

skäligen kan ifrågakomma, för att han må komma i åtnjutande af den ersättning, som i dylikt fall möjligen kan erhållas.

11 §.

1 mom. Varda tidningsexemplar, som blifvit i annan ordning än genom postanstalt förskrifna, af vederbörande utgifvare till postanstalt i den ort, där tidningen utgifves, aflämnade till postbehandling såsom korsbandsförsändelser, må, efter anmälan af utgifvaren, postbefordringsafgiften beräknas efter sammanlagda vikten af de på en gång till postbehandling aflämnade försändelser; och skall i sådant fall afgiften utgöra 12 öre för hvarje vikt af ett kilogram.

Postbefordringsafgift enligt dessa grunder må, hvar gång tidningar aflämnas till postbehandling, ej beräknas för mindre vikt än två kilogram.

Vid bokföring af vikten beräknas denna i kilogram och hektogram. Uppkomma vid vägning delar af hektogram, afrundas dessa uppåt till helt hektogram.

Vid afgiftens erläggande böra uppkommande delar af kilogram afjämnas till närmast högre helt eller halft kilogram samt bråkdelar af öre afrundas uppåt till helt öretal.

2 mom. Där i särskilda fall Konungen finner omständigheterna sådant föranleda, må de i 1 mom. stadgade villkor tillämpas äfven i afseende å tidningsexemplar, som af annan än vederbörande utgifvare aflämnas till postbehandling såsom korsbandsförsändelser.

3 mom. Den, som, i syfte att undandraga postverket inkomst, till postbehandling enligt de här ofvan i denna paragraf stadgade villkor aflämnar försändelser, hvilka uppenbarligen icke böra komma i åtnjutande af sådan postbehandling, vare förfallen till böter från och med 5 till och med 50 kronor.

4 mom. Aflämnas tidningsexemplar i annan ordning, än som i 1 mom. stadgas, till postbefordran såsom korsbandsförsändelser, skall för hvar särskild försändelse, ehvad denna utgöres af ett eller flera exemplar af samma eller olika tidningar, befordringsafgiften utgöra 1 öre för hvar vikt af 50 gram eller del af 50 gram, dock att afgiften för hvarje försändelse ej må understiga 2 öre, om försändelsen å postanstalt behandlas utan att med post eller af landtbrefbärare fortskaffas, samt i andra fall 4 öre.

5 mom. I öfrigt varda å tidningar, som aflämnas till postbefordran såsom korsbandsförsändelser, tillämpade de bestämmelser, som i allmänhet gälla för befordran af sistnämnda försändelser, med undantag likväl för hvad rörande högsta vikten för hvar särskild försändelse finnes föreskrifvet.

12 §.

1 mom. Såsom bilaga till tidning kan oinbundet tryckalster vinna postbefordran enligt de villkor, som nedan i denna paragraf stadgas.

2 mom. Å tryckalster, hvilket är afsedt att såsom tidningsbilaga postbefordras, skall finnas i tryck angifvet, att det utgör bilaga till den tidning, som det åtföljer; och skall i tidningen vara infördt tillkännagivande därom, att bilagan åtföljer densamma.

Vid aflämnande till postbehandling bör bilaga vara inlagd i det tidningsexemplar, till hvilket bilagan hör.

Med hvarje särskildt tidningsexemplar kunna följa flera bilagor, dock ej mer än ett exemplar af en och samma bilaga.

3 mom. Följande bilagor skola, när de utan särskild betalning utöfver prenumerationspriset åtfölja tidning till alla dess abonnenter, och under villkor att de vid aflämnande till postbehandling icke hafva ett format, som är afsevärdt större än det format, hvari hufvudnumret aflämnas till posten, anses såsom delar af tidningen och följaktligen utan särskild afgift med posten befordras, nämligen:

a) planscher, kartor och andra dylika bilagor, hvilka utgöra förklaring af eller eljest tydligen hänföra sig till innehållet i den tidning, som de åtfölja; samt

b) bihang, hvilka äro utgifna af tidningens redaktion för att utgöra tillägg till eller fortsättning af det tidningsnummer, som de åtfölja; dock med förbehåll att dessa bihang skola vara tryckta å samma ort som hufvudnumret.

4 mom. I öfriga fall bör för tryckalster, hvilka äro afsedda att vinna postbefordran såsom bilagor till tidning, som skall med posten försändas antingen efter förskrifning genom postanstalt eller på de villkor, som i 11 § 1 mom. stadgas, till postkassan erläggas en särskild afgift, hvilken för hvarje exemplar af sådan bilaga beräknas till $\frac{1}{2}$ öre för hvar vikt af 25 gram eller del af 25 gram; dock att, där i särskilda fall omständigheterna sådant föranleda, generalpoststyrelsen äger medgifva, att bilaga må jämte den tidning, till hvilken den hör, postbefordras antingen utan särskild godtgörelse eller mot lägre post-

befordringsavgift än den, som skolat erläggas med tillämpning af hvad sålunda blifvit stadgadt.

Där vid beräkning af avgift enligt detta moment uppkomma bråkdelar af öre, afrundas dessa uppåt till helt öretal.

5 mom. Särskild postbefordringsavgift erlägges icke för:

a) bilagor till tidningar, hvilka postbefordras såsom korsbandsförsändelser, enligt hvad i 11 § 4 mom. stadgas;

b) tidningsbilagor, hvilka endast afse abonnemang å den tidning, de åtfölja;

c) sådana officiella berättelser eller meddelanden, som enligt Konungens föreskrift med Post- och Inrikes tidningar utdelas till allmänheten.

13 §.

Där till vinnande af snabbare postbefordran så är nödigt, vare utgifvare af tidning berättigad att å annan tid än den, då postanstalten å utgifningsorten hålles öppen för allmänheten, därstädes till postbefordran aflämna exemplar af tidningen; och må sådant aflämnande under den tid af dygnet, som af Konungen bestämmes, ske utan särskild avgift. Äger däremot aflämnandet rum å annan tid än den, som sålunda varder bestämd, skall till postverket erläggas en särskild avgift, hvilken, hvad angår tidning, som aflämnas sex eller flera gånger i veckan, må utgöra, efter helt år räknadt, för ett antal af högst fem hundra exemplar 500 kronor och för hvarje öfverskjutande antal af högst ett hundra exemplar 50 kronor, men för tidning, som aflämnas mindre ofta än sex gånger i veckan, minskas i förhållande därtill.

Efter pröfning, huruvida och i hvad mån ett dylikt medgifvande åt tidningsutgifvare kan medföra olägenhet för posttjänsten eller föranleda tillökning i vederbörande postanstalts personal, äger generalpoststyrelsen bestämma, om och på hvilka villkor befrielse från eller nedsättning i ofvannämnda avgift kan tidningens utgifvare beviljas.

14 §.

Generalpoststyrelsen tillkommer att meddela de ordningsregler, som för behörig tillämpning af de här ofvan gifna föreskrifter kunna finnas erforderliga.

Hvad sålunda blifvit stadgadt, skall träda i kraft den 1 januari 1905, vid hvilken tid nädiga kungörelsen angående villkoren för tid-

ningars och tidskrifters postbefordran den 11 maj 1883 med de genom nådiga kungörelserna den 22 maj och den 11 december 1891 däri gjorda ändringar upphör att vara gällande; dock skall, hvad i 8 § 8 mom. föreskrifves, lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1904, och skola äfven i öfrigt de nu meddelade bestämmelserna redan under år 1904 tillämpas i afseende å tidningar, som därunder varda genom postverkets förmedling förskrifna för år 1905.

För år 1905 beräknas helårsvikten i förhållande till vikten af de nummer, som utkommit från och med den 1 juli innevarande år.

Under åren 1905, 1906 och 1907 må för tidning, som utkommit allt sedan år 1903 eller tidigare, postafgiften icke öfverstiga dubbla beloppet af den postbefordringsafgift, som under åren 1903 och 1904 för tidningen uppburits; börande, därest postbefordringsafgiften under sistnämnda tid utgått med olika belopp, det högsta af dessa läggas till grund för beräkningen.

Då tidningsregister första gången upprättas, skall anmälan angående införande i registret af tidning, som därförinnan utkommit, betraktas så, som vore den gjord den dag, då uppå anmälan om tidningens utgifvande bevis enligt tryckfrihetsförordningen blifvit af chefen för justitiedepartementet meddeladt.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Kri-
stiania slott den 11 mars 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: PALANDER,
WESTRING och
VON FRIESEN.

I:o.

Chefen för civildepartementet statsrådet Westring anförde:

I underdånig skrifvelse den 29 april 1899 (n:r 57) har Riksdagen, med omförmälände att vid riksdagen väckts motion därom, att rätt till prenumeration å tidning vid postanstalt å den ort, där tidningen utgäfves, måtte utsträckas att gälla tidningar, som utkomme högst två gånger i veckan, vidare anført, att i häröfver afgifvet utlåtande generalpoststyrelsen *dels* uttalat den åsikt, att genom hvarje steg, hvarigenom lokalprenumerationen utsträcktes utöfver hvad för närvarande vore medgifvet, postverket skulle — därest i öfrigt nuvarande lagstiftning rörande prenumeration genom postverket å inrikes tidningar och tid-

skrifter bibehölles oförändrad — komma att drabbas af kostnader, hvilka i allt högre mån skulle komma att öfverstiga de inkomster, som kunde vara att förvänta genom samma utsträckning, dels ock vidare yttrat, att en sådan utsträckning borde ställas i samband med en revision af författningarna angående postverkets tidningsrörelse; och hade generalpoststyrelsen tillika anfört, att en dylik revision komme att blifva ett arbete af mycket grannlaga och delvis ömtålig beskaffenhet; att vid dess utförande behörig och noggrann hänsyn måste tagas både till postverkets samt till allmänhetens och tidningsutgifvarnes skäligen intressen; samt att den betydelsefulla och i flera hänseenden djupt ingripande frågan alltså för dess rätta lösning syntes kräfva, att vid revisionens verkställande medverkan erhöles af kompetenta personer äfven utom postverket.

I betraktande af hvad generalpoststyrelsen i sitt yttrande anfört, hade Riksdagen funnit sig icke kunna under dåvarande förhållanden bifalla det i ofvanberörda motion framställda förslaget. På sätt generalpoststyrelsen framhållit, syntes det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke en revision af gällande föreskrifter om postverkets tidningsrörelse vore af behovet påkallad. Frågan om utsträckning af postverkets skyldighet att mottaga lokalprenumerations å vissa tidningar, såvidt en sådan utsträckning finge anses behöflig eller önskvärd, ansåge Riksdagen i likhet med generalpoststyrelsen böra förekomma i sammanhang med en dylik revision.

Riksdagen har fördenskull anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga under ompröfning, huruvida skäl kunde förefinnas att föranstalta om en revision af gällande stadganden angående tillhandahållande af tidningar genom postverkets försorg i det af generalpoststyrelsen angifna syfte samt, i sådant fall, till Riksdagen inkomma med det förslag i berörda hänseende, hvartill förhållandena kunde föranleda.

Vid underdånig föredragning den 19 maj 1899 af Riksdagens omförmälda skrifvelse har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet, under hvars handläggning ifrågavarande ärende vid denna tidpunkt hörde, att för utarbetande inom departementet af förslag till ändring i gällande stadganden angående tillhandahållande af tidningar genom postverkets försorg tillkalla ett antal af högst sex personer, hvilka skulle hafva att utföra detta uppdrag enligt de närmare föreskrifter, bemålde departementschef ägde meddela.

På grund af detta bemyndigande lämnades af chefen för finansdepartementet den 15 juni samma år åt fem för ändamålet utsedde

kommitterade i uppdrag att inom departementet deltaga i beredningen af ofvannämnda fråga; och inkommo bemälde kommitterade den 4 mars 1901 till civildepartementet, dit ärendet dåmera öfverflyttats, med utlåtande och förslag i ämnet.

Sedan Kungl. Maj:t den 8 mars 1901 anbefallt generalpoststyrelsen att i ärendet afgifva underdånigt utlåtande, afgaf styrelsen den 23 november samma år det sålunda infordrade utlåtandet.

Vid underdånig anmälan af ärendet den 7 februari 1902 har Kungl. Maj:t förordnat, att svenska tidningsutgifvareföreningen, styrelsen för aktiebolaget svenska telegrambyrån samt publicistklubben skulle lämnas tillfälle att — publicistklubben, sedan densamma å sin sida beredt de inom klubben bildade särskilda pressföreningar tillfälle att till klubben yttra sig i frågan — så fort ske kunde, inkomma med det underdåniga yttrande i ämnet, hvartill enhvar af nämnda tre korporationer kunde finna anledning.

Sedan, med begagnande af det sålunda gifna tillfället att yttra sig i ämnet, styrelsen för svenska tidningsutgifvareföreningen den 29 maj 1902, publicistklubben den 29 maj 1903 och styrelsen för aktiebolaget svenska telegrambyrån den 26 juni sistnämnda år, hvar för sig, afgifvit underdånigt yttrande i frågan, anbefalldes generalpoststyrelsen genom nådig remiss den 9 september 1903 att afgifva förnyadt underdånigt utlåtande i anledning af hvad i de sålunda afgifna yttrandena blifvit i ärendet anfördt; och har med anledning däraf styrelsen den 12 december nästlidet år ånyo till Kungl. Maj:t inkommit med utlåtande i förevarande ärende.

Vidare är ock att omförmåla, hurusom tidningsfrågan med anledning af en inom Första Kammaren väckt motion (n:r 26) förevarit till behandling jämväl vid sistlidet års riksdag. I berörda motion hade föreslagits, att Riksdagen ville besluta, att postbefordringsavgifterna för inländska tidningar måtte från och med år 1904 utgå med de summor, som föreslagits i generalpoststyrelsens underdåniga utlåtande den 23 november 1901. I sitt öfver motionen afgifna betänkande (n:r 32) anförde bevillningsutskottet, bland annat, att, då ärendet vore på Kungl. Maj:ts pröfning beroende, ansåge utskottet någon åtgärd i det af motionären angifna syfte, om än en sådan åtgärd vore af behovet påkallad, likväl icke för det dåvarande böra ifrågakomma; och hemställde utskottet fördenskull, att den ifrågavarande motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Hvad utskottet sålunda hemställt blef af Riksdagen bifallet.

Historik.

Kommitterade hafva (sidd. 1—48) meddelat en utförlig historik öfver tillkomsten af de särskilda bestämmelser, som i den inrikes posttjänsten tillförene gällt beträffande postbefordran af tidningar; och inhämtas däraf hufvudsakligast följande.

Sedan Rikets Ständer med afseende å förslag, som inom ständerna väckts därom, att sådana tidningar, som kunde anses bidraga till att sprida upplysning såväl i ekonomiska som vetenskapliga ämnen, måtte få med posten portofritt försändas, i underdånig skrifvelse den 29 juli 1815 under anförande, att denna fråga syntes vara af den beskaffenhet, att det berodde på Kungl. Maj:t att därom, efter sig företeende omständigheter, i nåder förordna, uttalat den önskan, att Kungl. Maj:t vid ansökningar om postfrihet för tidningar måtte i synnerhet fästa nådigt afseende på sådana, som kunde vara af allmän gagnelighet samt ledande till allmän upplysning i ofvan berörda ämnen, medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 15 december 1820, att alla såväl i hufvudstaden som uti städerna i landsorterna utkommande dagblad finge med posterna afsändas emot ett nedsatt porto, beräknadt till $\frac{1}{2}$ af hvad för bref efter då gällande taxa betalades, med åtnjutande i öfrigt af den för vikten fastställda moderation.

Tidnings-
stämpel och
postförval-
tarearfvode.

Med anledning af framställda yrkanden på allmän postfrihet för tidningar beslöto Rikets Ständer, enligt underdånig skrifvelse den 18 december 1823, att alla utkommande tidningar, jämte åtföljande bihang, offentliga bulletiner likväl undantagna, borde med en särskildt därtill inrättad röd stämpel förses, hvaremot en allmän postfrihet blef dessa skrifter förunnad, så att alla dagblad skulle kunna, oberoende af i förväg lagda hinder, portofritt kringsändas till landsorterna, utan all annan förhöjning för läsare därstädes, än det postförvaltarne tillkommande arfvode.

I öfverensstämmelse med hvad Ständerna sålunda beslutit, meddelades i kungl. kungörelsen angående stämpelpappersafgiften den 8 januari 1824, § 9, följande föreskrift:

»1:o. Hvarje utkommande Tidnings-Nummer, tryckt på halft ark eller derunder, förses med en röd Chartæ-Sigillatæ Stämpel till Ett Runstyckes belopp; hvarje helt ark med en dylik till Två Runstycken; deröfver till och med $1\frac{1}{2}$ ark, Tre Runstycken samt så vidare:

2:o. För Tidningar åtföljande Bihang gäller samma stadgande, äfven om det skulle utgöra mindre, än ett halft ark, med undantag af sådane Bulletiner som på Vår Befallning tryckas på särskildte blad och innefatta officielle underrättelser samt åtfölja Post- och Inrikes Tidningarne».

Genom kungl. kungörelsen angående stämplade pappersafgiften m. m. den 23 januari 1830 utsträcktes stämpelbeläggningen äfven till »periodiska skrifter» och till broschyrer, som icke öfverstege fyra ark; dock gjordes den portofria postbefordringen af dessa tryckalster beroende af det villkor, att något uppehåll i brefpostens ordentliga afsändande därigenom icke förorsakades. Den befrielse från stämpling, som redan förut varit stadgad för vissa bihang, innehållande officiella under rättelser, skulle enligt samma kungörelse äga rum äfven för planscher, tillhörande tidning, periodisk skrift eller broschyr, som mot stämpelafgift ginge portofria.

Genom nådigt bref den 2 november 1833 förklarades, att med benämning broschyr endast finge förstås en mindre tryckt afhandling, fulländad i ett häfte; och blef genom kungl. kungörelsen den 21 november 1851 portofriheten för tidningar inskränkt till att gälla endast vid afsändning från tryckningsorten.

Afgiften för tidningsstämpeln undergick med tiden åtskilliga jämkningar, i det att densamma vid olika tillfällen än sänktes än åter höjdes, till dess slutligen genom kungl. kungörelsen den 30 november 1860 föreskrifterna om tidningsstämplingen skildes från bestämmelserna angående stämpelafgifterna i allmänhet, och afgifterna för tidningsstämpeln bestämdes att i förhållande till tidningarnas ytinnehåll utgå med följande belopp, nämligen: då papperets ena yta innehölle 200 kvadrat-decimaltum och därunder, 0,2 öre, utöfver 200 t. o. m. 400 kvadrat-decimaltum, 0,3 öre o. s. v., så att stämpelbeloppet ökades med 0,1 öre för hvarje tillökning af 200 kvadrat-decimaltum i papperets yta. För broschyrer bestämdes högsta sammanlagda ytinnehållet till 1,200 kvadrat-decimaltum.

Förutom stämpelafgiften utgick under den tid, då grundsatsen om tidningarnas beläggande med stämpel tillämpades, för tillhandahållande af tidningar genom postverkets förmedling jämväl ett postförvaltarne tillkommande särskildt arfvode. Till en början, då ännu bestyren med tidningarna ansågos icke tillhöra den egentliga posttjänsten, var storleken af detta arfvode beroende på särskilda aftal mellan posttjänstemännen och tidningsutgifvarne.

När emellertid genom kungl. brefvet den 15 december 1820 tidningar i allmänhet tillerkändes förmånen af lägre postbefordringsafgifter, förklarades tillika — »till förekommande af de billiga klagomål, som nog allmänt försports öfver de dryga afgifter, hvilka måste erläggas till postförvaltarne i landsorterna för besväret med dagblads requisition och utdelning» — att hvar och en postförvaltare, hvars ovillkorliga

plikt det därefter vore att, sedan postporto för dagblad dämera erlades, dem emottaga, befordra och utdela i likhet med andra bref, icke finge vid de tillfällen, då emottagande och öfverstyrande af prenumerationsmedel å dagblad honom särskildt uppdroges, beräkna högre arfvode än en riksdaler banko om året för hvart exemplar; och skulle det arfvode, som sålunda blifvit stadgadt för postförvaltarne i landsorterna, till samma belopp erläggas till postbetjäningen i Stockholm för därifrån afgående dagblad.

Likasom stämpelafgiften undergick äfven postförvaltarearfvodet under den följande tiden åtskilliga förändringar, till dess att genom kungl. bref den 27 mars 1863, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 14 januari samma år hemställt, följande taxa för arfvodets beräkande meddelades:

för tidning, som utkommer sex eller flere ggr i veckan.....	Rdr 3: —
» » » utgifves fem gånger i veckan.....	» 2: 50
» » » » fyra » » »	» 2: —
» » » » tre » » »	» 1: 50
» » » » två » » »	» 1: —
samt för tidning eller tidskrift, som utgifves en gång i veckan eller mindre ofta	» 0: 50

Samtliga dessa afgifter gällde vid abonnemang för helt år. Vid kortare abonnemang minskades beloppen i förhållande till abonnemangstiden.

Föreskrifterna om postförvaltarearfvodet gällde, såsom synes, endast med afseende å tidningar, som efter abonnemang genom postförvaltares förmedling höllos vederbörande till handa. Emellertid blefvo redan tidigt tidningar och tidskrifter i stor omfattning med posterna försända under korsband utan någon som helst afgift till postkassan eller till postpersonalen, ehuru väl ett sådant expeditionssätt icke synes hafva varit afsedt, då vid tidningsstämpelns införande stadgades, att utöfver bevillningsstämpelafgälden de tidningar, som med post beforderades, icke borde drabbas af någon annan afgift »än det postförvaltarne tillkommande arfvode».

Procentvis
beräknade
postbefor-
dringsafgifter.

De grunder, hvilka, enligt hvad ofvan anförts, gällde beträffande ersättning för tidningarnas postbefordran, visade sig i längden föga tillfredsställande.

För postverket var det — i synnerhet sedan, i sammanhang med medelportots införande, Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 25 oktober 1854 förklarar, att postmedlen finge uteslutande disponeras för postverkets behof — en afsevärd olägenhet, att inkomsterna af stämpelafgifterna icke inflöto till postkassan, utan ingingo direkt till Riksgäldskontoret.

En annan omständighet, som äfven gjorde det för postverket angeläget att icke behöfva afstå från ersättning för tidningars postbefordran, var den omreglering af sättet för postpersonalens aflönande, hvilken, i enlighet med hvad Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 maj 1868 förordat, borde äga rum på det sätt, att åtminstone största delen af de med posttjänsterna förenade sportler indroges.

Vidare anmärktes mot tidningsstämplingen:

att stämpelafgiften, hvilken egentligen utgjorde ersättning för det porto, som förut skolat för postbefordrade tidningar erläggas, drabbade äfven alla de exemplar af tidningarna, för hvilka någon postbefordran icke påkallades;

att själfva beskaffenheten af tidningsstämpeln lämnade mycket ringa skydd mot missbruk; samt

att stämplingskostnaden vore oskäligt hög i förhållande till den inkomst, som af stämplingen tillflöte statsverket.

Generalpoststyrelsen framställde också vid upprepade tillfällen förslag därom, att stämpelafgiften och postförvaltarearfvodet skulle afskaffas och — i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad som vore vedertaget inom flere andra länder, där postverken öfvertagit icke allenast tidningarnas fortskaffande, utan äfven deras distribution och uppbärande af de för dem belöpande prenumerationsafgifter — ersättas med ett särskildt, i viss procent af prenumerationspriset beräknadt tidningsporto.

Vid 1872 års riksdag framlades af Kungl. Maj:t i nådig proposition den 16 februari samma år (n:r 18) ett på generalpoststyrelsens i ämnet gjorda framställning grundadt förslag till ändrade bestämmelser angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran. Detta förslag blef, med några mindre väsentliga ändringar, af Riksdagen, jämlikt underdånig skrifvelse den 30 april 1872 (n:r 42), bifallet; hvar-efter i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut utfärdades nådiga kungörelsen angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran den 18 oktober 1872.

Enligt denna kungörelse skulle vid prenumeration genom postverket å tidning, som inom riket utgäfves å annan ort än där abonnenten bodde eller vistades, af denne i förskott erläggas en särskild

postbefordringsavgift, hvilken skulle i allmänhet motsvara, för tidning, som utkomme mer än en gång i veckan, en femtedel af prenumerationspriset och för tidning, som utkomme endast en gång i veckan eller mindre ofta, en tiondedel af samma pris, men ej finge för år öfverstiga

4 rdr, om tidningen utkomme oftare än två gånger i veckan och hvarje nummers ytinnehåll, beräknadt efter papperets ena yta, icke öfverstege 1,000 kvadratdecimaltum;

1 rdr 20 öre, om tidningen utkomme två gånger i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstege 1,000 kvadrattum;

60 öre, om tidningen utkomme en gång i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstege 1,000 kvadrattum; eller

50 öre, om tidningen utkomme mindre ofta än en gång i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstege 2,500 kvadrattum.

Dock borde härvid tillika iakttagas, att, för hvarje gång, prenumeration å tidning vid postanstalt skedde, beloppet af ifrågavarande avgift, ehvad prenumerationen afsåge längre eller kortare tid och ehvad tidningens prenumerationspris vore högre eller lägre, alltid skulle utgöra minst 10 öre för hvarje särskildt tidningsexemplar.

Enahanda bestämmelser skulle gälla äfven, när å postanstalt gjordes framställning om regelbunden postbefordran af tidningar, utan att tillika prenumeration därå vid postanstalten skedde; och borde därvid afgiften, som äfven i detta fall icke finge per exemplar understiga 10 öre för hvarje gång aftal om sådan postbefordran ägde rum, erläggas vare sig af afsändaren eller mottagaren i förskott för den tid, hvarunder det träffade aftalet skulle vara gällande, och dess belopp, i händelse något prenumerationspris å den ifrågavarande försändelsen ej funnes fastställt, beräknas efter det pris, hvartill densamma i bokhandeln försålles.

Hvad som stadgats rörande tidningar skulle gälla äfven i afseende å tidskrifter, nummervis utkommande författningssamlingar eller handlingar utgifna af sällskap eller föreningar o. s. v.; och skulle vid prenumeration genom postanstalt iakttagas, att Svensk författningssamling och Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang samt länsstyrelsernas tryckta kungörelser, i fråga om befordringsavgiftens belopp, alltid, utan afseende vare sig å det antal nummer, som i hvarje vecka utgäfves, eller å ytinnehållet, skulle hänföras till den klass af försändelser, för hvilken nämnda avgift vore bestämd till en tiondedel af prenumerationspriset, men ej finge för år öfverstiga 60 öre.

Tillämpningen af de nya bestämmelserna medförde å ena sidan en betydande ökning i postverkets tidningsrörelse och å andra sidan en däremot svarande minskning i antalet korsbandsförsändelser, utvisande

att postverket efter den nya ordningens införande mera än tillförene togs i anspråk för att förmedla prenumeration å tidningar och tidskrifter. De ekonomiska verkningarna af den växande postprenumerationen å tidningar m. m. visade sig emellertid snart nog vara för postverket allt annat än fördelaktiga. Generalpoststyrelsen såg sig i följd däraf redan år 1875 nödsakad att i underdånig skrifvelse den 29 oktober samma år väcka förslag om ändring i villkoren för tidningars postbefordran.

Enligt styrelsens åsikt hade erfarenheten ådagalagt, att handläggningen af de till tidningsrörelsen hörande göromål kräfde ett större antal arbetskrafter, än att utgifterna för desammas anskaffande och för själfva transporten af tidningar m. m. skulle kunna anses till fullo ersätta af uppbördens i tidningsporto. Framför allt vållades postverket en betydlig ökning i göromål därigenom, att med gällande bestämmelser det visat sig nödvändigt att medgifva flera särskilda behandlingssätt och till en del äfven särskilda bokföringssätt för tidningar, som blefvo på olika sätt rekvirerade. Förutom postprenumeration i vanlig ordning, hade nämligen för tidningar, som icke genom sådan prenumeration förskrefvos, införts dels rekvisition på grund af en utaf vederbörande tidningsutgivare utfärdad prenumerations- eller prisskillnadssedel, dels ock rätt för utgivare att mot aflämnande af särskilda reversal i förväg erlægga postbefordringsafgifterna för tidningsexemplar, som skulle med posten fortskaffas.

Då ökade inkomster för tidningarnas postbefordran icke syntes kunna beredas postverket, återstod, enligt generalpoststyrelsens mening, för att betäcka skillnaden mellan inkomster och utgifter för ifrågasvarande del af poströrelsen endast att söka åstadkomma någon minskning i utgifterna; och ansåg generalpoststyrelsen i detta hänseende, att ifrågasvarande ändamål skulle ernås genom en inskränkning i antalet olika postförsändningssätt, som finge för tidningarna användas, med däraf beroende minskning i den arbetsstyrka, som för tidningarnas postbehandling behöfde anlitas.

Om med skäl kunde antagas, att allmänhetens behof af en lätt tillgång till utkommande tidningar, i hvad på postverket ankomme, vore fullt tillgodosedt därigenom, att tidningar, å hvilka prenumeration verkställdes vid postanstalterna, blefve af dessa mot den då stadgade afgiften abonnenterna tillhandahållna, så syntes det generalpoststyrelsen, som om äfven utgifvares intresse i att på rimliga villkor kunna till orterna sprida tidningsexemplar, hvilka antingen borde genom särskildt antagna ombud försäljas eller vore afsedda att kostnadsfritt vissa personer tilldelas, kunde i all skälig mån tillgodoses genom stadgande af

ett billigt porto för tidningar, som, utan att vara genom postverket förskrifna, aflämnades till befordran med posterna. Därigenom att en sådan anordning skulle medföra en betydlig förenkling i postbehandlingen af alla exemplar af tidningar, å hvilka ej prenumeration i vanlig ordning verkställdes å postanstalterna, måste enligt styrelsens mening också arbetet med denna del af posttrafiken i betydlig mån förminsкас; hvilket åter borde möjliggöra en nedsättning i utgifterna för aflönande af de extra biträden, som för tidningarnas postbefordran användes å postanstalterna.

Det porto, som sålunda borde fastställas för tidningar m. m., hvilka, utan att prenumeration vid postanstalt ägt rum, skulle försändas under band, ansåg generalpoststyrelsen böra utgå med ett öre för hvar vikt af 10 ort¹⁾ eller öfverskjutande del däraf, dock så att icke i något fall afgiften för en särskild försändelse finge understiga tre öre. I öfrigt skulle å tidningar m. m., som på ifrågavarande sätt med post fortskaffades, tillämpas de bestämmelser, som i allmänhet gällde för befordran af försändelser under band.

Med gillande af generalpoststyrelsens framställning aflät Kungl. Maj:t den 31 januari 1876 till Riksdagen nådig proposition (n:r 24) om ändring i 1872 års kungörelse i öfverensstämmelse med hvad styrelsen föreslagit; och blef denna proposition jämlikt underdånig skrifvelse den 11 därpå följande maj (n:r 65) af Riksdagen bifallen.

I sistnämnda skrifvelse anföres, bland annat, att det visserligen syntes Riksdagen tvifvelaktigt, huruvida, därest afgiften för tidningarnas försändande under korsband sattes så lågt, som af Kungl. Maj:t föreslagits, vinsten af den enklare och mera likformiga anordning beträffande tidningarnas spridning, som förslaget innebure, och därigenom besparadt arbete inom postanstalterna i någon nämnvärdare mån kunde utjämna missförhållandet mellan postverkets inkomster och utgifter i det hela för tidningsförsändelserna; men då Riksdagen erfarit, att bestämmandet af en högre afgift än den föreslagna icke utan skäl befarades skola leda därhän, att tidningsförsändelserna komme att än mera än dittills betingas genom prenumeration å postanstalterna, och detta dittills såsom normalt betraktade sätt för tidningsförsändelser, efter hvad vidare upplyst blifvit, ingalunda skulle lända till lättnad för arbetet inom postverket, utan fastmera öka både arbetet och kostnaderna, samt tidningarnas korsbandsförsändelse, om ock efter den föreslagna afgiften lämnande ringa godtgörelse för besvär och transportkostnader,

¹⁾ Motsvarar 42.5076 gram.

likväl skulle vara det ur synpunkten af postverkets fördel mest önskvärda, hade Riksdagen funnit sig icke böra äfventyra att med afvikelse från Kungl. Maj:ts förslag fatta något beslut, genom hvars möjliga inverkan det dåvarande förhållandet, i stället att förbättras, blefve för postverket och dess utveckling än mera ogynnsamt.

Hvad sålunda beslutats blef af Kungl. Maj:t kungjordt i nådiga kungörelsen den 3 oktober 1876, hvarigenom — med upphäfvande af omförmälda i 1872 års kungörelse meddelade föreskrift angående postbefordran af tidningar, å hvilka icke prenumeration vid postanstalt ägt rum — för korsbandsförsändelser, innehållande exemplar af tidningar och tidskrifter, som icke blifvit genom postverket förskrifna stadgades ofvannämnda särskilda porto, af ett öre per 10 ort, dock ej under 3 öre per försändelse.

Sedan generalpoststyrelsen, med afseende bl. a. å metersystemets införande vid postverket, genom nådigt bref den 22 november 1877 fått sig anbefalldt att uppgöra förslag till den förändring af portosatserna för korsbandsförsändelser, som kunde anses nödig för att utan någon postverkets förlust bringa viktsatserna i gram för dessa försändelser i öfverensstämmelse med motsvarande viktsatser i det internationella portosystemet, och att därvid tillika tillse, huruvida, i hvad mån och under hvilka villkor någon tillökning i postverkets inkomster kunde vinnas genom en lämplig förhöjning af portot för korsbandsförsändelser, särskildt för de posttrafiken företrädesvis betungande tidningarna, samt styrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med underdånigt utlåtande i ämnet,

behagade Kungl. Maj:t, vid underdånig föredragning däraf den 15 mars 1878, anbefalla generalpoststyrelsen att, bl. a., inkomma med utredning, huru — under förutsättning att korsbandsportot för tidningar m. m. blefve bestämdt antingen till 2 öre pr 50 gram eller till 4 öre pr 100 gram, med minimiafgift i båda fallen af 4 öre för hvarje försändelse — då gällande bestämmelser i afseende å postbefodringsafgiften för tidningar m. m., å hvilka genom postverket prenumererades, borde förändras för att förekomma att, vid en dylik tillökning i korsbandsportot, det för postverket bekvämare försändningssättet under band komme i mindre grad, än hvad dittills varit fallet, att för befordran af tidningar anlitas.

Med anledning däraf afgaf generalpoststyrelsen den 7 oktober 1878 underdånigt utlåtande, däri styrelsen af anförda skäl förordade, att portot för tidningskorsband måtte bestämmas till 2 öre pr 50 gram, med minimum af 4 öre pr försändelse, och att postbefodringsafgiften för tidningar, å hvilka prenumeration ägt rum, måtte höjas med 25

procent, med ökning jämväl af det för hvarje prenumeration fastställda minimibeloppet från 10 till 20 öre.

I enlighet med hvad sålunda af generalpoststyrelsen förordats, af-lät Kungl. Maj:t den 17 januari 1879 till Riksdagen nådig proposition i ämnet (n:r 14), hvilken jämlikt underdånig skrifvelse den 9 april sistnämnda år (n:r 20) blef af Riksdagen bifallen; och utfärdades, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, af Kungl. Maj:t den 2 maj 1879 ny kungörelse angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran.

De förändringar, som innefattades i denna kungörelse, hvilken, med upphäfvande af nådiga kungörelserna den 18 oktober 1872 och den 3 oktober 1876, trädde i kraft med ingången af år 1880, bestodo hufvudsakligen däruti:

att postbefordringsavgiften vid prenumeration genom postanstalt höjdes till en fjärdedel af prenumerationspriset för tidning, som utkomme mer än en gång i veckan, och till en åttondedel af samma pris för andra tidningar; dock att ifrågavarande afgift ej skulle för år och i förhållande därtill för kortare prenumerationstider öfverstiga *a)* 5 kronor, *b)* 1 krona 50 öre och *c)* 75 öre för tidningar, som i hvarje vecka utkomme resp. *a)* oftare än 2 gånger, *b)* 2 gånger eller *c)* 1 gång, och hvilkas yttinnehåll icke öfverstege 90 kvadratdecimeter, samt 60 öre för tidning, som utkomme mindre ofta än en gång i veckan och hvars yttinnehåll icke öfverstege 220 kvadratdecimeter;

att minimibeloppet af postbefordringsavgiften fastställdes till 20 öre pr exemplar;

att för Svensk författningssamling, Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang samt länsstyrelsernas tryckta kungörelser afgiften bestämdes till en åttondedel af prenumerationspriset, med ett maximum af 75 öre per år; samt

att befordringsavgiften för tidningskorsband skulle utgöra 2 öre pr 50 gram, dock ej under 4 öre pr försändelse.

I sammanhang med utfärdandet af 1879 års kungörelse blef äfven, i enlighet med hvad generalpoststyrelsen hemställt, genom nådigt bref den 2 maj 1879 för tidningskorsband stadgadt undantag från gällande bestämmelse om viss maximivikt för korsbandsförsändelser.

Ehuruväl den officiella statistikens uppgifter om postverkets tidningsrörelse under de närmaste åren efter sistnämnda kungörelses trädande i kraft ingalunda gifvit vid handen, att de genom samma kungörelse stadgade högre postbefordringsavgifterna vållade någon stadigvarande minskning i sagda rörelse, dröjde det dock icke länge, förr

än inom tidningsmannakretsar framställdes klagomål däröfver, att befordringsafgifternas förhöjning försvårade tidningarnas spridning; och redan år 1881 uttalade sig ett i Kristianstad hållet tidningsmannamöte för en återgång till de afgiftsbelopp, som varit gällande före utfärdandet af 1879 års kungörelse.

Sedan underdånig framställning i enlighet med detta uttalande blifvit å mötets vägnar gjord samt genom nådig remiss generalpoststyrelsens utlåtande däröfver inforrats, anförde styrelsen i underdånig skrifvelse den 16 februari 1882, bland annat, att då för det dåvarande icke funnes anledning antaga annat, än att postverket skulle, liksom under åren 1879—1881 ägt rum, äfven fortfarande blifva i tillfälle att af inflytande postuppbörd bestrida de utgifter verket tillhörde, förekomme enligt styrelsens åsikt icke vidare några sådana omständigheter, som år 1879 kunde hafva ansetts påkalla tidningsportots fastställande till högre belopp än hvartill det vid stämpelafgiftens indragning blifvit bestämdt.

Styrelsen förordade fördenskull en nedsättning af postbefordringsafgifterna vid tidningsprenumeration i allmänhet med 20 procent, med bibehållande af den stadgade minimiafgiften af 20 öre pr prenumeration; hvarjämte styrelsen för tidningskorsband föreslog en afgift af 1 öre pr 50 gram, dock ej under 4 öre för hvarje försändelse.

Då ärendet den 24 mars 1882 anmäldes inför Kungl. Maj:t i sammanhang med frågan om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition angående förändring i assurancesafgiften för postförsändelser med angifvet värde, yttrade föredragande departementschefen, att, huru afsevärd den gjorda framställningen i och för sig kunde vara, det dock på anförda skäl syntes viktigare att åvägabringa en nedsättning i assurancesafgiften för värdeförsändelser; och då för genomförande häraf liksom af ett Riksdagen då redan förelagdt förslag om brefbärareafgiftens borttagande kräfdes icke obetydliga uppoffringar af postverket, hvartill komme, att, sedan dåmera en förbättring inträdt i postverkets ekonomiska ställning, det syntes icke längre böra uppskjutas att bereda statens järnvägar en nöjaktigare ersättning för postförsändelsers fortskaffande, än som dittills utgått, hemställde departementschefen, att framställningen om nedsättning i befordringsafgifterna för tidningar och tidskrifter måtte tills vidare få blifva hvilande; och lämnade Kungl. Maj:t därtill sitt bifall.

Redan i senare delen af år 1882 återupptogs emellertid förenämnda tidningsmannamötes yrkande uti en å publicistklubbens vägnar gjord underdånig ansökning. Sedan generalpoststyrelsen däröfver afgifvit

utlåtande, föredrogs ärendet inför Kungl. Maj:t den 6 mars 1883, därvid föredragande departementschefen anförde, bland annat, att efter det resultat, poströrelsen lämnat för år 1882, något tvifvel ej borde kunna hysas därom, att icke postverket, oaktadt de dåmera genomförda förändringarna i afseende å såväl brefbärare- som assurancesafgifterna och den tillökning i utgift, som blefve en följd af Kungl. Maj:ts den 23 juni och den 3 november 1882 fattade beslut angående förhöjd ersättning för postbefordran å statens och enskildes järnvägar, skulle utan olägenhet kunna bära äfven en nedsättning i befodringsafgiften för tidningar och tidskrifter.

Med instämmande i den af generalpoststyrelsen uttalade uppfattning, att den förhöjning, som år 1879 stadgats i postbefodringsafgiften för tidningar och tidskrifter, till väsentlig del varit föranledd af postverkets dåvarande betryckta ställning och behovet att bereda det samma ökade inkomster, anförde departementschefen vidare, att någon anledning att under sedermera förändrade förhållanden, då postverkets rörelse i stället för brist lämnade betydande årliga öfverskott, fortfarande bibehålla dessa högre befodringsafgifter, syntes ej förefinnas; och tvekade departementschefen därför icke att, lika med generalpoststyrelsen, förorda en återgång till förut gällande befodringsafgifter med bibehållande af stadgade minimaafgifter.

I öfverensstämmelse därmed afläts ock af Kungl. Maj:t den 6 mars 1883 till Riksdagen nådig proposition (n:r 35), hvori Kungl. Maj:t föreslog Riksdagen att medgifva:

att befodringsafgiften för försändelse under band, som utgjordes af tidning, tidskrift, författningssamling, handlingar utgifna af sällskap eller föreningar o. s. v., hvarå ej prenumeration vid postanstalt ägt rum, finge, ehvad försändelsen utgjordes af ett eller flera exemplar af samma eller olika tidningar eller tidskrifter m. m., bestämmas till 1 öre för hvar vikt af 50 gram eller öfverskjutande del däraf med minimaafgift af 4 öre för hvar särskild försändelse;

att befodringsafgiften för tidning, tidskrift och andra i §§ 1 och 2 af nådiga kungörelsen den 2 maj 1879 omförmälda trycksaker, hvarå prenumeration vid postanstalt ägt rum, finge nedsättas sålunda, att den i allmänhet komme att motsvara för tidning, som utgäfves mer än en gång i veckan, en femtedel af prenumerationspriset och för tidning, som utkomme endast en gång i veckan eller mindre ofta, en tiondedel af samma pris, med iakttagande likväl, att afgiften icke för år och i förhållande därtill för kortare prenumerationstider finge öfverstiga fyra kronor, om tidningen utkomme oftare än två gånger i veckan, en krona

20 öre, om tidningen utkomme två gånger i veckan, 60 öre, om tidningen utkomme en gång i veckan, och 50 öre, om densamma utkomme mindre ofta än en gång i veckan; allt med bibehållande af dåvarande bestämmelser om ytinnehållet och om prenumerationsafgiftens minimibelopp;

att den i § 1 mom. 4 af nämnda nådiga kungörelse generalpoststyrelsen medgifna rätt att i visst fall förordna om befodringsafgiftens förhöjande finge afse tidning, för hvilken i utfärdad taxa berörda afgift vore upptagen till mindre än en femtedel af prenumerationspriset;

att Svensk författningssamling, Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang samt länsstyrelsernas tryckta kungörelser finge, utan afseende vare sig å det antal nummer, som i hvarje vecka utgäfves, eller å ytinnehållet, hänföras till den klass af försändelser, för hvilken befodringsafgiften komme att utgöra en tiondedel af prenumerationspriset, men ej finge för år öfverstiga 60 öre; samt

att de sålunda föreslagna bestämmelserna finge träda i kraft vid 1884 års början och tillämpas jämväl i afseende å tidningar och tidskrifter för samma år, som under år 1883 vid postanstalt förskrefves.

Hvad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit blef, jämlikt skrifvelse den 10 april 1883 (n:r 17), af Riksdagen bifallet; och utfärdades därefter den 11 maj samma år ännu gällande nådiga kungörelse angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran.

I denna författning hafva sedermera vidtagits de ändringar, som föranledts dels af införande af s. k. lokalabonnemang, d. v. s. tillfälle att verkställa prenumeration å tidning jämväl vid postanstalt å utgifningsorten, dels ock af nedsättning i lokalportot för korsbandsförsändelser.

Sedan en af publicistklubben hos generalpoststyrelsen i slutet af år 1883 gjord framställning om medgifvande af rätt till lokalabonnemang blifvit af styrelsen afböjd, bland annat därför att i den närmaste framtiden en minskning i portouppbörd syntes blifva att emotse till följd af beslutad nedsättning i flera bland de inländska portosatserna, fann sig styrelsen, då det efter några år visat sig, att den befarade minskningen i postverkets inkomster ingalunda blef af den betydelse, som styrelsen hade förutsatt, kunna i underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t den 23 november 1888 återupptaga frågan om medgifvande i viss mån af lokalprenumeration.

Af anförda skäl ansåg styrelsen denna böra begränsas till endast tidningar, som utkomme mindre ofta än en gång i veckan, och hem-

stälde om det tillägg till § 1 mom. 1 af nådiga kungörelsen den 11 maj 1883, att å sådan tidning prenumerationsfinge ske jämväl vid postanstalt å den ort, där tidningen utgäfvos.

Ärendet blef i underdånighet föredraget inför Kungl. Maj:t den 13 mars 1891, därvid till Riksdagen afläts nådig proposition (n:r 55) i enlighet med hvad generalpoststyrelsen hemställt.

I samma proposition föreslogs af Kungl. Maj:t äfven den ändring i portot för korsbandsförsändelser innehållande tidningar och tidskrifter, att minsta afgiften för dylik försändelse skulle utgöra 2 öre, om försändelsen å postanstalt behandlades utan att med post eller af landtbrefbärare fortskaffas.

Med afseende å sistnämnda förslag inhämtas af det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll hufvudsakligen:

att i sammanhang med utfärdandet af nådiga kungörelsen den 21 december 1888, beträffande postverkets rätt i fråga om befordran af bref och brefkort m. m., hvarigenom, bland annat, statens postverk uttryckligen förklarades äga uteslutande rätt att mot afgift besörja regelbunden befordran af förseglade eller eljest tillslutna bref äfvensom af brefkort å de särskilda inrikes orter, där postverket anordnat lokalbrefbefordran, Kungl. Maj:t genom nådigt bref sistnämnde dag anbefallt generalpoststyrelsen att efter verkställd utredning inkomma med underdånigt yttrande, huruvida och i hvilken mån lindring i afgiften för lokalbrefbefordran kunde, vare sig genom nedsättning af portoafgiften, genom höjning af viktsatsberäkningen vid enkelt porto eller på annat sätt, utan afsevärd olägenhet för postverket äga rum;

att uti sitt med anledning däraf den 1 mars 1889 afgifna underdåniga utlåtande styrelsen förklarat sig af anförda skäl icke kunna föreslå annan lindring i afgifterna för lokalkorrespondensen än nedsättning af portoafgifterna för korsbandsförsändelser, som å postanstalt behandlades utan att med post eller landtbrefbärare fortskaffas; därvid styrelsen närmast afsett korsband, innehållande andra trycksaker än tidningar och tidskrifter, således försändelser bestående af annonskort, cirkulär, prospekt, kataloger, priskuranter m. m., för hvilka trycksaker en nedsättning i portot beräknades komma att mer än motvägas af det ökade antal dylika försändelser, som en sådan nedsättning skulle tillföra postverket; samt

att med hänsyn till önskvärdheten däraf, att taxebestämmelserna blefve uppställda så systematiskt som möjligt, styrelsen ansett, att, om lokalportot för andra trycksaker än tidningar och tidskrifter nedsattes till 2 öre för hvar vikt af 50 gram eller del däraf, samma förändring

jämväl borde vidtagas i fråga om affärshandlingar och varuprof; hvarjämte styrelsen, utan att i den för tidningar och tidskrifter utgående afgiften af 1 öre per 50 gram ifrågasätta någon nedsättning, föreslagit, att minimiafgiften för dylika försändelser vid lokalbefordran skulle sättas till hälften af hvad som utgjordes vid annan befordran och sålunda sänkas från 4 till 2 öre per försändelse.

Med afseende å den förra delen af ifrågavarande proposition väcktes inom Riksdagen en motion, i syfte att lokalabonnemang skulle utsträckas till alla tidningar, som utkomme högst en gång i veckan.

Jämlikt skrifvelse den 14 maj 1891 (n:r 98) biföll Riksdagen propositionen under anförande tillika, att Riksdagen funne önskvärdt, att tillåtelsen till lokalprenumerations jämväl utsträcktes till de s. k. veckotidningarna. Vid sitt afstyrkande från en sådan utsträckning syntes generalpoststyrelsen hafva utgått från det antagande, att såväl tidningsutgifvarne som allmänheten skulle vara angelägna om dessa tidningars ofördröjliga befordring. Detta antagande syntes icke vara riktigt. Af »Taxa för år 1891 å svenska tidningar och tidskrifter, hvilka rekvireras genom kungl. postverket» framginge nämligen, att af de till ett antal af ungefärligen 160 uppgående veckotidningarna omkring hälften vore orttidningar, tre åttendedelar dels facktidningar, dels religiösa eller nykterhetstidningar, dels illustrerade tidningar samt slutligen omkring en åttendedel af blandadt innehåll.

Om man nu frånsåge orttidningarna, hvilka utan olägenhet borde kunna afhämtas af prenumeranterna i de små samhällen, hvari de utgäfvos, och för hvilkas utgifvare och prenumeranter den ifrågasatta tillåtelsen knappast syntes äga sådant värde, att den komme att begagnas, vore de öfriga veckotidningarna således af det innehåll, att de ingalunda kunde anses som nyhetstidningar. Hvarken för utgifvare eller allmänheten förefunnes därför något särskildt intresse att fortast möjligt få dem utdelade. I fråga om utdelningen af dessa borde därför kunna sägas detsamma, som generalpoststyrelsen yttrat om de tidningar, hvilka utkomme mindre ofta än en gång i veckan, eller att på dessa publikationens ögonblickliga utdelning icke lades samma vikt, vare sig af utgifvarne eller af allmänheten, som i fråga om de egentliga nyhetstidningarna, hvadan, äfven om prenumerations å dessa publikationer vid utgifningsortens postanstalt för lokalbefordran komme att anlitas i större utsträckning, det icke syntes möta några väsentliga svårigheter för postanstalterna att utan anordnande af särskilda utdelningsturer på ett tillfredsställande sätt verkställa utdelningen.

Men om den ifrågavarande utsträckningen af den tidningsbefordran,

som skedde genom posten, således icke kunde antagas medföra synnerlig tunga för postverket, måste den däremot erkännas såväl för veckotidningarnas utgifvare som för allmänheten äga stor betydelse. För tidningar, som hade den mindre betydliga spridning en veckotidning i allmänhet hade inom utgifningsorten, syntes det nämligen möta stora svårigheter att mottaga lokalprenumeration, enär omkostnaderna för utdelningen naturligtvis ställde sig synnerligen höga, då densamma endast skulle äga rum i mindre antal exemplar och allenast en gång i veckan. Följden däraf vore ock den, att tidningsutgifvaren måste afböja hemsändning, om tidningen skulle lämnas i någon aflägsnare stadsdel, och att den därstädes boende därför måste antingen själf genom särskildt bud afhämta sin tidning eller afstå från den af honom åstundade prenumeration.

Man hade invänt, att den ifrågasatta utsträckningen skulle för postverket medföra ökade utgifter. Hvad Stockholm särskildt beträffade, hade postdirektören därstädes uppgjort en beräkning å de inkomster och utgifter, som genom sist berörda utsträckning skulle för postverket uppkomma. Af denna framginge, att de ökade inkomsterna skulle uppgå till 10,034 kronor 47 öre och utgifterna till 19,002 kronor, hvartill borde läggas kostnaderna för hyra af lokal med inredning, belysning och uppvärmning samt för expenser. Af Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1891 års riksdag angående rikets tillstånd och behof framginge emellertid, att för år 1892 postverkets inkomster blifvit, efter afdrag af 100,000 kronor, hvarmed postverkets kassaförlag borde ökas, beräknade till 7,700,000 kronor, samt dess utgifter till 7,250,000 kronor, hvadan ett öfverskott skulle uppstå å 450,000 kronor. Under sådana förhållanden syntes den ifrågavarande utgiften icke kunna betraktas såsom synnerligen afsevärd, särskildt med hänsyn fästad därå, att postverkets egentligaste betydelse icke vore att inbringa staten inkomster, utan att på bästa sätt betjäna allmänheten.

Då Riksdagen emellertid icke ansett sig hafva tillgång till tillräckligt material för att tillförlitligt kunna bedöma, huru stor tunga och huru höga omkostnader berörda utsträckning af tillåtelse till lokalprenumeration skulle komma att vålla postverket, hade Riksdagen icke ansett sig böra besluta en dylik utsträckning, utan anhölle därför blott, att det af Riksdagen på framställning af Kungl. Maj:t beslutade medgifvande till lokalprenumeration måtte, när sådant utan särskild eller synnerlig tunga för postverket kunde ske, utsträckas äfven till tidning, som utkomme högst en gång i veckan.

Vid underdånig föredragning den 22 maj 1891 af Riksdagens ofvan

anförda skrifvelse beslöts nådig kungörelse genom hvilken förordnades, dels att å tidning, som utkomme mindre ofta än en gång i veckan, prenumeration finge ske jämväl vid postanstalt å den ort, där tidningen utgäfves, dels ock att minsta afgiften för tidningskorsband skulle vid lokalbefordran utgöra 2 öre per försändelse; hvarjämte Kungl. Maj:t genom nådig remiss anbefalldes generalpoststyrelsen att afgifva underdånigt utlåtande öfver Riksdagens framställning i fråga om utsträckning af medgifvandets till lokalprenumeration äfven till tidning, som utkomme högst en gång i veckan.

Sedan styrelsen med anledning däraf den 13 november 1891 afgifvit underdånigt utlåtande och däruti anført hufvudsakligen, att genom eventuell utsträckning af lokalprenumerationen, på sätt föreslagits, postverket visserligen komme att drabbas af kostnader, hvilka antagligen icke kunde betäckas utaf de inkomster, som ansåges vara att förvänta genom samma utsträckning; men att den därigenom uppstående förlusten likväl icke kunde anses såsom en »synnerlig tunga» för postverket, särskildt i betraktande af den utaf Riksdagen uttalade åsikt rörande postverkets betydelse och användandet af de öfverskott, som postverkets rörelse i dess helhet lämnade,

förordnades genom nådig kungörelse den 11 december 1891, att å tidning, som utkomme högst en gång i veckan, prenumeration finge ske jämväl vid postanstalt, där tidningen utgäfves.

De bestämmelser, som innefattas i ofvan omförmälda kungörelse den 11 maj 1883, sådan denna lyder med de genom nådiga kungörelserna den 22 maj 1891 och den 11 december samma år däri gjorda tillägg och ändringar, äro af följande lydelse:

§ 1.

Mom. 1. Önskar någon, att tidning, som inom riket utgifves å annan ort än där han bor eller vistas, skall honom genom postverkets försorg tillhandahållas, och anmäler han sig för sådant ändamål vid postanstalt till prenumeration å samma tidning, har han därvid att i förskott för den tid, hvarför prenumerationen sker, utöfver belöpande prenumerationens pris, till postkassan erlægga en särskild afgift för tidningens postbefordran, hvilken afgift skall i allmänhet motsvara: för tidning, som utkommer mer än

en gång i veckan, en femtedel af prenumerationspriset och för tidning, som utkommer endast en gång i veckan eller mindre ofta, en tiondedel af samma pris; men ej må för år och i förhållande därtill för kortare prenumerationsstider öfverstiga

4 kronor, om tidningen utkommer oftare än två gånger i veckan och hvarje nummers ytinnehåll, beräknadt efter papperets ena yta, icke öfverstiger 90 kvadratdecimeter;

1 krona 20 öre, om tidningen utkommer två gånger i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstiger 90 kvadratdecimeter;

60 öre, om tidningen utkommer en gång i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstiger 90 kvadratdecimeter; eller

50 öre, om tidningen utkommer mindre ofta än en gång i veckan och hvarje nummers ytinnehåll icke öfverstiger 220 kvadratdecimeter;

börande dock härvid tillika iakttagas, att för hvarje gång, prenumeration å tidning vid postanstalt sker, beloppet af ifrågavarande afgift, ehvad prenumerationen afser längre eller kortare tid och ehvad tidningens prenumerationspris är högre eller lägre, alltid skall utgöra minst 20 öre för hvarje särskildt tidningsexemplar.

Å tidning, som utkommer högst en gång i veckan, må prenumeration ske å enahanda villkor jämväl vid postanstalt å den ort, där tidningen utgifves. (*K. kung. den 11 dec. 1891.*)

Mom. 2. Planscher, hörande till tidning, som genom postanstalt blifvit förskrifven, varda afgiftsfritt med posten befordrade, när de utan särskild betalning utöfver prenumerationspriset åtfölja tidningen samt tillkännagifvande därom i denna finnes infördt.

Enahanda förmån tillkommer under samma villkor äfven tidningen åtföljande, af dess redaktion utgifna bihang därtill, dock med förbehåll, beträffande bihang till tidning, för hvilken på grund af mom. 1 nedsättning i den mot prenumerationspriset svarande befordringsavgift åtnjutes, att tidningens ytinnehåll, sammanlagdt med bihangets, icke är större än som mot-

svaras af den enligt åberopade moment för tidningen beräknade postbefordringsafgift.

Mom. 3. För befordran med post af andra bilagor till tidning än planscher och sådana bihang, som i nästföregående moment omförmålas, erlägges enahanda afgift, som för försändelser under band, där icke i särskilda fall sådana omständigheter förekomma, att generalpoststyrelsen finner samma bilagor kunna och böra jämte den tidning, till hvilken de höra, med post befordras antingen utan särskild godtgörelse eller mot lägre porto än det, som med tillämpning af taxan för försändelser under band skolat erläggas.

För sådana officiella berättelser eller meddelanden, som enligt Kungl. Maj:ts föreskrift med Post- och Inrikes tidningar till allmänheten utdelas, äger postbefordringsafgift ej rum.

Mom. 4. Skulle tidning, för hvilken i taxa, som af generalpoststyrelsen utfärdas, befordringsafgiften blifvit upptagen till mindre än en femtedel af prenumerationspriset, upprepade gånger utkomma med större antal nummer eller med större yttinnehåll, än som jämlikt mom. 1 utgör villkor för en sådan lägre afgiftsberäkning, äger, på anmälan härom, generalpoststyrelsen förordna om afgiftens förhöjande vid den prenumeration å samma tidning, som därefter verkställas; och åligge dessutom i sådant fall tidningens utgifvare eller den, till hvilken prenumerationsmedlen skola af postverket redovisas, att för hvart exemplar af tidningen, som efter det kvartal, hvarunder förordnande om afgiftens förhöjning meddelats, blifvit genom postanstalt förskrifvet, till postkassan erlægga ett mot skillnaden i befordringsafgift svarande belopp, hvilket, där så ske kan, må vid sedermera skeende redovisning för influtna prenumerationsmedel innehållas.

§ 2.

Hvad i nästföregående paragraf är stadgadt rörande tidningar gäller äfven i afseende å tidskrifter, nummervis utkommande författningssamlingar eller

handlingar, utgifna af sällskap eller föreningar o. s. v., när prenumeration därå vid postanstalt sker; och iaktages därvid, att Svensk författningssamling och Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang samt länsstyrelsernas tryckta kungörelser, i fråga om befordringsavgiftens belopp, alltid utan afseende vare sig å det antal nummer, som i hvarje vecka utgifves, eller å yttinnehållet hänföras till den klass af försändelser, för hvilken nämnda afgift är bestämd till en tiondedel af prenumerationspriset, men ej må för år öfverstiga 60 öre.

§ 3.

Varder, för att såsom försändelse under band med post befordras, till postanstalt aflämnadt exemplar af tidning, tidskrift, författningssamling, handlingar utgifna af sällskap eller föreningar o. s. v., hvarå ej prenumeration vid postanstalt ägt rum, skall för hvar särskild försändelse, ehvad denna utgöres af ett eller flera exemplar af samma eller olika tidningar eller tidskrifter m. m., befordringsavgiften utgöra 1 öre för hvar vikt af 50 gram eller öfverskjutande del däraf, dock så, att icke i något fall afgiften för en särskild försändelse understiger 4 öre, om den med post eller af landtbrefbärare fortskaffas, samt 2 öre, om densamma å postanstalt behandlas utan att med post eller af landtbrefbärare fortskaffas.

I öfrigt varda å tidningar och tidskrifter m. m., som på förenämnda sätt med post fortskaffas, tilllämpade de bestämmelser, som i allmänhet gälla för befordran af korsbandsförsändelser med undantag likväl för hvad rörande högsta vikten för hvar särskild försändelse finnes föreskrifvet. (*K. kung. den 22 maj 1891.*)

§ 4.

Mom. 1. Skulle tidning eller tidskrift upphöra att vidare utgifvas, innan den tid tilländagått, för hvilken prenumeration därå vid postanstalt skett, äger

prenumeranten att å postanstalten vid anmälan återbekomma så mycket af den erlagda befordringsafgiften, som belöper för hvarje helt kvartal af den efter tidningens eller tidskriftens upphörande återstående prenumerationstiden.

Mom. 2. För den förlust, som i öfrigt drabbar prenumerant genom upphörande af tidning eller tidskrift, hvarå prenumeration vid postanstalt skett, ikläder sig postverket icke någon ansvarighet; åliggande det dock vederbörande posttjänstemän att lämna prenumeranten allt det biträde, som skäligen kan ifrågakomma, för att han må komma i åtnjutande af den ersättning, som i dylikt fall möjligen kan erhållas.

§ 5.

Generalpoststyrelsen tillkommer att meddela de ordningsregler, som för behörig tillämpning af de här ofvan gifna föreskrifter kunna finnas erforderliga.

Såsom af föregående redogörelse inhämtas, kunna enligt nuvarande bestämmelser i ämnet inländska tidningar och tidskrifter i den inrikes poströrelsen vinna befordran på två väsentligen olika sätt, nämligen antingen efter abonnemang genom postverkets förmedling eller såsom korsbandsförsändelser med ett särskildt för ifrågavarande slag af sådana försändelser bestämdt lägre porto.

Medan postverkets åtgöranden beträffande sistnämnda grupp af tidningsförsändelser inskränka sig till enahanda postbehandling, som kommer vanliga bref och korsband i allmänhet till del, innefattar däremot postverkets förmedling af abonnemang å tidningar och andra periodiska skrifter en hel serie af olika bestyr, genom hvilka arbetet med dessa publikationers spridning i synnerhet utom utgifningsorterna blifvit så godt som helt och hållet öfverflyttadt från vederbörande utgifvare till postverket och dess olika organ. Kommitterade hafva (sidd. 52—57), med ledning hufvudsakligen af det utaf generalpoststyrelsen den 17 september 1892 utfärdade reglemente för postkontoren angående abonnemang genom postverket å tidningar och andra periodiska skrifter, redogjort för de åligganden, som till följd af postverkets skyldighet att förmedla sådana abonnemang väsentligen tillkomma detta verk.

Abonnemang genom postverkets förmedling och afgiften där för.

Ur denna redogörelse tillåter jag mig här meddela följande:

»För hvarje år utarbetas inom generalpoststyrelsen taxa å de tidningar och tidskrifter, hvilka kunna rekvireras genom postverket. Denna taxa innehåller för hvarje tidning eller tidskrift uppgifter å publikationens namn, utgifningsort, nummerantal (per vecka, månad eller år) och abonnemangsafgifter, fördelade i pris hos utgifvaren och postbefordringsafgifter, äfvensom namnet å den person, som hos generalpoststyrelsen anmält det ifrågavarande tryckalstret till införande i taxan.»

»Tillägg till och ändringar i taxan utarbetas under årets lopp, i den mån sådana erfordras till följd af nya tidningars tillkomst eller genom förändrade utgifningsvillkor för redan i taxan intagna tidningar, och kungöras i bihang till generalpoststyrelsens cirkulär.»

»De postkontor, vid hvilka abonnemang äger rum, eller genom hvilka förskrifvas tidningar, å hvilka abonnerats vid poststation, hafva uti ifrågavarande hänseende hufvudsakligen följande åligganden:

a) att mottaga tidningsrekvisitioner från allmänheten och tidningsförskrifningar från vederbörande underlydande poststationer;

b) att i tidningsjournal uppdebitera erlagda abonnemangsafgifter, innefattande icke blott den postverket tillkommande afgift (*postbefordringsafgiften*), utan äfven den afgift, som skall redovisas till tidningsutgifvaren (*prenumerationspriset*);

c) att hos postanstalterna å de orter, där enligt taxan tidningarna utgifvas, förskrifva de abonnerade tidningarna, för hvilket ändamål föres en särskild tidningsförskrifningsbok, upptagande alla hos postkontoret eller detsamma underlydande poststationer rekvirerade tidnings-exemplar, för hvilka abonnemangsterminen börjar med eller under loppet af ett och samma år;

d) att till abonnenterna utlämna de hos postkontoret rekvirerade tidningarna, hvilket sker antingen med ledning af anteckningarna i förskrifningsboken eller ock efter särskildt upprättade utdelningslistor; samt

e) att särskildt från andra postmedel i behörig ordning redovisa de abonnemangsafgifter, som influtit ej blott vid postkontoret, utan äfven genom vederbörande poststationer och landtbrefbärare.»

»Postkontor, hvilka skola hos vederbörande utgifvare beställa tidningar, hafva i sådant hänseende hufvudsakligen till åliggande:

a) att mottaga och i tidningsbeställningsboken införa ankommande tidningsförskrifningar från andra postanstalter;

b) att hos vederbörande utgifvare beställa tidningarna;

c) att med ledning af tidningsfördelningsboken, däri hvarje förskrifvande postanstalt har sitt konto med särskilda afdelningar för hvarje

i orten utkommande tidning, verkställa tidningarnas fördelning, inpackning och afsändning till vederbörande postanstalter, såvida icke, undantagsvis, tidningsexemplaren genom vederbörande utgifvares försorg direkt aflämnas till järnvägspostkupé, behörigen fördelade å postanstalter och inslagna i paket med nödiga påskrifter; samt

d) att till vederbörande utgifvare utbetala och därefter i tidningsjournalens kredit afföra belöpande prenumerationsafgifter för beställda tidningsexemplar.»

»Så länge på grund af tryckfrihetsförordningen, § 1 mom. 5, boktryckerier kunnat anläggas och följaktligen tidningar utgifvas allenast i stad eller inom ett afstånd därifrån af högst en half mil, hafva, med ett enda undantag (Sigtuna), tidningsgöromålen vid poststationerna icke omfattat några af de bestyr, som, enligt hvad här ofvan omförmålt, åligga de postkontor, hvilka hafva att hos tidningsutgifvare *beställa* tidningar. Däremot hafva göromålen vid de här ofvan först nämnda postkontoren motsvarigheter vid poststationer af första och andra klass.»

»Förutom de bestyr, som sålunda i följd af postverkets förmedling af tidningsabonnemang tillkomma de fasta postanstalterna, äro ock att i förevarande hänseende taga i betraktande de göromål, som förorsakas postverket genom befordringen af postabonnerade tidningar, likasom af andra postförsändelser, från inlämningsort (= utgifningsorten) till adressort å landsväg, å järnväg eller sjöledes samt genom tidningarnas hembäring till abonnenterna dels å de orter, där lokalbrefbäring finnes anordnad, dels ock i vissa fall genom landtbrefbärare. Med afseende å postbefordringen torde böra påpekas den skillnad, som förefinnes mellan postabonnerade tidningar och andra postförsändelser: medan hvarje annan försändelse vid aflämnande till postbehandling skall vara försedd med tydlig och fullständig adress samt i öfrigt i regel har det skick, som bäst lämpar sig för postbehandlingen, kunna däremot de postabonnerade tidningsnumren aflämnas till postbehandling direkt från tryckeriet utan någon som helst påskrift eller adress och i ett skick, som kräfver åtskilliga manipulationer, för att hvarje särskildt tidningsexemplar skall lämpligen kunna befordras till sin bestämmelse.»

Såsom äfven af kommitterade framhållits, äro de förmåner, som genom postverkets förmedling af abonnemang sålunda erbjudas både den tidningsläsande allmänheten och tidningsutgifvarne, ej obetydliga. Kommitterade hafva i detta afseende påpekat, hurusom, på hvilken ort i landet man än befunne sig, man kunde genom närmaste postanstalt eller genom landtbrefbärare i regel förskaffa sig hvilken tidning som helst utan stort mera besvär, än då man afsände ett bref: postverket

icke blott beställde tidningen hos vederbörande utgifvare och ombestyrde prenumerationsmedlens utbetalande till denne, utan förmedlade äfven sedermera de särskilda tidningsnumrens öfversändande till abonnenterna och öfvervakade därjämte, att numren i regelbunden följd komme dem till handa. Och hvad tidningsutgifvarne beträffade behöfde i förevarande hänseende endast påpekas de förmåner, som bereddades dem därigenom:

att abonnemang å tidningar kunde äga rum vid rikets alla fasta postanstalter, äfvensom genom landtbrefbärare, under det att utgifvarne annars varit hänvisade att för tidningarnas spridning anlita särskilda abonnentsamlare;

att postverket insamlade prenumerationsmedlen från abonnenterna i landets olika delar och betalade ut medlen till vederbörande utgifvare i några få större likvider, hvarigenom desse besparades besväret att uppbära medlen i en mängd smärre poster; samt

att tidningsnumren kunde utan vidare behandling öfverlämnas från tryckeriet direkt till postverket, som sedan i förekommande fall ombestyrde deras vikning, sortering, inpackning, afsändande och förseende med adresser.

Under dessa förhållanden är det ock helt naturligt, att af de båda olika expeditionssätt, som vid tidningars spridning genom posten ifrågakomma, försändning efter abonnemang genom postverkets förmedling användes i ojämförligt mycket större utsträckning än försändande under korsband. Under år 1902, det sista år, för hvilket någon statistik öfver poströrelsen offentliggjorts, blefvo sålunda enligt de approximativa beräkningar, som ligga till grund för denna del af poststatistiken, 147.5 miljoner nummerexemplar af tidningar expedierade efter abonnemang genom postverket och endast 20.5 miljoner nummerexemplar postbefordrade utan sådant abonnemang såsom korsbandsförsändelser. Om man vidare tager hänsyn därtill, att vid det förra expeditionssättet hvarje nummerexemplar är att anse såsom en särskild försändelse, medan däremot vid försändning under band flera tidningar kunna vara sammanslagna till en enda korsbandsförsändelse, samt att antalet tidningskorsband under nyssnämnda år utgjorde allenast 2.5 miljoner stycken, så varder den olika betydelse för poströrelsen, som bör tilläggas hvarterdera af ifrågavarande slag af försändelser, så mycket mera i ögonen fallande.

Såsom framgår af den i det föregående lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser i ämnet, förefinnas äfven i afseende å grunderna

för postbefordringsavgifternas bestämmande en väsentlig skillnad mellan postabonnerade tidningar och tidningskorsband. Medan nämligen för dessa senare försändelser, likasom för postförsändelser i allmänhet, postportot bestämmes för hvarje försändelse i förhållande till dess vikt, beräknas däremot postverkets ersättning för befattningen med postabonnerade tidningar i regel i förhållande till tidningarnas pris hos vederbörande utgifvare. Kommitterade hafva (sid. 57 o. f.) påpekat, att detta beräkningssätt hade en viss motsvarighet i beräkningen af den afgift, som till postverket erlægges vid försändande af penningemedel genom postanvisning. Då det för båda de nämnda arterna af postgöromål gemensamma arbete, nämligen penningemedels inkasserande på ett håll och utbetalande på ett annat, medförde större ansvarighet för postverket, ju större det inkasserade och utbetalade beloppet vore, syntes också därmed öfverensstämma, att afgiften, hvilken skulle kunna anses såsom en postverket tillkommande provision på det ifrågavarande beloppet, icke vore densamma vid högre belopp som vid lägre, där postverkets ansvarighet vore mindre.

Kommitterade framhålla vidare, hurusom emellertid tidningsgöromålen omfattade icke blott ofvannämnda bestyr, utan äfven åtskilligt annat och framför allt de särskilda tidningsnumrens expedition, befordran och tillhandahållande till vederbörande abonnenter. Då nu dessa senare göromål, hvilka onekligen vore bland tidningsbestyren de mest omfattande, närmast vore att förlikna med behandlingen af postförsändelser i allmänhet, så följde, enligt kommitterades mening, däraf, att vid bestämmandet af postbefordringsavgifterna för postabonnerade tidningar icke, såsom fallet vore vid beräkning af porto för andra postförsändelser, afgiftsbeloppen hufvudsakligen rättade sig efter omfattningen af det arbete, som försändelserna förorsakade postverket.

Detta förhållande, som redan ur principiell synpunkt borde be-tecknas såsom en oegentlighet, ledde också därtill, att postbefordringsavgifterna för postabonnerade tidningar ingalunda drabbade olika tidningar i skälig proportion till det arbete, som deras postbehandling och befordran vållade postverket, och hvilket hufvudsakligast rättade sig efter det antal nummer, hvarmed tidningarna utgäfves, och de särskilda numrens vikt. För att åskådliggöra, huru de nuvarande postbefordringsavgifterna vid postabonnemang verkade för olika tidningar i förhållande till tidningarnas nummerantal och vikt, hafva kommitterade anført, bland andra, följande exempel:

Tidningarnas namn. ¹⁾	Prenumerationspris (1898).		Helårsexemplar för år 1898.		Nuvarande postbefordringsafgift (1898).				
			Antal n:r.	Vikt.		Per helårs- exemplar.	I medeltal per n:r.	I medeltal pr 100 gram.	
				Hela år- gången.	I medeltal per n:r.				Kr.
Skånska Dagbladet	4	—	356	15.5	44	—	80	0.22	0.50
Dagens Nyheter. <i>Stockholms- upplagan</i>	10	—	312	20.1	64	2	—	0.64	1.00
Stockholms-Tidningen. <i>Landsorts- upplagan</i>	3	—	307	7.1	23	—	60	0.20	0.87
Post- och Inrikes Tidningar	15	—	304	13.4	44	3	—	0.99	2.25
Aftonbladet. <i>Halfveckoupplogan</i> ²⁾	1	—	105	3.0	29	—	20	0.19	0.66
Teknisk Tidskrift ²⁾	10	—	52	4.1	79	1	—	1.92	2.43
Läsning för folket	1	—	4	0.2	50	—	20	5.00	10.00

¹⁾ Tidningarna äro ordnade efter antalet af utgifna nummer för år 1898.

²⁾ Prenumerationspris och postbefordringsafgift äro i 1904 års tidningstaxa upptagna till resp. kr. 1: 08 och 22 öre för Aftonbladets halfveckoupploga och till resp. kr. 12: 50 och kr. 1: 25 för Teknisk Tidskrift.

Med erinran att, då nu gällande grunder för beräkningen af postbefordringsafgifterna för postabonnerade tidningar infördes, man ansett, att tidningarnas nummerantal och storlek vanligen funne ett uttryck i prenumerationspriset, hvilket också fördenskull borde i allmänhet läggas till grund för afgiftens beräkande, anföra kommitterade vidare, att af de lämnade exemplen syntes med all tydlighet framgå, huru föga prenumerationsprisen och följaktligen äfven postbefordringsafgifterna för närvarande rättade sig efter tidningarnas storlek och antalet af utkommande nummer. I samma mån som annons- och reklamväsendet utvecklats, hade tidningsutgivare kunnat bestämma prenumerationsprisen utan synnerlig hänsyn vare sig till den kvantitet papper, som användes, eller till antalet nummer. Den stora omfattning, som annonseringen uppnått på senare tider, hade medfört, att för åtskilliga tidningsföretag inkomsterna af prenumerationsafgifterna i själfva verket spelade en underordnad roll i jämförelse med de summor, som inflöte i annonsafgifter, och att följaktligen för flera tidningar prenumerationsprisen kunnat reduceras till belopp, hvilka i förhållande till kvantiteten af den läsning, som därför bjödes, måste betecknas såsom minimala, samt i flera fall periodiska tryckalster kunnat utgifvas och spridas utan någon prenumerationsafgift alls.

För tidningar och tidskrifter åter, hvilka på grund af de dyrare redaktionskostnader, som betingades af deras textinnehåll, eller af annan anledning måste hålla högre prenumerationspris, blefve ofta de procentuella postbefordringsavgifterna orättvist betungande. De nu gällande bestämmelserna om vissa maximibelopp, afseende att förebygga detta missförhållande, kunde icke anses göra till fyllest. Det vore nämligen blott ett ringa fåtal tidningar eller tidskrifter, som med stöd af ifrågavarande föreskrifter komme i åtnjutande af nedsättning i de postbefordringsavgifter, som skolat erläggas på grund af prenumerationsprisen.

Kommitterade hafva vidare (sidd. 60—70) undersökt beloppet af de inkomster, som genom de nuvarande postbefordringsavgifterna för post-abonnerade tidningar tillflyta postverket, samt dessa inkomsters förhållande dels till intäkterna på öfriga delar af postverksamheten, dels ock till den del af postverkets utgifter, som kunde anses föranledd af verkets befattning med tidningarna.

Då den uppbörd, som efter postverkets hufvudbok plägade i generalpoststyrelsens årsberättelser redovisas under rubriken »postbefordringsavgifter för tidningar och tidskrifter», innefattade postverkets inkomster jämväl på avgifter för tidningsbilagor och för tidningars afämnande till postbehandling å extra tid äfvensom andra af tidningsrörelsen härflytande intäkter, hvilka icke vore att hänföra till de på grund af gällande bestämmelser uppburna postbefordringsavgifterna för genom postverket förskrifna tidningar, hafva kommitterade föranstaltat en särskild beräkning af postbefordringsavgifterna för samtliga hos vederbörande utgifvare under år 1898 genom postverket beställda exemplar af svenska tidningar, och har därvid sammanlagda beloppet af dessa avgifter befunnits utgöra 425,957 kronor 94 öre.

Omfattningen af den rörelse, för hvilken inkomsterna beräknats till nyssnämnda belopp, har äfven utgjort föremål för en särskild af kommitterade föranstaltad undersökning, hvilken gifvit till slutresultat (sidd. 62—63), att under år 1898 genom postverket förmedlats inalles 1,346,964 abonnemang, fördelade sig på olika abonnemangsterminer sålunda:

helår	715,512,	motsvarande	53,1	proc.,
tre kvartal	30,650,	»	2,3	»
halfår	112,229,	»	8,3	»
ett kvartal	384,653,	»	28,6	»
månad	103,920,	»	7,7	»
	<u>1,346,964</u>		<u>100,0</u>	

Reducerade till helårsexemplar, motsvarade ofvannämnda abonnemang 899,437 ³/₁₂ årgångar; och hade dessa årgångar, enligt beräkning, som verkstälts med stöd af särskilda, af tidningsredaktionerna lämnade uppgifter, omfattat inalles 114,331,550 nummerexemplar, vägande med inberäkning af afgiftsfria bilagor tillsammans 3,802,106 kilogram, hvilket motsvarade i medeltal för hvarje årgång 127 nummer om 33 gram hvarterda.

Postbefordringsavgiften för hvarje nummerexemplar af postabonnerad inrikes tidning skulle enligt de sålunda gjorda beräkningarna hafva år 1898 i medeltal utgjort allenast 0.37 öre.

Vid den jämförelse, som med stöd af den officiella statistiken för år 1898 af kommitterade anställts mellan tidningsrörelsen å ena sidan och öfriga delar af postverksamheten å andra sidan i afseende å omfattning och inkomster, har befunnits, att, medan sagda år enligt denna statistik postbefordrats 116,2 miljoner nummerexemplar af postabonnerade in- och utländska tidningar, inbringande sammanlagdt 465,233 kronor 38 öre, utgjorde däremot antalet inom andra branscher af svenska postverkets rörelse behandlade försändelser 123,4 miljoner och uppginge postverkets inkomster af sistberörda branscher till 9,845,239 kronor 91 öre. Antalet postabonnerade in- och utländska tidningar hade alltså utgjort 48,5 procent af sammanlagda antalet postförsändelser, men postbefordringsavgifterna för dessa tidningar hade icke uppgått till mer än 4,5 procent af postverkets totalinkomster; och medan af postabonnerade tidningar i medeltal 250 nummerexemplar kunnat postbefordras för en afgift af 1 krona, hade af andra postförsändelser endast mellan 12 och 13 stycken befordrats för enahanda afgift.

Ett liknande förhållande hade, enligt de vid kommitterades betänkande fogade öfversiktstabeller öfver tidningsrörelsens utveckling, ägt rum under hela den period, 1884—1898, hvarunder de genom 1883 års kungörelse bestämda avgifterna för postabonnemang hade tillämpats. Enligt hvad nämnda tabeller ådagalade, ökades nämligen postverkets inkomster af tidningsrörelsen ingalunda i en proportion, som motsvarade själfva rörelsens tillväxt: medan antalet nummerexemplar af in- och utländska postabonnerade tidningar vuxit från 28 miljoner år 1884 till 116,2 miljoner år 1898, eller med 315 procent, hade däremot inkomsterna af postbefordringsavgifterna för samma tidningar endast ökat från 214,000 kronor det förra året till 465,000 kronor det senare året, utvisande för hela den ifrågavarande perioden en ökning af allenast 117,3 procent. I följd däraf hade också medelbeloppet af inkomsterna

per nummerexemplar af samtliga såväl in- som utländska postabonnerade tidningar sjunkit från 0,76 öre till 0,40 öre. Å andra sidan företedde tidningsrörelsen en tillväxt, som vida öfverträffade ökningen inom poströrelsen i öfrigt: medan antalet postabonnerade tidningar vid slutet af förenämnda period vuxit till mer än fyra gånger motsvarande antal vid periodens början, hade öfriga postförsändelser under samma tid endast något mer än fördubblats.

Hvad därefter angår frågan om de kostnader, som bestyren med postabonnerade tidningar kunna antagas förorsaka postverket, framhålla kommitterade till en början de stora svårigheterna vid en beräkning af dessa kostnader. Då nämligen tidningsgöromålen i regel sköttes i sammanhang med öfriga postgöromål, i det att endast vid postkontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö för handläggning af vissa tidningsbestyr funnes inrättade särskilda tidningsexpeditioner, vore det också i allmänhet omöjligt att på annat sätt än efter approximativ uppskattning beräkna, huru stor del af utgifterna för postverksamheten borde anses belöpa på tidningsrörelsen. Kommitterade hade icke trott sig kunna med stöd af de för dem tillgängliga uppgifter verkställa en sådan uppskattning, utan hade fördenskull i skrifvelse till generalpoststyrelsen påkallat styrelsens medverkan i förevarande afseende.

Med anledning däraf hade generalpoststyrelsen (sidd. 66—71), efter att hafva i ämnet hört vederbörande distriktschefer, till kommitterade öfverlämnat en inom styrelsen verkställd beräkning, enligt hvilken postverkets af bestyren med förmedlande af abonnemang å svenska och utländska tidningar föranledda utgifter för år 1898 uppgått till följande belopp i jämna tusental kronor:

A) Löner och arfvoden m. m.

	Kronor.	Kronor.
1. Personal, som användts uteslutande för tidningsrörelsen vid postkontor och ambulanta postanstalter	254,000: —	
2. Annan personal vid postkontor m. m.	269,000: —	
3. Poststationsföreståndare	164,000: —	687,000: —

B) Uppbördsprovision å postbefordringsafgifter för tidningar	15,000: —
transport	702,000: —

transport 702,000: —

	Kronor.	Kronor.
<i>C) Tidningars postbefordran.</i>		
1. Å järnväg	508,000: —	
2. Per ångbåt	32,000: —	
3. Å landsväg	174,000: —	
4. Inom postanstalts eget område	21,000: —	735,000: —
<i>D) Diverse utgifter.</i>		
1. Förhyrande af postlägenheter m. m.	22,000: —	
2. Inventarier	18,000: —	
3. Expenser: skrifmaterialier, städning, be- lysning, uppvärmning m. m.	21,000: —	
4. Tidningstaxor	10,000: —	
5. Blanketter m. m. från postverkets blankett- förråd	7,000: —	
6. Förpackningsföremål m. m. från postver- kets persedelförråd	41,000: —	119,000: —
	summa kronor 1,556,000: —	

Efter att hafva erinrat om de beräkningar angående postverkets omkostnader för tidningsrörelsen, hvilka vid två föregående tillfällen ägt rum, anföra kommitterade vidare (sid. 73), att vid kommitterades öfverläggningar visserligen anmärkts, att kostnaderna vore på en och annan post väl högt beräknade, men kommitterade hade trots sig så mycket mindre böra ingå i en detaljerad granskning af den utaf generalpoststyrelsen framlagda kostnadsberäkningen, som kommitterade af angifna skäl ansett sig ändock icke kunna ifrågasätta en sådan höjning i de till postverket utgående afgifterna, att inkomsterna af tidningsrörelsen skulle kunna täcka de beräknade utgifterna för densamma, hvartill äfven komme att omständigheter anförts, hvilka syntes kommitterade gifva vid handen, att vissa poster af de ifrågavarande kostnaderna blifvit snarare för lågt än för högt beräknade. Till ytterligare stöd för den uppfattning, att de ifrågavarande kostnaderna icke blifvit allt för högt uppskattade, hafva kommitterade slutligen redogjort för beräkningar, som i enahanda afseende verkstälts inom vissa främmande länder (sidd. 74—76).

I detta sammanhang torde böra omförmälas, att ofvannämnda beräkning af postverkets omkostnader för 1898 års tidningsrörelse utgjort föremål för granskning af professoren vid universitetet i Uppsala m. m. D. Davidson uti en i 11:te häftet af »Ekonomisk Tidskrift» för år 1902 införd uppsats med titel »Postafgifterna för tidningar». Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande af den 12 sistlidne december (sidd. 6—10) i korthet redogjort för de anmärkningar, som därvid framstälts mot den gjorda beräkningen; och inhämtas af denna redogörelse hufvudsakligast,

att, försåvidt beräkningen i fråga afsett att utröna postverkets hela verkliga kostnad för bestyret med de genom postverkets förmedling under år 1898 abonnerade tidningar och tidskrifter, den summa af cirka 1½ miljon kronor, hvilken framgått såsom beräkningens slutresultat, vore enligt professoren Davidsons åsikt tydligen alltför låg, då inemot halfva antalet af de under nämnda tid befordrade postförsändelser utgjorts af tidningar, hvadan ifrågavarande kostnad borde hafva i verkligheten uppgått till åtskilliga miljoner kronor;

att en beräkning af denna kostnad emellertid spelade en mycket ringa roll för vinnande af utgångspunkten för bestämmande af grunderna för postafgifterna för tidningsrörelsen, då det med hänsyn såväl till den tankegång, som hittills genomgått lagstiftningen i förevarande ämne, som ock till verkningarna för åtskilliga tidningar af en mera betydande höjning i postafgifternas belopp, vore orimligt att egna någon tanke åt möjligheten att bestämma dessa afgifter så högt, att därigenom postverkets hela kostnad för tidningsrörelsen skulle kunna täckas, samt en sådan höjning af de nuvarande postafgifterna äfven ur synpunkten af postverkets egen ekonomi vore alldeles obehöfelig, då det ej innebure något offer för postverket att besörja tidningarnas spridning för afgifter, hvilka blott inbringade den kostnadstillökning, som tidningsrörelsen vållade postverket;

att den kostnadsberäkning, som i förevarande afseende erfordrades, följaktligen borde afse det belopp, hvarmed postverkets kostnader ökats i följd af dess förmedling af tidningsabonnemang, eller den kostnadsbesparing, som postverket skulle göra, i fall det helt och hållet befriades från detta bestyr; samt

att en granskning ur denna synpunkt af generalpoststyrelsens utgiftsberäkning enligt professoren Davidsons mening lämnade det resultat, att hela beloppet af den genom tidningsrörelsen förorsakade tillökningen i postverkets utgifter å 1898 skulle hafva uppgått till 913,000 kronor,

däraf i personalkostnader 433,000 kronor, transportkostnader 337,000 kronor och diverse kostnader 143,000 kronor.

Generalpoststyrelsen har i sitt sistnämnda underdåniga utlåtande (sidd. 10—13) underkastat de emot styrelsens kostnadsberäkning framställda anmärkningar en granskning, hvilken gifvit styrelsen anledning till det uttalande, att styrelsen ansett sig böra vidhålla den i dess föregående utlåtande uttalade uppfattning, att den af styrelsen föranstaltade kostnadsberäkning mycket väl kunde läggas till grund för bedömandet af postverkets ställning uti ifrågavarande hänseende; att i själfva verket denna beräkning, med hänsyn därtill att det endast beträffande jämförelsevis mindre betydande poster vore möjligt att med bestämdhet angifva den utgift, som tidningsrörelsen förorsakade postverket, ej kunde anses i sin helhet gälla annat än den tillökning i postverkets utgifter, som skäligen borde anses vara föranledd af tidningsrörelsen; samt att det vore uppenbart, att den faktiska kostnaden för ombesörjandet af de mångahanda bestyr, som af denna betydande rörelse förorsakades, måste anslås till vida högre belopp än det, som framginge af ifrågavarande beräkning.

Med anledning af hvad i kommitterades utlåtande anförts därom, att de för år 1898 beräknade kostnaderna måste med visshet antagas skola under de närmast kommande åren öfverskridas dels till följd af inträdda dyrare tider, hvilka syntes komma att medföra icke allenast ökade lefnadskostnader för postpersonalen och däraf betingad förhöjning i dennas aflöning utan äfven ökade kostnader för postlokaler, materiel m. m., dels ock med hänsyn till postverkets alltjämt stigande postföringskostnader, har generalpoststyrelsen vidare i detta sammanhang (sidd. 13—15) undersökt, i hvad mån den betydande tillväxt i postverkets utgifter, som inträdt efter år 1898, kunde — äfven med fränseende af den ökning, som under tiden ägt rum i själfva tidningsrörelsen — anses hafva medfört stegring i utgifterna för denna rörelse; och har styrelsen funnit, att, äfven under antydda förutsättning, de på tidningsrörelsen år 1902 fallande andelar i postverkets nedannämnda kostnader icke kunde uppskattas till lägre belopp än följande, nämligen;

löner och arfvoden	1,079,000 kr.
postbefordring å järnväg	706,000 »
» » landsväg m. m.	282,000 »
» » sjöledes	48,000 »
öfriga utgifter	165,000 »
	<hr/>
	summa 2,280,000 kr.

Toges därjämte i betraktande den under åren 1898—1902 inträdda tillväxten i själfva tidningsrörelsen, hvilken, enligt hvad närmare inhämtades af en vid styrelsens ifrågavarande utlåtande fogad tabellarisk öfversikt, uppginge till nära 27 %, skulle postverkets af tidningsrörelsen år 1902 förorsakade utgifter enligt styrelsens uppfattning säkerligen kunna med skäl anslås till ännu högre belopp än det förut angifna, hvilket i medeltal pr nummerexemplar af år 1902 postabonnerade tidningar motsvarade en kostnad af något öfver 1,50 öre pr ex., medan enabanda kostnad för år 1898 utgjort 1,35 öre pr ex.

Hvad därefter angår förhållandet mellan postverkets inkomster och utgifter för tidningsrörelsen, yttra kommitterade i detta afseende följande (sid. 76 o. f.).

Äfven om sådana beräkningar, som de förut omförmälda, icke kunde lämna annat än approximativa resultat, i det att utgifterna för en verksamhet sådan som poströrelsen, där särskilda grenar af verksamheten i regel grepe in i hvarandra, endast undantagsvis och med afseende på jämförelsevis mindre betydande poster läte sig med visshet fördela på olika rörelsegrenar, så syntes i allt fall af hvad kommitterade anfört beträffande svenska postverkets inkomster och utgifter för tidningsrörelsen framgå, att den ersättning, som med stöd af nu gällande bestämmelser utginge till postverket för dess befattning med tidningsabonnemang icke vore på långt när tillräcklig för att betäcka postverkets af tidningsbestyren föranledda utgifter.

Visserligen syntes det kunna sättas i fråga, huruvida postverket, som framför allt hade att tillgodose allmänhetens intressen, måste hafva full ersättning för hvarje särskild bransch af sin rörelse, så länge denna rörelse i sin helhet ginge med vinst. Om nämligen inkomsterna på öfriga delar af poströrelsen lämnade betydande öfverskott, hvilka ej komme till användning för verkets egna ändamål, kunde ur det allmännas synpunkt icke något vara att erinra däremot, att de förmåner, som detta verk erbjöde allmänheten, ökades genom poströrelsens utvidgande till att omfatta nya branscher, äfven om därför skulle tagas i anspråk någon del af berörda öfverskott. En nödvändig förutsättning borde likväl därvid vara, att dylika branscher icke uppnådde en sådan omfattning, att de kunde anses inkräkta på det behöriga fullgörandet af verkets åligganden inom väsentligare delar af dess rörelse och förorsaka sådana utgifter, att dessa måste därpå lida men.

Tidningsabonnemang genom postverkets försorg hade, från att ursprungligen hafva ansetts icke tillhöra den egentliga posttjänsten, därefter kommit att inbegripas i denna och sedermera vuxit till att

genom omfattningen och mångfalden af det därigenom föranledda arbete utgöra en högst betydande del af poströrelsen, för hvilken omkostnaderna i väsentlig mån måste bestridas af postverkets inkomster på öfriga slag af försändelser; och framställde sig med afseende därå den frågan, om ur det allmännas synpunkt det vore lämpligt att låta detta förhållande fortfara.

Huru viktigt det för den allmänna odlingens och upplysningens befrämjande än vore att tidningarna erhöles en lätt och billig spridning till olika delar af landet, kunde väl svårigen bestridas, att äfven andra branscher af postverksamheten vore af den vikt och betydelse för samhället, att postverket skulle föga tillfredsställande fylla sin uppgift, om det åsidosatte dessa branscher för att tillgodose tidningarnas intressen. Särskildt måste det ju anses såsom hufvuduppgiften för postverkets rörelse att med största möjliga snabbhet och säkerhet befordra bref och brefkort, de försändelser, till hvilkas befordran mot afgift postverket fått uteslutande rätt sig tillförsäkrad. Skulle de inkomster, som härflöte af sistnämnda försändelsers postbefordran, fortfarande till så betydlig del tagas i anspråk för täckandet af den förlust, som för postverket uppstode på dess tidningsrörelse, kunde detta förhållande icke undgå att i längden verka i hög grad hämmande på berörda hufvudelar af poströrelsen och därigenom äfven på utvecklingen af denna rörelse i dess helhet.

Ändring därutinnan kunde enligt kommitterades mening åstadkommas dels genom att minska utgifterna för tidningsrörelsen och dels genom att öka inkomsterna af densamma.

I det förra hänseendet hade kommitterade till en början tagit under öfvervägande frågan, huruvida postverkets nuvarande befattning med tidningsabonnemang borde helt och hållet upphöra.

Förslag i sådant syfte hade, enligt hvad kommitterade inhämtat, blifvit af postmän framställda och äfven utgjort föremål för behandling såväl vid sammanträde af postdirektörerna och postinspektörerna i riket som inom generalpoststyrelsen. Emellertid hade berörda förslag icke föranledt till vidare åtgärd från vederbörandes sida.

Kommitterade, som funnit angeläget att få kännedom om de åsikter och önskingar, hvilka i afseende å postverkets tidningsrörelse gjorde sig gällande bland tidningsutgifvarne i olika delar af landet, hade fördenskull lämnat de för kommitterade kända korporationer af tidningsmän tillfälle att yttra sig i ämnet. Af de med anledning häraf till kommitterade afgifna yttranden, för hvilka kommitterade redogjort å sidd. 78—79, framginge med all tydlighet, att inom tidningsmannakretsar

allmänt rådde den önskan, att postverket skulle fortfarande förmedla tidningsabonnemang.

För egen del ansåge kommitterade det ligga lika mycket i allmänhetens som i tidningsutgifvarnes intresse, att postverket fortfarande genom att förmedla abonnemang å tidningar bidroge till dessas spridning. Genom ifrågavarande del af postverkets verksamhet bereddtes afsevärda fördelar åt både den tidningsläsande allmänheten och tidningsutgifvarne. Skulle postverket nu undandraga sig därmed förenade bestyr, så skulle enligt kommitterades mening säkerligen däraf följa betydliga olägenheter för en stor del af landets invånare och ansåge kommitterade fördenskull, att abonnemang å tidningar borde fortfarande såsom hittills få äga rum genom postverkets förmedling.

Då kommitterade sålunda funnit sig icke böra ifrågasätta någon ändring i postverkets nuvarande åliggande att mottaga abonnemang å tidningar, hafva kommitterade vidare undersökt, huruvida och på hvad sätt postverkets utgifter för tidningsbestyrens bestridande skulle kunna nedbringas. Någon nedsättning i dessa utgifter kunde enligt kommitterades uppfattning icke åvägabringas, med mindre omfattningen af tidningsgöromålen minskades, hvilket åter kunde ske dels genom att låta tidningsutgifvarne själfva ombesörja en del af de göromål, som i förevarande afseende nu bestredes af postverket, och dels genom att underlätta tidningarnas försändning utan postabonnemang, hvarigenom antalet af de genom postverket förskrifna tidningar skulle kunna minskas. De förslag, som kommitterade i nämnda båda afseenden framlagt, syntes emellertid icke kunna inom den närmare framtiden i någon högre grad bidraga att täcka den förefintliga bristen å postverkets tidningsrörelse. Detta önskemål kunde sålunda icke vinnas, med mindre inkomsterna för denna rörelse ökades, därigenom att postbefordringsavgifterna för de postabonnerade tidningarna höjdes.

Nödvändigheten däraf hade äfven framhållits i ofvanberörda till kommitterade afgifna yttranden. Sålunda hade svenska tidningsutgifvareföreningen uttalat, att postverket borde hafva full rätt att ställa sina taxor så, att de både skyddade mot förlust och lämnade tillräcklig ersättning för de verkliga kostnaderna för ifrågavarande rörelse, hvilket uttalande biträdts af nordsvenska tidningsmannaföreningen; och publicistklubben hade ansett, att en ordning, som mera tillgodosåge postverkets ekonomiska intressen än den nuvarande vore af behofvet påkallad.

Då emellertid, såsom i det föregående blifvit omförmäldt, själfva den grund, efter hvilken de nuvarande avgifterna beräknades, medförde,

att dessa afgifter drabbade olika tidningar mycket ojämnt i förhållande till det arbete och följaktligen äfven de kostnader, tidningarna förorsakade postverket, borde, enligt kommitterades åsikt, en annan grund stadgas för afgiftsberäkningen, så att befodringsafgifterna mera rättvist fördelade sig på olika tidningar.

Äfven därutinnan hade kommitterade, såsom närmare framgår af de utaf kommitterade (sidd. 80—82) återgifna uttalanden i ämnet, funnit stöd hos de tidningsmannakorporationer, hvilka därom yttrat sig. Från tidningsmannahåll hade äfven framställts förslag rörande de grunder, efter hvilka de ifrågavarande afgifterna borde beräknas; innefattande berörda förslag, att postbefodringsafgiften skulle sammansättas af:

a) en grundafgift, utgående med lika belopp för hvarje abonnemangstermin;

b) en nummerafgift, beräknad för antal utgifna nummer i veckan; samt

c) en viktafgift, beräknad per kilogram af hel årgång.

Då detta förslag grundade sig på de principer för afgiftsberäkningen, som föreslagits i en till tyska riksdagen den 6 februari 1899 aflåten proposition, hafva kommitterade (sidd. 82—86) redogjort för tidningsfrågans behandling och utgång i Tyskland.

Med hänvisning i öfrigt till denna redogörelse, tillåter jag mig ur densamma anföra följande.

Sedan i berörda proposition föreslagits, bland annat, att postbefodringsafgiften skulle sammansättas af följande belopp: a) 10 pf. (8,9 öre) för hvarje abonnemangsperiod utan hänsyn till dess längd, b) 15 pf. (13,4 öre) årligen för tidningar, som utkomme med högst ett nummer i veckan, med tillägg af 15 pf. för hvarje ytterligare nummer i veckan, och c) 10 pf. årligen för hvart kilogram af tidningens årsvikt, approximativt beräknad; att minsta afgiften skulle utgöra 40 pf. årligen för hvarje tidning; samt att tidningsutgifvare, som själf ombesörjde tidningarnas förpackning, skulle äga rätt till godtgörelse därför efter 5 pf. (4,5 öre) för hvarje fullt eller påbörjadt 100-tal af sålunda behandlade tidningar; blef förslaget den 21 november 1899 af tyska riksdagen antaget med följande ändringar:

1:o) den under a) föreslagna afgift bestämdes att skola utgå med 2 pf. (1,8 öre) för hvar månad af abonnemangstiden;

2:o) med afseende å den afgift, som föreslagits under c), bestämdes, att från denna afgift skulle för hvarje tidning undantagas en fri vikt af 1 kilogram årligen för hvarje nummer i veckan;

3:o) helårsvikten skulle beräknas för hvarje kalenderår efter den

faktiska vikten af de tidningsnummer, som utkommit under nästföregående finansår (1911—1912), hvaremot för nya tidningar vikten borde beräknas kvartalsvis efter utkomna nummer; och skulle tidningsutgifvarne förpliktas att till vederbörande postanstalt aflämna ett fullständigt normallexemplar af hvarje utkommande nummer; hvarjämte

4:o) utgifvarne skulle äga rätt att efter ansökan själfva ombesörja förpackningen, utan att därför tillgodonjuta någon godtgörelse.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda beslutits, hade den 20 december 1899 utfärdats lag i ämnet, hvilken trädte i kraft den 1 januari 1901.

Äfven kommitterade hade funnit sig böra beakta den princip, som legat till grund för såväl det af tyska förbundsrådet framlagda förslaget som de af tyska riksdagen fattade besluten i ämnet, nämligen att vid bestämmande af postafgifterna för tidningar, som förskrifvas genom postverkets försorg, hänsyn borde företrädesvis tagas till det arbete och de omkostnader, som genom tidningsabonnemangen förorsakades postverket. Och då ifrågavarande arbete lämpligen kunde fördelas i göromål, som afsåge dels tidningarnas förskrifning hos vederbörande utgifvare och dels deras försändande och tillhandahållande åt abonnenterna, hade kommitterade ansett, att den till postverket utgående afgiften för postabonnerad tidning borde sammansättas af dels en *förskrifningsavgift* och dels en *befordringsavgift*.

Hvad angår beloppen af dessa båda afgifter, hvilka skulle tillsammans utgöra postafgiften för tidning, som blefve genom postverkets förmedling förskrifven, hafva kommitterade föreslagit (§ 8 mom. 2 och 3), att förskrifningsavgiften skulle utgå med:

a) 10 öre för hvarje abonnemang utan hänsyn till den tid, för hvilken abonnemanget toges; och

b) 2 procent af den utgifvaren tillkommande prenumerationsavgift, dock ej under 5 öre, allt räknadt för helt år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider; samt

att befordringsavgiften skulle beräknas för år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider sålunda:

a) 12 öre för hvarje nummer i veckan, men för tidning, som utkomme med mer än 7 nummer i veckan, 12 öre för hvart och ett af 7 nummer och 6 öre för hvarje öfverskjutande nummer i veckan; med föreskrift tillika, att tidning, hvilken utkomme mindre ofta än en gång i veckan, skulle räknas lika med tidning, som utgafves med ett nummer i veckan, samt att i fråga om tidning, som under olika tider af året utkomme med olika antal nummer i veckan, afgiftsberäkningen borde

grundas på medeltalet af de sålunda förekommande nummerantal med afjämning, där så erfordrades, till närmast högre hela tal; och

b) 6 öre för hvarje helt eller påbörjadt kilogram af tidningens sammanlagda vikt — med inberäkning af tidningen åtföljande afgiftsfria bilagor — under nästföregående helårsperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september; och skulle helårsvikten för tidning, som börjat utkomma under loppet af eller efter denna period, beräknas i förhållande till vikten af utgifna nummer af tidningen och för ny tidning med ledning af utgifvarens uppgift om tidningens blifvande vikt.

Kommitterade hafva till stöd för detta förslag hufvudsakligen anfört följande (sidd. 86—94).

Hvad först angår förskrifningsafgiften, hade kommitterade — med afvikande, af anförda skäl, från de grunder, som blifvit inom tyska postverket fastställda för enahanda afgifts beräkning — ansett, att, då bestyren med bokföring af gjorda abonnemang och tidningsexemplarens beställande hos vederbörande vore hufvudsakligen enahanda vid alla abonnemang, en viss för alla tidningar lika afgift, som kunde anses utgöra ersättning för dessa bestyr, borde ingå i förskrifningsafgiften; samt att därjämte, i öfverensstämmelse med det häfdvunna beräkningssättet och i enlighet med hvad som ägde rum i vissa andra länder, någon hänsyn borde vid denna afgifts bestämmande tagas jämväl till tidningarnas pris hos vederbörande utgifvare, för att därigenom dels underlätta öfvergången från de nuvarande, uteslutande efter prenumerationspriset beräknade postbefordringsafgifterna, dels ock bereda postverket en provision för dess redovisning af uppburna prenumerationsmedel.

Den förra af de sålunda i den föreslagna förskrifningsafgiften ingående delar hade kommitterade ansett böra bestämmas till 10 öre per abonnemang, emedan en högre afgift skulle komma att öfver höfvan betunga de kortare abonnemangen och ett lägre belopp syntes icke kunna bereda postverket skälig godtgörelse för de göromål, som kräfdes för tidningarnas förskrifning.

Den procentvis beräknade delen af förskrifningsafgiften åter hade kommitterade icke trott sig böra sätta högre än till 2 procent af vederbörande tidnings pris hos utgifvaren, för att undvika de olägenheter, som härrört från de nuvarande procentuella afgifterna; och då det borde väsentligen underlätta uträkningen af postafgiften för kortare abonnemangstider, om prenumerationspriset för dessa städse finge beräknas i förhållande till priset för helår, samt någon afsevärd minsk-

ning i inkomsten af ifrågavarande afgift icke kunde därigenom uppkomma, hade kommitterade ansett, att vid den procentuella afgiftsandelens fastställande tidningens prenumerationspris för helår borde läggas till grund för beräkningen äfven i de fall, då priset för kortare abonnemangsperiod vore högre, än som svarade emot helårspriset. Därför, och på det att någon ej alltför obetydlig redovisningsavgift måtte tillfalla postverket äfven för de tidningar, hvilka hade mycket låga prenumerationspris eller för hvilka utgifvarne ej betingat sig någon afgift, hade kommitterade ansett, att för den ifrågavarande delen af forskriftsavgiften borde stadgas ett minimibelopp af 5 öre för år räknadt.

Hvad vidare beträffar den af kommitterade föreslagna befodringsavgiften, hvilken skulle afse att bereda postverket godtgörelse för dess bestyr med tidningarnas försändande och tillhandahållande till vederbörande adressater, hade kommitterade ansett, att, då omfattningen af dessa bestyr hufvudsakligen berodde af tidningarnas nummerantal och vikt, ifrågavarande afgift också borde bestämmas med hänsyn till dessa båda faktorer; och då det af anförda skäl syntes mindre lämpligt att, såsom i en del länder ägde rum, bestämma avgiften till visst belopp för hvarje nummer, som ej öfverskrede en viss vikt, hade kommitterade ansett sig böra föreslå den ifrågavarande avgiftens uppdelande i en nummeravgift, utgående med visst belopp för hvarje nummer i veckan, och en viktafgift, beräknad per kilogram af sammanlagda vikten utaf en hel årgång.

Hvad särskildt angår nummeravgiften, hafva kommitterade vidare hufvudsakligen anført, att, då af tidningar, som utkomme med mer än ett nummer om dagen, de för samma dag utgifna särskilda numren vid många postanstalter komme att sammanslås och på en gång hållas vederbörande abonnenter till handa, nummeravgiften för tidning, som utgafves mer än 7 gånger i veckan, borde för hvart och ett af de veckonummer, som af tidningen utkomme utöfver 7 i veckan, nedsättas till hälften af hvad eljest blefve stadgad. Å andra sidan hade kommitterade ansett skäligt, att för tidningar, som utkomme mindre ofta än en gång i veckan, ändock beräknades nummeravgift såsom för ett nummer i veckan; och syntes samma beräkningsgrund böra följas i afseende å Riksdagens protokoll, författningssamlingar, kungörelser och dylika publikationer, hvilka utkomme med ett obestämdt antal nummer. Skulle en tidning under olika delar af året icke utkomma med samma antal nummer i veckan, borde till undvikande af en invecklad afgiftsberäkning efter olika grunder för särskilda abonnemangsterminer, till grund

för den ifrågavarande afgiftens bestämmande läggas medeltalet af de under året förekommande olika antal nummer i veckan.

Hvad beträffar viktafgiften, hade kommitterade tänkt sig, att för ny tidning, af hvilken icke något nummer utkommit, vederbörande utgifvares egen uppgift angående tidningens blifvande vikt borde tillsvidare läggas till grund för afgiftsberäkningen, samt att, om afgiften sedermera visade sig i väsentlig mån understiga det verkliga förhållandet, beloppet däraf skulle kunna höjas. För andra tidningar åter borde helårsvikten, då afgiften ifråga skulle bestämmas på förhand för abonnemangsperioder, som infölle under ett följande år, beräknas efter vikten af samtliga de nummer, som utkommit under nästföregående helårsperiod, hvilken med hänsyn till den tid af året, då afgiften komme att i regel bestämmas, lämpligast syntes böra räknas från och med den 1 oktober till och med den 30 september. För tidning, som börjat utkomma under loppet af eller efter denna period, skulle helårsvikten beräknas i förhållande till vikten af utgifna nummer af tidningen. Med afseende å det sålunda föreslagna sättet för viktafgiftens beräkning hafva kommitterade ock föreslagit (§ 8 mom. 8), att tidningsutgifvare skulle åläggas att till vederbörande postanstalt af hvarje utkommande nummer öfverlämna ett fullständigt exemplar, innehållande jämväl tidningen åtföljande afgiftsfria bilagor.

Då det icke blefve tidningarnas faktiska vikt, som skulle läggas till grund för afgiftens bestämmande, syntes det ock i betraktande däraf, att tidningarnas vikt merendels blefve högre under ett senare år än under ett föregående, vara skäligt, att vid den afgiftspliktiga viktens bestämmande delar af kilogram räknades lika med helt kilogram.

Att, såsom blifvit föreskrifvet genom de förut omförmälda i Tyskland utfärdade bestämmelserna i ämnet, befria en viss del af tidningarnas vikt från den ifrågavarande afgiften ville kommitterade icke tillstyrka, emedan, såsom närmare belyses af anförda exempel, genom införande af en dylik frivikt den oegentligheten skulle inträffa, att af två tidningar, som båda hade enahanda helårsvikt, men af hvilka den ena utgafves flera gånger än den andra, denna senare skulle komma att drabbas af en afgift, som vore alltför hög i förhållande till afgiften för den oftare utkommande tidningen; hvadan tidningsutgifvare skulle kunna finna med sin fördel förenligt att fördela tidningarnas innehåll på ett större antal nummer, hvarigenom postverkets arbete blefve ökad utan motsvarande förhöjning i den för samma arbete beräknade godtgörelse.

Hvad angår de belopp, som blifvit för hvardera af de i befor-

dringsafgiften ingående delarna af kommitterade föreslagna, hade kommitterade, då postverkets arbete med tidningarnas försändande och utdelande hufvudsakligen rättade sig efter antalet nummer och endast i mindre mån efter tidningarnas vikt, ansett, att proportionen mellan numerafgiften och viktafgiften borde sättas så, att den senare afgiften blefve jämförelsevis mindre betungande än den förra. Beloppet af den ena så väl som den andra afgiften hade kommitterade däremot föreslagit med hänsyn till de inkomster, som enligt kommitterades åsikt borde beredas postverket för dess tidningsrörelse.

I detta afseende hafva kommitterade — med omförmälände att i de till kommitterade afgifna yttranden framhållits, att postverket borde erhålla tillräcklig ersättning för de verkliga kostnaderna för tidningsrörelsen, hvaremot ett verk med den uppgift och af den beskaffenhet som postverket icke borde begagna tillfället af en öfvergång till ett rättvisare beräkningssystem för postafgifterna vid tidningsabonnemang till att »genom onödiga höjningar i taxan förskaffa sig ytterst på allmänhetens bekostnad en ökad årlig vinst att lägga till sin nuvarande» — vidare anfört, att det under nuvarande förhållanden icke ens kunde komma i fråga, att genom postafgifternas höjande söka åstadkomma ett öfverskott å postverkets tidningsrörelse. Men äfven en sådan höjning af postafgifterna, att full jämvikt åstadkommes mellan postverkets inkomster och utgifter för tidningsrörelsen, finge anses omöjlig att genomföra, sedan omkostnaderna för denna rörelse beräknats med mera än en miljon kronor öfverskjuta inkomsterna för densamma; och hade under sådana omständigheter kommitterade ansett, att vid bestämmandet af ifrågavarande afgifter borde öfvervägas, huru stor höjning i postafgifterna för genom postverket abonnerade inrikes tidningar borde å ena sidan anses i någon mån motsvara postverkets behof af ökade inkomster för tidningsrörelsen och å andra sidan, i betraktande af de förhållanden, som utvecklats sig i skydd af de nuvarande bestämmelserna i ämnet, kunna genomföras utan att allt för mycket försvåra tidningarnas spridning.

Såsom allmän regel vid beräklandet af den afgift, som skulle till postverket erläggas för postabonnerad tidning, hafva kommitterade vidare föreslagit (§ 8 mom. 4), att, där vid sammanläggning af de i postafgiften ingående särskilda belopp skulle uppkomma bråkdelar af öre, dessa borde afrundas uppåt till helt öretal; hvarjämte, och för att postverkets ersättning ej måtte blifva alltför obetydlig vid kortare abonnemang, det borde stadgas (§ 8 mom. 5), att för hvarje gång abonnemang å tidning vid postanstalt skedde, beloppet af postafgiften, ehvad

abonnemanget afsåge längre eller kortare tid, alltid skulle utgöra minst 20 öre för hvarje särskildt tidningsexemplar.

Att kommitterade sålunda ansett nu gällande minimiafgift böra bibehållas oförändrad, oaktadt från tidningsmannahåll framställt yrkande på dess höjning, berodde därpå, att en sådan höjning syntes komma att särskildt drabba de mindre tidningarna och de kortare abonnemangen.

Kommitterade, som i en vid kommitterades utlåtande fogad tabell (sidd. 222—226) meddelat enligt ofvannämnda förslag beräknade postafgifter för åtskilliga tidningar, hafva tillika anställt en beräkning af de inkomster, som de ifrågasatta afgiftsbestämmelserna skulle med tillämpning å de för år 1898 genom postverket förskrifna inländska tidningar hafva tillfört postverket; och gifver denna beräkning följande resultat:

a) förskrifningsavgift:

10 öre för hvarje abonnemang	kr. 134,696: 40	
2 procent af tidningarnas prenumerationspris...	kr. 45,094: 22	
minst 5 öre per helår... »	<u>14,225: 41</u>	» <u>59,319: 63</u> kr. 194,016: 03

b) befodringsavgift:

nummeravgift	kr. 273,165: 26	
viktafgift	» <u>248,599: 02</u>	» 521,764: 28

c) minimiafgift:

20 öre per abonnemang	» <u>1,724: 88</u>	
		Summa kr. 717,505: 19

Då, enligt hvad förut nämnts, de erlagda postbefodringsavgifterna för de genom postverket för år 1898 förskrifna inländska tidningar af kommitterade beräknats hafva uppgått till 425,957 kronor 94 öre, skulle alltså tillämpningen af de utaf kommitterade föreslagna grunderna för postafgifternas bestämmande enligt ofvanstående beräkning hafva för år 1898 tillfört postverket en ökning i inkomst af 291,547 kronor 25 öre.

Kommitterade framhålla med afseende å detta belopp, att den sålunda ökade inkomsten visserligen vore långt ifrån tillräcklig för att fylla den brist, som beräknats för postverket uppstå på dess tidningsrörelse. Men oafsedt att i betraktande af tidningarnas stora betydelse för den allmänna odlingen det skulle kunna sättas i fråga, huruvida denna brist borde till fullo täckas, syntes i detta afseende böra uppmärksammas, att de af kommitterade föreslagna grunderna för beräkningen af ifrågasvarande afgifter innebure en garanti för att postverkets inkomster på tidningsrörelsen skulle stiga i mån af själfva rörelsens tillväxt. Då nämligen de till postverket utgående afgifterna blefve i hufvudsak bestämda efter de göromål, som de olika tidningarna förorsakade postverket, följde däraf också, att, i samma mån som tidningsrörelsen växte, äfven inkomsterna för postverket komme att ökas. Däremot syntes omkostnaderna för tidningsrörelsen icke nödvändigtvis böra stiga i samma mån som själfva rörelsen; hvadan det syntes kunna antagas, att genom de af kommitterade föreslagna beräkningsgrunderna proportionen mellan postverkets inkomster och utgifter för tidningsrörelsen skulle så småningom förbättras.

Å andra sidan kunde den ifrågasatta höjningen i jämförelse med nuvarande inkomster af tidningarna förefalla väl högt tilltagen, då den i själfva verket motsvarade en ökning med omkring 70 procent. Men kommitterade hafva i detta hänseende framhållit, *dels* att äfven med de höjda afgifterna den nuvarande tidningsrörelsen med all sannolikhet komme att fortfarande för postverket medföra större utgifter än inkomster; *dels* att, såsom närmare framginge af en vid kommitterades utlåtande (sid. 240) fogad sammanställning, de enligt kommitterades förslag beräknade afgifterna i allmänhet visst icke öfverskrede motsvarande afgifter i åtskilliga andra länder, utan tvärtom vore lägre än dessa; *dels ock* att de förhöjda afgifterna komme att i flera fall med för postverket afsevärda belopp drabba tidningar, hvilka tack vare en mångfald annonser och billiga redaktionskostnader kunnat trots de låga prenumerationsprisen utveckla sig till synnerligen vinstgifvande företag och på den grund sannolikt skulle ganska väl kunna bära följderna af den föreslagna förhöjningen i postafgifterna.

Den inkomst, som, enligt hvad förut nämnts, de af kommitterade föreslagna afgifterna till postverket för postabonnerade tidningar skulle tillföra detta verk, ansåg generalpoststyrelsen i sitt underdåniga utlåtande den 23 november 1901 icke vara tillräcklig. Det belopp, 717,505 kronor 19 öre, hvartill kommitterade, enligt kalkyler, mot hvilka styrelsen icke funnit något att anmärka, ansett denna inkomst

skola uppgå för år 1898, utgjorde blott omkring 46 % af postverkets beräknade utgifter för tidningsrörelsen sagda år. Äfven med delande af kommitterades åsikt, att man icke kunde ifrågasätta en sådan höjning i de till postverket utgående afgifterna, att inkomsterna af tidningsrörelsen skulle kunna till fullo täcka utgifterna för densamma, ansåge dock styrelsen de af kommitterade föreslagna postafgifter för inländska tidningar, som genom postverkets förmedling förskrefves, vara lägre, än hvad som kunde af postverket skäligen begäras. Därest de beräkningsgrunder uti ifrågavarande hänseende, som kommitterade föreslagit, blefve i sin helhet godkända, måste — något hvarutinnan kommitterade dock velat åstadkomma ändring — de inkomster, som härflöte af bref och brefkorts postbefordran, fortfarande till så betydlig del tagas i anspråk för täckandet af den förlust, som för postverket komme att uppstå på dess tidningsrörelse, att detta förhållande icke kunde undgå att i längden verka i hög grad hämmmande ej blott på postverkets rörelse, i hvad den anginge befordran af bref och brefkort, utan äfven på utvecklingen af poströrelsen i dess helhet (sid. 77). Icke heller kunde med säkerhet påräknas, såsom dock kommitterade syntes antaga, att de af kommitterade föreslagna grunderna för beräkningen af postafgifterna för tidningarna skulle innebära någon verklig garanti för att postverkets inkomster af tidningsrörelsen skulle stiga i mån af denna rörelses tillväxt. Tvärtom skulle, i och med införande och tillämpning af ett förändradt system för beräkning af ifrågavarande afgifter, det möjligen kunna inträffa, att å tidningsutgifvares sida komme att företagas sådana förändringar beträffande själfva tidningarna och deras utgifningssätt, att de kalkyler, som vore gjorda på grund af nu gällande förhållanden och under förutsättning att dessa skulle i hufvudsak fortfara, icke vidare vore tillämpliga; och att sistberörda förändringar, om de företoges, icke skulle gå i riktningen att öka postverkets inkomster, syntes kunna antagas. Det vore generalpoststyrelsens öfvertygelse, att, såvida icke en väsentligare höjning kunde erhållas i afseende å postafgifterna för inländska tidningar, som förskrefves genom postverkets förmedling, syftet med den af styrelsen föreslagna revisionen af författningarna angående postverkets tidningsrörelse blefve i det närmaste förfeladt.

Den höjning i de föreslagna postafgifterna, hvilken styrelsen på grund af hvad sålunda anförts funnit nödvändig, ansåg styrelsen rättast böra drabba allenast själfva befordringsafgiften. Det vore en känd sak, att svenska postverkets omkostnader för postbefordringen på senare tid stegrats i mycket afsevärd mån; och alltjämt ökades öfver

hela landet anspråken på högre lega för såväl åkande poster som gångposter och landtbrefbäring, hvartill komme att, på grund af Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 18 maj 1900, ersättningen för postbefordran å statens järnvägar blifvit från och med 1901 års ingång förhöjd. Generalpoststyrelsen hade tänkt sig, att den af kommitterade föreslagna befordringsafgiften skulle kunna höjas med 50 procent eller från 12 resp. 6 öre till 18 resp. 9 öre per nummer i veckan och från 6 öre till 9 öre per kilogram af tidnings årsvikt; och skulle enligt styrelsens ifrågavarande förslag utgående postafgifter hafva med tillämpning å postabonnerade inländska tidningar år 1898 efter styrelsens beräkning tillfört postverket följande inkomst:

förskrifningsafgift	kronor 194,016: 03
befordringsafgift	» 782,646: 42
minimialgift (sid. 95)	» 1,724: 88
	<hr/>
	summa kronor 978,387: 33,

hvilket sistnämnda belopp ändock utgjorde allenast omkring 63 % eller mindre än två tredjedelar af postverkets beräknade utgifter för tidningsrörelsen år 1898.

På sätt af generalpostsstyrelsen i dess förnyade underdåniga utlåtande den 12 december 1903 omförmälts, har den betydande höjning i postafgifterna för postabonnerade tidningar, hvilken onekligen skulle följa af styrelsens förenämnda förslag — uppgående för år 1898 till nära 130 procent — mött enhällig opposition uti samtliga de i frågan afgifna yttrandena. På åtskilliga håll har man till och med ansett det tvifvelaktigt, huruvida omständigheterna kräfde, att postverket borde beredas den ökning i inkomster, som skulle följa af kommitterades förslag, samt för hvarje fall yrkat, att åtminstone den procentvis beräknade andelen i förskrifningsafgiften borde ur detta uteslutas, hvarigenom den af förslaget för år 1898 beräknade inkomsten skulle förminskas med 59,319 kronor 62 öre.

Till stöd för denna åsikt har, enligt hvad vidare af styrelsen anföres, hufvudsakligast åberopats, att, såsom de af poströrelsen vunna öfverskotten utvisade, något behof af ökade inkomster för postverket icke förefunnes; att på grund af tidningspressens stora betydelse för upplysningens och bildningens spridande samt med hänsyn jämväl till de inkomster, som genom tidningarna indirekt tillflöte postverket, tidningarna icke borde betungas med förhöjda postafgifter; att i andra länder tidningarnas postafgifter i allmänhet fastställts så lågt som möjligt och

som följd däraf ingalunda kunde sägas täcka de verkliga kostnaderna; att ett genomförande af generalpoststyrelsens förslag skulle komma att för allmänheten väsentligen fördyra tidningarna, då dessa till följd af rådande konkurrens icke kunde förväntas skola vara i stånd att ytterligare sänka sina prenumerationspris; samt att en förhöjning i tidningarnas postbefordringsafgifter skulle komma att drabba den stora mindre bemedlade allmänheten, medan däremot en nedsättning i brefportot skulle medföra nämnvärd ekonomisk fördel endast för ett jämförelsevis ringa antal af större korrespondenter, såsom banker och affärsfirmor.

Hvad beträffar frågan om behovet af ökade inkomster för postverket, har generalpoststyrelsen i sitt utlåtande af den 12 december 1903 (sidd. 16—18) utvecklat, hurusom, trots de senare årens jämförelsevis gynnsamma ekonomiska resultat af poströrelsen, postverkets finansiella ställning ändock för genomförandet af reformer med afseende å andra delar af postverksamheten oafvisligen kräde en förändring af villkoren för tidningarnas postbefordran. Med oförmälade att upprepade gånger under senare år förslag framstälts om nedsättning af gällande postafgifter, af hvilka förslag vissa äfven inom Riksdagen tillvunnit sig en afsevärd anslutning, samt att det ej heller kunde bestridas, att åtskilliga af våra postala afgifter, främst det för vår industri och handel betydelsefulla paketportot, vore högre än motsvarande afgifter inom andra länder, uttalar styrelsen i förevarande afseende den åsikt, att, så länge postverket nödgades att på den utan jämförelse mest omfattande af sina rörelsegrenar räkna med en mycket betydande förlust, klokheten syntes bjuda, att någon mera genomgripande förändring af de för andra försändelser än tidningar gällande postbefordringsafgifter icke vidtoges. De öfverskott, som postverket under en följd af år kunnat på sin rörelse uppvisa, och hvilka till och med för somliga år varit ganska betydande, kunde icke undanrödja styrelsens betänkligheter vid att företaga en revision af gällande portosatser, så länge villkoren för tidningsrörelsen icke undergått en väsentlig förändring. Eftersom postverket icke ägde att för sin verksamhet påräkna andra inkomster än sådana, som härflöte af själfva poströrelsen, måste naturligen denna organiseras så, att öfverskott uppkomme, och borde dessa vara tillräckliga för bestridande icke blott af verkets årligen återkommande driftskostnader utan äfven af mera tillfälliga utgifter, bland hvilka särskildt vore att nämna utgifter för uppförande af posthusbyggnader.

Vidare vore att märka, hurusom, enligt hvad erfarenheten särskildt från de senare åren gäfvit vid handen, man måste räkna med det för-

hållande, att postverkets inkomster till ej ringa del vore beroende på omständigheter af tillfällig och öfvergående art. På sätt närmare inhämtades af styrelsens underdåniga berättelse om postverkets förvaltning under år 1902, hade det sålunda visat sig, att det för postverket synnerligen inbringande bruket att vid årsskifte och andra tillfällen försända kort i öppna kuvert numera vore i aftagande, och äfven den betydande inkomst, som under år 1902 tillflutit postverket genom postbehandlingen af s. k. vykort, skulle sannolikt komma att efter hand förminska. Det nu inom alla samhällslager så gängse bruket att lyckliggöra sina bekanta medelst vykort vore uppenbarligen en modesak, och modet växlade snart.

Däremot kunde någon minskning i postverkets utgifter svårigen förväntas, med mindre det skulle befinnas lämpligt att inskränka poströrelsens omfattning, utan snarare syntes det vara att emotse, att dessa utgifter skulle komma att fortfarande tillväxa. Särskildt vore i detta afseende att beakta det allt mera framträdande behovet af förbättrade postlokaler, hvilket säkerligen komme att förorsaka en ej oväsentlig ökning i verkets utgifter, hvarjämte framhållits, att, äfven om betydande delar af postpersonalen genom Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut under de senare åren fått sina aflöningsförmåner väsentligt förbättrade, omsorg fortfarande måste ägnas åt förbättrande af personalens ställning, samt att fördenskull och på grund jämväl af det i mån af rörelsens tillväxt framträdande behovet af ökade arbetskrafter i postverkets tjänst det måste antagas, att äfven personalkostnaderna skulle komma att stegras.

Hvad vidare angår tidningarnas postbefordringsavgifter inom andra länder, har styrelsen (sid. 25 o. f.) dels åberopat den af kommitterade i detta afseende förebragta utredning (sidd. 227—241), af hvilken med all tydlighet framginge, att dessa avgifter i allmänhet vore vida högre än motsvarande avgifter hos oss, dels ock, hvad särskildt beträffade tidningsrörelsen i Danmark, meddelat, att, oaktadt postavgifterna för tidningar vid abonnemang genom postverkets förmedling därstädes redan förut öfverstigit äfven de motsvarande avgifter, som kommitterade föreslagit för den svenska tidningsrörelsen, hade ändock genom lag af den 23 maj 1902 en afsevärd höjning i de danska tidningsavgifterna blifvit vidtagen. Medan förut förskrifningsavgift utgått med 8 (resp. 4) procent af vederbörande tidnings pris hos utgifvaren och befordringsavgift beräknats efter 0,5 öre per nummer, hade nämligen genom nyssnämnda lag dessa avgifter sålunda ökats, att den förra utginge med 10 (resp. 5) % af tidningens pris och den senare med 0,5 öre per nummer, som ej vägde

mer än 35 gram, 0,75 öre per nummer, som vägde mer än 35, men ej öfver 85 gram, och 1 öre per nummer af högre vikt.

Såsom 1891 års Riksdag uttalat sig, vore dock postverkets egentligaste betydelse icke att inbringa staten inkomster, utan att på bästa sätt betjäna allmänheten. Och då det icke kunde förnekas, att en sådan betydlig förhöjning i afgifterna, som styrelsen vid dess förra behandling af ärendet föreslagit, skulle komma att kännas ganska betungande för ett flertal tidningar och antagligen, till men för allmänheten, föranleda till ökning i tidningarnas pris, funne sig styrelsen, gent emot de från tidningsmannakretsar enstämmigt uttalade önskningsar, icke böra vidhålla sitt förra förslag och ansåge sig således icke vidare böra ifrågasätta en större tillökning i postverkets inkomster af tidningsrörelsen än den, som skulle härflyta af kommitterades förslag till postafgifter för postabonnerade tidningar.

Generalpoststyrelsen, som vidare (sidd. 26—28) ansett sig böra tillstyrka bifall till de af kommitterade föreslagna grunder för dessa afgifters beräkning, med bibehållande jämväl, på anförda skäl, af den procentvis beräknade afgiftsandelen, har därjämte — i betraktande af den betydande höjning i de nuvarande postbefordringsavgifterna, hvilken af berörda förslags antagande skulle följa för åtskilliga tidningar, och då denna höjning enligt sakens natur måste komma att i regel hårdast träffa tidningar med låga prenumerationspris, hvilka ofta hade sin hufvudsakliga spridning bland de mindre bemedlade, samt de öfverklagade förhållandena med afseende å postverkets tidningsrörelse oneligen utvecklats sig på grundvalen af gällande bestämmelser — ansett sig böra till underlättande af öfvergången från hittills gällande afgifter föreslå (sidd. 28—30), att under de tre första åren af de föreslagna afgiftsbestämmelsernas tillämpning postavgiften för tidning, som omedelbart dessförinnan utkommit under minst två år, icke skulle få öfverstiga dubbla beloppet af den postbefordringsavgift, som under sistberörda tid för tidningen uppburits, och borde, därest postbefordringsavgiften under denna tid utgått med olika belopp, det högsta af dessa läggas till grund för beräkningen.

Kommitterade hafva vidare påpekat (sid. 148), att abonnemangsavgiften — d. v. s. summan af den utgifvaren tillkommande prenumerationsavgift, där sådan förekomme, och postavgiften — för närvarande i de allra flesta fall utginge med belopp, som slutade på öretal, hvilka kunde jämnt delas med 5 och att detta ur praktisk synpunkt vore en afsevärd fördel för såväl postverket som allmänheten, då

ojämna öretal i synnerhet vid likvider under brådslande expedition & postanstalterna lätt kunde vålla olägenheter samt med hänsyn härtill och då de af kommitterade föreslagna postafgifterna för tidningar, som blefve genom postverket förskrifna, merendels skulle komma att sluta på ojämna öretal, föreslagit följande stadgande (§ 8 mom. 6):

»Ingår öretal i den abonnemangsafgift, som abonnent har att å postanstalt erlägga, bör detta alltid kunna jämnt delas med 5; och skall fördenskull antingen den af utgifvaren betingade prenumerationsafgift eller, där sådan ej förekommer, postafgiften höjas med det belopp, som därför erfordras.»

Någon anmärkning mot detta förslag har icke förekommit.

För att skydda postverket för förlust, i händelse befodringsafgiften för en tidning blifvit lägre beräknad, än som vederbort på grund af tidningens nummerantal eller vikt, hafva kommitterade (sidd. 148—149) funnit nödigt, att, i enlighet med hvad för närvarande gällde i dylikt fall, generalpoststyrelsen bemyndigades att föranstalta om postafgiftens höjande.

Hade den del af befodringsafgiften, som svarade emot antalet nummer i veckan, blifvit för lågt beräknad, borde styrelsens ifrågasvarande befogenhet gälla i afseende å alla tidningar, beträffande hvilka berörda förhållande ägde rum. Likväl hade kommitterade ansett afgiftsförhöjning icke böra ifrågasättas, förr än det ursprungligen angifna nummerantalet upprepade gånger öfverskridits. För s. k. »extra nummer», som af en eller annan särskild anledning tillfälligtvis utgafves, skulle sålunda någon höjning i den för tidningen bestämda befodringsafgiften icke behöfva inträda.

Hvad åter anginge den emot tidningens vikt svarande delen af befodringsafgiften, syntes höjning i afgiften icke nödvändigtvis böra följa af en ökning i vikten. Då nämligen det löpande årets vikt lades till grund för beräkning af viktafgiften för det följande året, komme hvarje ökning i vikten under det ena året att föranleda en motsvarande höjning i afgiften för det andra året.

Detta gällde emellertid endast med afseende på tidningsföretag, som redan hunnit en viss stadga och beträffande hvilka det kunde med skäl antagas, att de skulle regelbundet fortgå från det ena året till det andra. Annorlunda blefve däremot förhållandet i fråga om tidningar, hvilka ännu icke uppnått en dylik stadga i utgifningen, utan kunde befaras skola efter någon tid upphöra att utkomma. Med afseende å dessa sistnämnda tidningar vore det därför, om icke post-

verket skulle löpa fara att gå förlustigt detsamma rätteligen tillkommande afgiftsbelopp, nödigt att medgifva generalpoststyrelsen enahanda befogenhet att höja afgiften, som, hvad anginge nummerafgiften, blifvit ifrågasatt beträffande tidningar i allmänhet.

Då en höjning i postafgiften icke rätteligen finge göras retroaktivt gällande emot abonnenter, som redan erhållit abonnemang efter en lägre afgift, borde det åligga utgifvaren eller dennes ställföreträdare att fylla det belopp, som kräfdes, för att postverket måtte erhålla hvad detsamma tillkomme.

På grund af hvad sålunda anförts, hafva kommitterade (§ 8 mom. 7) föreslagit ett stadgande därom, att, i fall tidning skulle upprepade gånger utkomma med större antal nummer i veckan, än som legat till grund för postafgiftens beräkning, generalpoststyrelsen måtte äga att förordna om afgiftens höjande för exemplar af tidningen, som därefter förskrefves; och skulle det i sådant fall åligga tidningens utgifvare eller den, till hvilken prenumerationsmedlen skulle af postverket redovisas, att för hvart exemplar af tidningen, som, efter det förordnande om postafgiftens höjning trädte i kraft, blefve aflämnadt till postbefordran efter den lägre afgiften, erlægga ett mot skillnaden i postafgifter svarande belopp, hvilket vid sedermera skeende redovisning för influtna prenumerationsmedel finge innehållas. Enahanda borde gälla, om vikten af tidning, som ej utkommit under den för viktens beräkning fastställda helårsperiod, skulle visa sig i väsentlig mån öfverstiga, hvad som motsvarade den beräknade helårsvikten af tidningen.

Mot det sålunda föreslagna stadgandet har i föreliggande uttalanden i ärendet ej framställts någon anmärkning.

Hvad angår de i öfrigt af kommitterade framlagda förslag beträffande abonnemang genom postverkets förmedling, torde här böra meddelas följande.

Tidningstaxan
(§ 5 mom. 1).

I § 5 mom. 1 har föreslagits att, om utgifvare af tidning önskade, att denna skulle hållas vederbörande till handa efter abonnemang genom postverkets förmedling, han borde anmäla tidningen till införande i tidningstaxa, som för hvarje år utfärdades af generalpoststyrelsen; samt att, om i taxan vore införda olika upplagor af en och samma tidning, hvarje upplaga skulle i fråga om abonnemang genom postverkets förmedling anses såsom en särskild tidning.

Lokalabonne-
mang
(§ 5 mom. 2).

Med afseende å frågan om utsträckt rätt att abonnera å tidning vid postanstalt å tidningens utgifningsort — hvilken fråga, såsom i det

föregående blifvit omförmäldt, gifvit anledning till Riksdagens hemställan angående revision af gällande stadganden om tidningars postbefordran — hade kommitterade sökt åstadkomma en utredning om storleken af de tidningsupplagor, hvilka för närvarande blefve genom vederbörande utgifvares försorg distribuerade till abonnenter på de orter, där tidningarna utgäfves, äfvensom angående kostnaderna för sådan distribution af tidningar (sidd. 140—142).

Enligt hvad därvid inhämtats, förekomme tidningarnas hembäring till lokalabonnenter i landsorten i vida mindre omfattning än inom hufvudstaden. I de flesta landsortsstäder skedde lokaltidningarnas distribution till abonnenter på platsen genom tidningarnas afhämtning dels hos vederbörande utgifvare eller å det tryckeri, hvarifrån hvarje tidning utgäfves, och dels å särskilda utdelningsställen. I följd däraf syntes också, i den mån af inkomna uppgifter kunnat inhämtas, kostnaderna för tidningarnas tillhandahållande till lokalabonnenter i de flesta fall vara jämförelsevis obetydliga och i allmänhet väsentligt understiga, hvad som enligt kommitterades förslag borde i postbefordringsafgifter för de olika tidningarna erläggas.

Hvad åter anginge Stockholm, blefve visserligen af de därstädes utkommande tidningarna ett högst betydande antal exemplar dagligen kringburet och utdeladt till vederbörande abonnenter inom staden; och kostnaderna för denna utdelning syntes för de olika tidningarna i allmänhet uppgå till ganska afsevärda belopp. Men något större intresse af att få tidningarnas lokala distribution öfverflyttad på postverket hade kommitterade icke funnit vara för handen i fråga om de i Stockholm utkommande tidningarna. Tvärtom hade utgifvarne af ett par af de större dagliga tidningarna därstädes till kommitterade uttalat den åsikt, att tidningarnas hembäring svårigen skulle kunna af postverket verkställas med tillräcklig snabbhet och prisbillighet eller till abonnenters och tidningsutgifvares belåtenhet.

Att det ej håller ibland tidningsutgifvare i allmänhet rådde något liffigare intresse för en utsträckning af lokalabonnemang genom postverkets förmedling, hade kommitterade funnit framgå af det förhållande, att yrkande på en sådan förändring icke framstälts i något af de till kommitterade afgifna yttranden, däri likväl anförts åtskilliga andra önskemål från utgifvarnes sida.

Såge man åter förevarande fråga ur synpunkten af hvad som vore för postverket förmånligast, så borde äfven med de af kommitterade föreslagna postafgifterna en så betydande utvidgning af postverkets

tidningsrörelse möta betänkligheter, då äfven med den höjning i inkomster för postabonnerade tidningar, som blifvit af kommitterade ifrågasatt, denna del af postverksamheten måste anses fortfarande bereda postverket större utgifter än inkomster. Det borde vid sådant förhållande enligt kommitterades åsikt vara synnerligen viktiga skäl, som skulle föranleda till en utvidgning af tidningsrörelsen, hvarigenom postverket skulle utsättas för ännu större förluster.

Med särskildt afseende fästadt därå, att ifrågavarande reform, hvilken syntes hufvudsakligen beröra tidningsutgifvarnes intressen, icke blifvit af de i ämnet hörda korporationer af tidningsmän påyrkad, hade kommitterade för sin del ej funnit sådana skäl vara för handen; och hade kommitterade följaktligen icke ifrågasatt någon ändring i nuvarande stadgande, enligt hvilket å tidning, som utkomme mer än en gång i veckan, icke medgåfves abonnemang vid postanstalt å den ort, där tidningen utgafves.

Emellertid hafva kommitterade i detta sammanhang påpekat, at genom kommitterades förslag om billigare korsbandsförsändning af tidningar än den, som för närvarande ägde rum, möjlighet bereddtes tidningsutgifvare att genom postverket få tidningar distribuerade äfven på utgifningsorten. Men då kommitterade icke ifrågasatte annat, än att tidningarna skulle i sammanhang med den öfriga posten utdelas, kunde nyssnämnda försändning af tidningar, åtminstone hvad anginge dagliga tidningar, icke få någon större användning. Allmänhetens kraf på att erhålla dessa tidningar med minsta möjliga dröjsmål efter utgifvandet syntes nämligen svårigen kunna tillgodoses med mindre särskilda brefbäringsturer blefve inrättade för lokaltidningars utdelande; och en sådan åtgärd skulle, enligt hvad af kommitterade gjorda beräkningar gånge vid handen, för postverket medföra allt för stora utgifter i förhållande till de inkomster, som kunde däraf inflyta, för att den lämpligen skulle kunna sättas i fråga.

Hvad kommitterade sålunda anfört har icke föranledt något uttalande hvarken från generalpoststyrelsens sida eller i de för öfrigt i ärendet föreliggande yttranden.

Vidare hafva kommitterade i § 6 föreslagit en bestämmelse därom, att vid abonnemang å tidning genom postverkets förmedling abonnenten borde i förskott för den tid, hvarför abonnemanget skedde, erlægga såväl den utgifvaren tillkommande prenumerationsavgift, där sådan förekomme, som ock belöpande avgift till postkassan.

På sätt af generalpoststyrelsen i dess utlåtande den 12 sistlidne

Betalning af
abonnemangs-
avgift.
(§ 6).

december påpekas, förutsätter den sålunda föreslagna bestämmelsen, att abonnemang genom postverkets förmedling skall fortfarande såsom hittills verkställas af vederbörande abonnent.

Med afseende därå har af styrelsen för aktiebolaget svenska telegrambyrån framhållits det önskemålet, att sådant abonnemang måtte å tidnings utgifningsort få göras äfven för andra postanstalter; och har till stöd därför anförts, att mycket arbete, tid och kostnad därigenom skulle besparas både postverket och tidningarna samt sändande af stora penningebelopp fram och tillbaka undvikas.

Generalpoststyrelsen har i nyssnämnda utlåtande (sid. 39 o. f.) tillstyrkt, att ifrågakarande önskemål icke måtte vinna afseende. De abonnemang, som därvidlag åsyftades, skulle efter styrelsens uppfattning sannolikt i regel gälla tidningsexemplar, hvilka borde tillhandahållas andra än abonnenterna själfva; och syntes dylika abonnemang hafva sin hufvudsakliga betydelse i och för tidningarnas spridning å andra orter än utgifningsorten genom kommissionärer o. s. v. Enligt styrelsens mening skulle emellertid, särskildt ur redovisningssynpunkt, anordnande af dylika postabonnemang medföra afsevärda olägenheter för posttjänsten. Därtill komme, att de fördelar, man velat vinna med dessa abonnemang, i enahanda mån komme att beredas genom de af kommitterade föreslagna s. k. utgifvarekorsbanden, hvilka särdeles väl borde lämpa sig för tidningars försändande från utgifningsorten till ombud å annan ort, som åtagit sig att förmedla tidningarnas distribution vare sig genom lösnummerförsäljning eller på annat sätt.

Ifråga om prenumerationsmedels redovisning till vederbörande utgifvare hafva kommitterade i § 7 föreslagit ett stadgande af innehåll, att sådan redovisning skulle äga rum, sedan minst ett nummer af de genom postverkets förmedling förskrifna tidningsexemplaren blifvit i behörig ordning aflämnadt till postbefordran; dock att vid redovisning af prenumerationsmedel för tidning, hvilken, sedan den börjat utgifvas, ännu ej regelbundet utkommit under ett helt kalenderår och ett omedelbart därpå följande kalenderkvartal, finge, såvida icke utgifvaren ställde säkerhet, som af generalpoststyrelsen godkändes, innehållas, hvad af erlagda prenumerationsavgifter ansåges motsvara återstående nummer af de genom postverket förskrifna exemplar af tidningen.

Enligt hvad af kommitterade anförts med afseende å detta förslag (sidd. 145—146), hade den förra delen däraf en motsvarighet i gällande tidningsreglementes bestämmelse därom, att betalning till tidningsutgifvare för beställda tidningsexemplar icke i något fall, utan generalpoststyrelsens särskilda tillstånd, finge af postkontoret å tidningens utgif-

Prenumerationsmedels redovisning (§ 7).

ningsort verkställas, förr än från utgifvarens sida effektueringen af tidningsexemplaren tagit sin början.

Med afseende därå hade af svenska tidningsutgifvareföreningen i ett till kommitterade afgifvet yttrande framhållits önskvärdheten af bestämmelser till förebyggande af svek mot allmänheten genom utgifvande af allenast ett eller annat nummer af en tidning, oaktadt prenumerationsmedlen lyftats i förskott hos postverket; och hade kommitterade, på det att icke postverket skulle nödgas att låna sin medverkan till dylika svekfulla operationer, och då i förevarande afseende svek syntes hufvudsakligen vara att befara i fråga om nytillkomna tidningar, i den senare delen af nyssnämnda paragraf beträffande dessa föreslagit en bestämmelse, på grund hvaraf generalpoststyrelsen skulle äga att under den tid, då sådant syntes vara mest af behof påkalladt, fordra betryggande säkerhet, därest prenumerationsmedlen skulle utbetalas i förskott.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande den 23 november 1901 hemställt, att till den föreslagna 7 § måtte göras följande tillägg:

»I hvarje fall äger utgifvare emellertid icke rätt att af postverket erhålla redovisning för influtna prenumerationsavgifter oftare än tre gånger i hvar månad.»

Med erinran att kommitterade omnämnt, hurusom tyska postverket för alla tidningar utbetalade prenumerationsmedlen i terminer, som af postförvaltningen bestämdes, och i förhållande till de nummer, som blifvit till postbehandling aflämnade, samt hurusom i Belgien afräkning mellan abonnemangspostanstalt och utgifvare skedde vid slutet af hvarje månad och i Danmark ett liknande förhållande i regeln ägde rum, har styrelsen till stöd för sitt ofvannämnda förslag hufvudsakligen anfört (sid. 6 o. f.), att allteftersom tidningsrörelsen utvecklades, blefve allt mera behöflig en bestämmelse, på grund hvaraf med redovisningen till vederbörande tidningsutgifvare kunde ordnas så, att den ägde rum å sådana tider, som, med hänsyn jämväl till de för postverkets redogörare stadgade perioder för inleverering till hufvudpostkassan af öfverskottsmedel, befunes för posttjänsten lämpliga.

Efter att vidare hafva omnämnt, att enligt gällande bestämmelser skulle omedelbart efter den tionde, tjugonde och sista dagen i hvar månad för postkontor afgifvas kassarapport, angifvande ställningen beträffande alla vid postkontoret under sistförflutna s. k. tiodagsperiod influtna och utgifna medel, äfvensom samtidigt med kassarapportens insändande till generalpoststyrelsens kameralbyrå, till postverkets hufvudkassa inlevereras de i rapporten utbalanserade öfverskottsmedel, uttalar

styrelsen den åsikt, att det ej vore ur posttjänstens synpunkt obilligt begärddt, att med likviderna till tidningsutgifvare finge ordnas sålunda, att dessa likvider ej kunde påfordras omedelbart efter det nyssberörda öfverskottsmedel blifvit från vederbörande postkontor till postverkets hufvudkassa afsända, och att postförvaltarna — med behörig hänsyn äfven till alla andra dem i tjänsten åliggande göromål, som ej finge eftersättas — erhöle tillräcklig tid för granskning af tidningsutgifvarnes räkningar samt för rekvisition, i förekommande fall, af erforderliga medel från hufvudpostkassan för likvidernas behöriga verkställande.

Om nu i själfva den ifrågakämda nya författningen utgifvares rätt till erhållande af redovisning från postverket begränsades till högst tre gånger i månaden, samt, såsom uti § 14 i författningsförslaget intagits, generalpoststyrelsen fortfarande finge befogenhet att meddela erforderliga ordningsregler, skulle enligt styrelsens mening den angelägenhet, hvarom nu särskildt vore fråga, nogsamman kunna ordnas på ett för posttjänsten lämpligt sätt och jämväl så, att billiga anspråk från tidningsutgifvares sida kunde tillgodoses.

Med afseende å hvad i § 7, senare delen, af kommitterade föreslagits har af en pressförening anmärkts, att ifrågavarande bestämmelse, som visserligen kunde vara af afsevärdt gagn gent emot ovederhäftiga tidningsutgifvare, å andra sidan kunde komma att medföra en inskränkning i den genom tryckfrihetsförordningen stadgade rätt att utan i förväg lagda hinder utgifva skrifter.

Då emellertid det åsyftade stadgandet i tryckfrihetsförordningen icke syntes beröras af de fall, som här vore i fråga, och då den af kommitterade föreslagna bestämmelsen borde vara till gagn för både postverket och allmänheten, utan att tidningarna i regel borde därpå vidare betungas, så har generalpoststyrelsen i sitt utlåtande den 12 december 1903 (sid. 41) uttalat den åsikt, att denna bestämmelse borde bibehållas.

Kommitterade hafva i § 9 föreslagit följande bestämmelser, nämligen:

1:o) »vid aflämnande till postbefordran böra tidningar, som blifvit genom postverkets förmedling förskrifna, vara vikna, hvarje exemplar för sig, i ett format, som lämpar sig för postbehandlingen och i hvarje fall ej må öfverskrida ett yttinnehåll af 15 kvadratdecimeter;» samt

2:o) »tidning, som skall befordras efter abonnemang genom postverkets förmedling, får icke vara inbunden samt ej heller med därtill hörande afgiftsfria bilagor i vikt öfverstiga 150 gram.»

Hvad den förra bestämmelsen angår, inhämtas af hvad kommitte-

Postabonnerade tidningars yttinnehåll och vikt (§ 9).

rade därtutinnan anført (sidd. 101—105), att denna bestämmelse afser att tillmötesgå det från tidningsmannahåll till kommitterade framställda yrkande på snabbare expedition såväl i allmänhet som särskildt å utgifningsorten af de till postbehandling aflämnade tidningarna.

Den tid, som kräfdes för tidningarnas expedition dels å inlämningspostanstalten och dels å utdelningspostanstalterna, berodde nämligen, enligt hvad kommitterade yttra, till stor del af det skick, hvori tidningarna aflämnades till postbehandling. Ju mindre arbete, som å vederbörande postanstalter erfordrades för tidningarnas vikning, sortering, inslagning och förseende med adresser o. s. v., dess mera kunde också den tid förkortas, inom hvilken tidningarna skulle vara inlämnade till posten eller kunde utdelas till vederbörande abonnenter.

För närvarande funnes i fråga om postabonnerade tidningars beskaffenhet vid aflämnande till postbehandling icke några bestämmelser, utan tidningarna kunde aflämnas i nästan oförändradt samma skick, som de hade, då de lämnade tryckpressen. Visserligen trycktes åtskilliga af de större tidningarna numera i sådana pressar, som levererade hvarje särskildt tidningsexemplar för sig, viket i ett sådant format, som utan vidare lämpade sig för postbehandlingen å afgångspostanstalten och äfven å adresspostanstalterna kräfdes ett jämförelsevis mindre omständligt arbete. Men flera, i synnerhet mindre tidningar aflämnades fortfarande alldeles utan någon vikning och erfordrade därför åtskilligt arbete och därmed följande tidsförlust, innan de vore i ordning för afsändning eller utdelning.

Efter att därefter hafva redogjort för de enligt den af generalpoststyrelsen den 9 september 1899 utfärdade allmänna poststadga gällande bestämmelser angående dels inlämningstiden för postabonnerade tidningar och dels tiden för ankommande tidningars tillhandahållande till vederbörande abonnenter, yttra kommitterade, att den föreskrifna inlämningstiden utan tvifvel vore för åtskilliga, i synnerhet dagligen utkommande tidningar till ganska mycket förfång, då därigenom det lätt nog kunde blifva omöjligt att i tidningarna införa viktiga nyheter och meddelanden, som i sista stund komme redaktionerna till handa. Denna tid skulle emellertid, enligt kommitterades åsikt, helt säkert kunna ej oväsentligt förkortas, om tidningsutgifvarna själfva påtoge sig en del af det arbete, som för närvarande utfördes å den postanstalt, där tidningarna inlämnades.

Då kommitterade af anförda skäl icke ansett sig böra i detta afseende för tidningarna uppställa längre gående fördringar, hvilkas uppfyllande särskildt för mindre tidningar skulle vara allt för betungande,

hafva kommitterade yrkat, att tidningarna vid aflämmandet till posten städse borde hafva ett format, som lämpade sig för postbehandlingen. Såsom ett passande maximum för detta format hade kommitterade tänkt sig ett ytinnehåll af 15 kvadratdecimeter, hvilket omfång, enligt verkställd undersökning, icke syntes för närvarande öferskridas af någon tidning, som i viket format aflämnades till posten; och borde tidningarna för att icke öferskjuta sagda mått vara vikna, hvarje exemplar för sig. Förekommande bilagor borde vara inlagda i de nummer, hvilka de åtföljde. Vid postbehandlingen skulle sålunda i regel hvarje tidningsnummer med allt hvad därtill hörde kunna af vederbörande expedient fattas med ett enda grepp.

Hvad kommitterade sålunda ifrågasatt har icke föranlett någon anmärkning i de yttranden, som i ärendet blifvit till Kungl. Maj:t afgifna.

Hvad därefter beträffar det under 2:o omförmälda stadgandet, från hvilket skulle undantagas allenast författningssamlingar, Riksdagens protokoll o. d., hafva kommitterade (sidd. 150—152) framhållit, hurusom tidningsförsändelsernas betydliga vikt i jämförelse med de flesta öfriga slag af postförsändelser icke blott bidroge att i väsentlig mån höja postverkets omkostnader för såväl posternas befordran mellan postanstalterna som ock deras hembäring vid de postanstalter, där sådan ägde rum, utan äfven syntes gång efter annan vålla postverket allvarsamma olägenheter, därigenom att postvagnar blefve till följd af stora tidningsposter för tungt lastade eller rent af otillräckliga. Såsom ett exempel på den betydande tyngd, som de postabonnerade tidningarna med tillhörande bilagor kunde hafva, anföres, att, enligt hvad för kommitterade omförmälts, vid ett par tillfällen den till postbehandling aflämnade upplagan af en enda i Stockholm utkommande tidning till följd af en tidningen åtföljande afgiftsfri bilaga vägt mera än den högsta vikt, som finge lastas i postkupé, hvilken vore inrymd i järnvägsboggievagn. Det låge i öppen dag, att postförsändelser med en så betydande tyngd äfven skulle vid hembäring genom brefbärare vålla mycket stora svårigheter.

Enligt de af kommitterade föreslagna grunder för postbefordringsavgiftens beräknande skulle visserligen tidningars vikt tillmätas en viss betydelse vid avgiftens fastställande, hvilket förhållande borde bidraga till att motverka antydda olägenheter, men den höjning i avgift, som med det af kommitterade föreslagna beloppet för avgiften kunde följa af en ökning i tidnings vikt, vore icke tillräcklig för att förebygga posternas allt för stora belastande med tyngande tidningsförsändelser.

Då nu kommitterade icke ansett sig böra föreslå ett högre belopp för den emot vikten svarande afgiften, hade det syntes nödigt att införa särskilda bestämmelser i nyssnämnda syfte; och detta syntes vara så mycket lämpligare, som sådana bestämmelser äfven borde i sin mån bidraga till att förekomma, det bokmarknaden tillhörande tryckalster blefve såsom tidningar postbefordrade.

Genom att icke medgifva befördran såsom postabonnerad tidning för inbundet tryckalster hade kommitterade velat förhindra, att posterna betungades och postbehandlingen försvårades genom styfva permar, hvilka för öfrigt väl merendels snarare finge anses tillhöra böcker än tidningar. Hvad åter anginge den föreslagna maximivikten af 150 gram per nummer, hade kommitterade ansett, att å ena sidan ett lägre maximum, såsom t. ex. det i Danmark föreskrifna af 125 gram, skulle vålla för stora olägenheter, emedan därigenom åtskilliga värdefulla tidsskrifter skulle uteslutas från postabonnemang, och å andra sidan en högre maximivikt än 150 gram icke skulle i någon nämnvärd mån bidraga till det med ifrågavarande bestämmelse åsyftade ändamål.

Emot kommitterades sistberörda förslag hafva framställts två reservationer, den ena gående därpå ut, att förevarande viktmaximum borde sänkas till 125 gram, och den andra med yrkande, att, om en maximivikt skulle fastställas, densamma borde höjas till åtminstone 175 gram.

Till stöd för den förra reservationen har åberopats, bland annat, att 125 gram, motsvarande maximivikten af andra brefportosatsen, borde i Sverige likaväl som i Danmark för tidningar med deras afgiftsfria bilagor anses fullt tillräckligt, då exempelvis »Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning», som vore bland de tyngsta tidningar i gruppen af 6 gånger i veckan utkommande tidningar, i medeltal per nummer ej vägde mer än omkring 70 gram och veckotidningen »Idun», som hade synnerligen hög nummervikt, likväl i medeltal stannade under 80 gram; samt att enligt 1898 års tidningsuppgifter en sänkning från 150 till 125 gram skulle komma att drabba endast 11 tidskrifter, af hvilka blott fyra utgjort föremål för något nämnvärdt abonnemang genom postverkets förmedling.

Förslaget att bestämma ifrågavarande viktmaximum till 175 gram har grundats hufvudsakligen därpå, att flera allmänt kända tidskrifter hade en vikt af omkring 150 gram samt att af dessa några skulle gifvetvis behöfva delas upp i flera smärre häften, och andra där- emot vid minsta ökning af sidoantalet eller af papperets vikt riskera att icke vidare få befordras genom postabonnemang.

I de af tidningskorporationer afgifna yttranden i ännu har sist-

nämnda förslag blifvit förordadt, i det man till stöd därför ytterligare anført, att dagliga tidningar numera utgåfve söndagsnummer, som stundom vägde ända till 170 gram; samt att det icke ådagalagts, att nuvarande bestämmelser i detta afseende vållade olägenheter.

Generalpoststyrelsen däremot, som i sitt föregående underdåniga utlåtande icke ifrågasatt ändring i kommitterades förslag i denna del, har äfven i sitt den 12 december 1903 afgifna utlåtande tillstyrkt, att ifrågavarande viktmaximum måtte bestämmas till 150 gram. Styrelsen finner (sid. 42) det vara genom hvad kommitterade därutinnan anført ådagalagdt, att betydande svårigheter kunde genom tidningarnas tyngd förorsakas postverket. Då det nämligen upprepade gånger kunnat inträffa, att en enda tidnings postupplaga till följd af en tidningen åtföljande afgiftsfri bilaga vägt mera än den högsta vikt, som finge lastas i postkupé, hvilken vore inrymd i järnvägsboggievagn, så vore det enligt styrelsens mening lätt att förstå, hvilka svårigheter det skulle bereda postverket att postbehandla, transportera och till vederbörande abonnenter i behörig ordning utdela sådana kvantiteter af tidningar. Då styrelsen sålunda funnit verkligt behof föreligga af en bestämmelse i den riktning, som af kommitterade föreslagits, hade vidare den viktsats, som kommitterade i detta afseende förordadt, syntts styrelsen hålla en lämplig medelväg mellan de i öfrigt framkomna förslagen.

I anslutning till hvad för närvarande gällde på grund af § 4 i Upphörande af 1883 års kungörelse, hafva kommitterade vidare (§ 10 mom. 2 och 3) tidning (§ 10 mom. 2 och 3).

föreslagit särskilda stadganden af följande innehåll, nämligen:
att, om tidning skulle upphöra att vidare utgifvas, innan den tid tilländagått, för hvilken abonnemang därå vid postanstalt skett, abonnenten måtte äga att å postanstalten vid anmälan återbekomma så mycket af den erlagda befördringsafgiften, som belöpte för hvarje helt kvartal af den efter tidningens upphörande återstående abonnemangstiden; samt

att postverket icke skulle ikläda sig någon ansvarighet för den förlust, som i öfrigt drabbade abonnent genom upphörande af tidning, hvarå abonnemang vid postanstalt ägt rum; dock att det skulle åligga vederbörande posttjänstemän att lämna abonnenten allt det biträde, som skäligen kunde ifrågakomma, för att han måtte komma i åtnjutande af den ersättning, som i dylikt fall möjligen kunde erhållas.

Med afseende å det förra stadgandet hafva kommitterade (sid. 152) framhållit, att där ifrågavarande restitution icke syntes böra omfatta den i postafgiften ingående s. k. förskrifningsafgiften, emedan postverket borde anses berättigadt att utan afkortning behålla den

del af postafgiften, hvilken skulle utgöra ersättning för dess bestyr med den förskrifning, som i förevarande fall finge antagas hafva ägt rum.

Korsbands-
försändning
(§ 11).

Ifrågavarande båda stadganden hafva icke gifvit anledning till något uttalande i de till Kungl. Maj:t inkomna yttranden i ärendet.

På sätt i det föregående blifvit omnämndt, kunna tidningar enligt gällande särskilda bestämmelser vinna postbefordran äfven såsom försändelser under band mot ett för tidningar stadgadt lägre korsbandsporto, utgående med 1 öre för hvar vikt af 50 gram eller del däraf, dock ej under 2 öre per försändelse vid lokalbefordran och 4 öre per försändelse vid annan postbefordran. Dels för att tillmötesgå från tidningsmannahåll till kommitterade uttalade önskingar om åstadkommande af en snabbare expedition i allmänhet af till postbefordran inlämnade tidningar, särskildt å utgifningsorten, och dels i syfte att på samma gång minska de för postverket betungande abonnemangen, hafva kommitterade föreslagit, att med bibehållande af ofvannämnda tidningskorsband vid sidan däraf skulle införas ett nytt slag af tidningsförsändelser, s. k. utgifvarekorsband. Dessa försändelser, hvilka, såsom namnet angifver, i regel borde komma till användning endast af tidningsutgifvare i fråga om tidning, som af honom utgäfves, skulle skilja sig från vanliga tidningskorsband hufvudsakligast däruti, att, medan vid sistnämnda försändningssätt hvarje särskild försändelse vid emottagande till postbehandling väges, taxeras och frankeras, skulle däremot vid expedition af utgifvarekorsband samtliga de på en gång af vederbörande utgifvare till posten öfverlämnade tidningsexemplaren vägas tillsammans, och därefter en viss afgift beräknas för den sammanlagda vikten af de på detta sätt expedierade tidningarna, hvilka därjämte skulle afsändas utan att frankeras.

Kommitterade anse (sid. 107), att det skulle lända både tidningarna och postverket till stor fördel, om ett sådant försändningssätt, hvilket hade en motsvarighet i den postbehandling af tidningar, som praktiserades inom det norska postverket, blefve infördt äfven i Sverige. Postbehandlingen å inlämningspostanstalten vore vid denna försändning ännu enklare än vid vanlig korsbandsförsändning, hvadan inlämnings-tiden borde kunna i motsvarande mån förkortas. På adresspostanstalterna underginge tidningarna i regel samma behandling som andra korsband, då någon adresspåskrifning ej komme i fråga. Postverkets åtgöranden vore alltså vid dylik tidningsförsändning inskränkta till det minsta möjliga; och borde följaktligen också å ena sidan den

tid, som postbehandlingen kräfde, kunna i möjligaste mån förkortas, och å andra sidan genom minskningen i tidningsbestyren äfven åstadkommas någon nedsättning i postverkets af dessa bestyr betingade utgifter.

En förutsättning för sådan tidningsförsändning, som nu är nämnd, skulle enligt kommitterades åsikt vara, att postverket icke toge befattning med själfva abonnemangens förmedlande. Om vid abonnemang genom postverket i eljest vanlig ordning tidningsexemplaren blefve genom vederbörande utgifvares försorg försedda med adresser, så skulle nämligen från postverkets sida icke utan särskilda, postbehandlingen fördröjande anordningar kunna utöfvas nödig kontroll därå, att ej flera exemplar blefve försända än det antal, för hvilket postbefordringsavgifter blifvit erlagda. Och borde det sålunda öfverlåtas åt tidningsutgifvarna att själfva sörja för, att abonnemang ägde rum. Detta skulle följaktligen komma att ske antingen direkt hos utgifvaren eller genom ombud, som för dennes räkning emottoge abonnemang och ombesörjde tidningarnas rekvisition.

Hvad angår den afgift, som skulle till postverket erläggas vid tidningars försändande såsom utgifvarekorsband, anse kommitterade, att i öfverensstämmelse med hvad som tillförene ägt rum vid fastställandet af gällande särskilda portosatser för tidningskorsband i allmänhet, äfven nu ifrågavarande afgift borde bestämmas med hänsyn till beloppet af postafgiften vid abonnemang genom postverkets förmedling; och då postverket skulle befrias från en stor del af de bestyr, som förorsakades af de postabonnerade tidningarna, borde i regel den förra afgiften i förhållande därtill vara lägre än den senare.

Kommitterade hafva i detta afseende (sid. 109) meddelat en öfversikt af de belopp, som de af kommitterade föreslagna postafgifterna vid abonnemang skulle motsvara för hvarje kilogram af tidningar inom olika grupper; och framginge af denna öfversikt, att medelbeloppet af den föreslagna postafgiften, per kilogram räknadt, skulle för mindre ofta utkommande tidningar vara ej oväsentligt högre än för tidningar, som utgäfves med flera nummer i veckan.

Vid sådant förhållande och på grund jämväl af i öfrigt anförda omständigheter (sidd. 110—112) hafva kommitterade funnit skäligt, att också beloppet af den afgift, som skulle erläggas vid tidningarnas taxering efter sammanlagd vikt, sattes lägre för de senare tidningarna än för de förra.

Under hänvisning till hvad af kommitterade blifvit i öfrigt med afseende å ifrågavarande slag af försändelser anfördt (sidd. 107—113 och

153—157), tillåter jag mig här återgifva kommitterades förslag till bestämmelser om taxeringen af utgifvarekorsband (§ 11 mom. 1):

»Varda tidningsexemplar, som blifvit i annan ordning än genom postanstalt förskrifna, af vederbörande utgifvare till postanstalt i den ort, där tidningen utgifves, aflämnade till postbehandling såsom korsbandsförsändelser, må, efter anmälan af utgifvaren, postbefordringsavgiften beräknas efter sammanlagda vikten af de på en gång till postbehandling aflämnade försändelser; och skall i sådant fall avgiften utgöra för hvarje vikt af ett kilogram:

1:o för tidning, som utkommer mer än 7 gånger i veckan, 10 öre;

2:o för tidning, som utkommer 6 eller 7 gånger i veckan, 12 öre; samt

3:o för tidning, som utkommer mindre ofta, 15 öre.

Postbefordringsavgift enligt dessa grunder må, hvar gång tidningar aflämnas till postbehandling, ej beräknas för mindre vikt än två kilogram.

Vikten beräknas i kilogram och hektogram. Uppkomma vid vägning delar af hektogram, afrundas dessa uppåt till helt hektogram.

Vid avgiftens erläggande böra uppkommande delar af kilogram jämnas till närmast högre helt eller halft kilogram, äfvensom bråkdelar af öre afrundas uppåt till helt öretal.»

Då kommitterade (sid. 153) ansett, att fall kunde inträffa, då det vore lämpligt att medgifva äfven andra än vederbörande tidningsutgifvare rätt att få tidningsförsändelser taxerade efter sammanlagd vikt, men af anfördt skäl icke funnit sig böra förorda ett allmänt stadgande i sådant afseende, hafva kommitterade vidare föreslagit ett stadgande därom, att ofvannämnda bestämmelser måtte, där i särskilda fall Kungl. Maj:t funne omständigheterna sådant föranleda, tillämpas äfven i afseende å tidningsexemplar, som af annan än vederbörande utgifvare aflämnades till postbehandling såsom korsbandsförsändelser (§ 11 mom. 2). Och på det att ifrågavarande försändningssätt icke måtte missbrukas till spridande af andra trycksaker än tidningar, hafva kommitterade ansett, att särskildt ansvar borde stadgas för sådant missbruk, samt i detta afseende föreslagit ett stadgande af innehåll, att den, som, i syfte att undandraga postverket inkomst, till postbehandling såsom utgifvarekorsband aflämnade försändelser, hvilka uppenbarligen icke borde komma i åtnjutande af sådan postbehandling, skulle vara förfallen till böter från och med 5 till och med 50 kronor (§ 11 mom. 3). Då afsändaren i regel måste antagas vara tidningens utgifvare, borde enligt kommit-

terades åsikt en sådan ansvarsbestämmelse, där så erfordrades, lätt nog kunna göras fullt effektiv (sid. 108).

I afgifna särskilda reservationer (sidd. 191—200) hafva två af kommitterade yrkat, att afgiften för utgifvarekorsband måtte, utan afseende å tidningarnas nummerantal, för alla tidningar bestämmas till 12 öre per kilogram; varande till stöd för detta yrkande anfördt, hufvudsakligen,

att vid bestämmandet af ifrågavarande afgift den vid abonnemang genom postverkets förmedling utgående postafgiften borde tagas i betraktande allenast försåvidt det gällde att undersöka, i hvad mån försändning såsom utgifvarekorsband kunde förväntas komma till användning för olika grupper af tidningar;

att emellertid det afgörande därvidlag vore de fördelar, som den snabbare postbehandlingen vid sådan försändning kunde erbjuda;

att, då dessa fördelar vore jämförelsevis mindre betydande för de icke dagliga tidningarna, det vore fara värdt att, om en högre afgift blefve fastställd för dessa tidningar, ifrågavarande försändningssätt skulle för dem endast mycket undantagsvis komma till användning; samt

att postbehandlingen af inlämnade utgifvarekorsband och kontrollen öfver därför erlagda afgifter komme att försvåras, om afgifterna skulle utgå med olika belopp för olika tidningar.

Förslaget om införande af utgifvarekorsband har vunnit generalpoststyrelsens understöd, i det att styrelsen i sitt utlåtande af den 23 november 1901 (sid. 12) förmålt sig anse det vara af ganska stor betydelse för alla vederbörande, att ifrågavarande nya slag af korsbandsförsändelser infördes i tidningsrörelsen. Dock har styrelsen under anförande att, utan ett likformigt porto för dylika korsband oafsedt antalet nummer i veckan, de icke oväsentliga fördelar för postverket och tidningsutgifvarne, som med detta slags försändelser afsåges och verkligen stode att vinna, skulle åtminstone i hög grad förringas, anslutit sig till förenämnda reservationsvis framkomna förslag till afgiftens beräknande; hvarjämte styrelsen ansett, att den af kommitterade föreslagna bestämmelsen angående viktens beräknande i kilogram och hektogram samt afrundning af uppkommande delar af hektogram borde förtydligas, så att af dess lydelse klart framginge, att vikten skulle på angifna sätt beräknas, när afgiften icke kontant erlades vid utgifvarekorsbandens aflämnande, utan bokfördes för att läggas till grund för terminsvis skeende likvider.

Äfven i de af tidningskorporationer och andra i frågan intresserade afgifna yttranden har förslaget om införande af utgifvarekorsband vunnit bifall; men man har därvidlag, i likhet med generalpoststyrelsen,

anslutit sig till reservanternas åsikt, att afgiften för ifrågavarande försändelser borde utgå med ett och samma belopp för alla tidningar, därvid tillika uttalats, att detta belopp helst icke borde sättas högre än 10 öre per kilogram.

Vidare hafva äfven framkommit förslag att med försändning såsom utgifvarekorsband förena rätt till prenumeration genom postverkets förmedling. Styrelsen för aktiebolaget svenska telegrambyrån har nämligen uti dess i ämnet afgifna yttrande framhållit, att utgifvarekorsband, om de skulle få större användning, borde förenas med tillåtelse till postprenumeration äfven å tidningar, hvilka på sådant sätt försändes; och professoren Davidson har i förut anförda tidskriftsuppsats framlagt ett förslag till anordnande af sådan prenumeration, gående därpå ut, att rekvisition af tidning, hvilken vore att försända såsom utgifvarekorsband, skulle behandlas såsom en till utgifningspostanstalten ställd postanvisning; att afräkning med vederbörande tidningsutgifvare skulle ske periodiskt; samt att därvid afdrag skulle göras dels för belöpande postbefordringsafgifter för korsbanden och dels för postverkets ersättning för prenumerationsmedlens emottagande och redovisning, i hvilket afseende föreslagits en afgift motsvarande 2 % af vederbörande tidnings prenumerationspris med ett minimum af 5 öre för hvarje abonnemang.

Hvad angår möjligheten att för tidningar, hvilka skola försändas såsom utgifvarekorsband, medgifva postabonnemang i eljest vanlig ordning, erinrar generalpoststyrelsen i sitt utlåtande af den 12 sistlidne december (sid. 20) därom, att kommitterade i detta afseende framhållit, att ett sådant tillvägagående skulle från postverkets sida kräfvat särskilda, postbehandlingen fördröjande anordningar för utfövanande af nödig kontroll därå, att ej flera exemplar blefve försända än det antal, för hvilket postbefordringsafgifter blifvit erlagda; och meddelar styrelsen vidare, att både i Norge och i Frankrike, i hvilka båda länder tidningsrörelsen vore grundad på tidningarnas försändning såsom korsband, befordringsafgifterna för de till postbehandling aflämnade tidningarna beräknades efter den kvantitet — i Norge vikt och i Frankrike stycketal — tidningar, som för hvarje gång aflämnades, genom hvilket tillvägagående sådan kontroll, som nyss nämndes, gjordes mindre erforderlig.

Enligt hvad generalpoststyrelsen därefter anført, skulle för abonnemang å utgifvarekorsband genom postverkets förmedling förutsättas, antingen att de föreslagna befordringsafgifterna höjdes, så att den vid tidningarnas aflämnande till postbehandling debiterade afgiften beredde postverket godtgörelse jämväl för dess bestyr med abonnemangens förmedlande, eller ock att i anslutning till det af professoren Davidson

framställda förslaget en särskild afgift fastställdes för prenumerationsmedlens emottagande och redovisning. Med afseende å sistnämnda förslag har dock styrelsen anmärkt, att enligt detsamma en vidlyftig bokföring för prenumerationsmedlens redovisning skulle fortfarande åligga postverket, samt att med hänsyn därtill det utan tvifvel vore lämpligare att, i likhet med hvad som skedde inom franska posttjänsten, omföra tidningsrekvisition i en till vederbörande utgifvare ställd postanvisning, hvarigenom den särskilda redovisningen af prenumerationsmedel skulle bortfalla.

Med afseende å såväl den ena som den andra formen för anordnande af postabonnemang å utgifvarekorsband, har emellertid generalpoststyrelsen — på grund af tidigare vunnen erfarenhet om de olägenheter, som för posttjänsten uppstode, därest postverket hade att samtidigt förmedla tidningsabonnemang enligt olika system — för sin del uttalat allvarliga betänkligheter mot hvarje förslag, som afsåge att vid sidan af det nuvarande systemet för tidningars försändande efter postabonnemang införa ett väsentligen olika system för prenumeration genom postverkets förmedling. Styrelsen åberopar i detta afseende de förhållanden, som i sin tid vållats däraf, att med tillämpning af bestämmelserna i § 3 af nådiga kungörelsen angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran den 18 oktober 1872, förutom postprenumeration i vanlig ordning, därjämte för tidningar, som icke genom sådan prenumeration förskrifvits, införts dels rekvisition på grund af en utaf vederbörande tidningsutgifvare utfärdad prenumerations- eller prisskillnadssedel, dels ock rätt för utgifvare att mot aflämnande af särskilda reversal i förväg erlægga postbefordringsavgifterna för tidnings-exemplar, som skulle med posten fortskaffas.

Skulle man nu, utan väsentlig ändring i de båda försändningssätt, som för närvarande tillämpades beträffande tidningar, därjämte för utgifvarekorsband anordna ett särskildt slag af prenumeration genom postverkets förmedling och sålunda införa ytterligare ett slag af bokföring och redovisning af prenumerationsmedel för tidningar, befarade styrelsen, att åtskilliga olägenheter skulle däraf uppstå för posttjänsten, då tillämpningen af flera olika system för en och samma rörelsegren säkerligen skulle i hög grad försvåra tjänstgöringen vid postanstalterna. Att åter göra försändningen såsom utgifvarekorsband till regel och sålunda upphäfva nuvarande ordning för abonnemang genom postverkets förmedling, hade styrelsen, i likhet med kommitterade, ansett sig icke böra tillstyrka både med hänsyn till de fördelar, som denna ordning onekligen erbjöde för allmänheten, och i betraktande af de upprepade

uttalanden från tidningskorporationer, hvilka syntes gifva vid handen, att inom tidningskretsar allmänt rådde den uppfattning, att en revision af nuvarande postbefodringsafgifter för postabonnerade tidningar, med bibehållande i hufvudsak af själfva grunderna för denna tidningsbefordran, vore att föredraga framför en mera genomgripande förändring af dessa grunder.

Hvad angår kommitterades förslag att bibehålla nuvarande särskilda porto för vanliga tidningskorsband (§ 11 mom. 4), har generalpoststyrelsen i sitt utlåtande af den 23 november 1901 på anförda skäl (sidd. 12—15) funnit det vara synnerligen önskligt, att sistnämnda slag af försändelser helt och hållet borttoges, och att — frånsedt utgifvarekorsbanden — afgiften för korsband, som utgjordes af inländska tidningar, hädanefter blefve äfven i den inrikes poströrelsen densamma som för vanliga trycksakskorsband.

Hvad sålunda af styrelsen ifrågasatts har, att döma af de föreliggande yttrandena i ämnet, väckt åtskilligt motstånd, i det man framhållit, att dessa korsbandsförsändelser vore af betydelse både för tidningarna vid återsändande af exemplar, som icke funnit afsättning, och för allmänheten vid tidningars försändande till släktingar och bekanta, samt att därför det särskilda tidningsportot borde bibehållas, åtminstone så länge det vanliga trycksaksportot i Sverige vore så högt som för närvarande.

I sitt senare i ärendet afgifna underdåniga utlåtande har också styrelsen (sid. 43) funnit det ej kunna bestridas, att med nuvarande korsbandsporto af 4 öre per 50 gram styrelsens förslag att borttaga gällande tidningsporto af 1 öre per 50 gram innebure ett väsentligt fördyrande af tidningsförsändelserna i fråga. Då nu upplyst blifvit, att dessa försändelser komme till en ej obetydlig användning ej blott af tidningskommissionärer utan äfven af allmänheten, så hade styrelsen ansett sig icke böra under nuvarande förhållanden fortfarande påyrka borttagandet af det särskilda portot för inländska tidningar.

Hvad i öfrigt angår tidningars postbefordran såsom korsbandsförsändelser, hafva kommitterade, i öfverensstämmelse med hvad för närvarande gäller på grund af § 3, andra stycket, af nådiga kungörelsen den 11 maj 1883, föreslagit, att å tidningar, som aflämnades till postbefordran såsom korsbandsförsändelser, skulle tillämpas de bestämmelser, som i allmänhet gällde för befordran af sistnämnda försändelser, med undantag likväl för hvad rörande högsta vikten för hvar särskild försändelse funnes föreskrifvet (§ 11 mom. 5).

Enligt hvad i det föregående blifvit omförmäldt, stadgas i 1883 års kungörelse följande beträffande bilagor till tidningar, nämligen:

att planscher, hörande till tidning, som genom postanstalt blifvit förskrifven, varda afgiftsfritt med posten befordrade, när de utan särskild betalning utöfver prenumerationspriset åtfölja tidningen samt tillkännagifvande därom i denna finnes infördt;

att enahanda förmån under samma villkor tillkommer äfven tidningen åtföljande, af dess redaktion utgifna bihang därtill, dock med förbehåll, beträffande bihang till tidning, för hvilken nedsättning i den mot prenumerationspriset svarande befordringsafgift åtnjutes, att tidningens ytinnehåll, sammanlagdt med bihangets, icke är större, än som motsvaras af den för tidningen beräknade postbefordringsafgift; samt

att — med undantag af sådana officiella berättelser eller meddelanden, som enligt Kungl. Maj:ts föreskrift med Post- och Inrikes tidningar till allmänheten utdelas — för befordran med post af andra bilagor till tidning än de förut omförmälda enahanda afgift som för försändelser under band skall erläggas, där icke i särskilda fall sådana omständigheter förekomma, att generalpoststyrelsen finner samma bilagor kunna och böra jämte den tidning, till hvilken de höra, med post befordras antingen utan särskild godtgörelse eller mot lägre porto än det, som med tillämpning af taxan för försändelser under band skolat erläggas.

Sedan från tidningsmannahåll uttalats önskvärdheten af förtydligade bestämmelser i fråga om tidningsbilagor, hafva kommitterade föreslagit (§ 12), att oinbundet tryckalster skulle kunna vinna postbefordran såsom bilaga till tidning enligt följande villkor:

1:o) Å tryckalster, hvilket vore afsedt att såsom tidningsbilaga postbefordras, skulle finnas i tryck angifvet, att det utgjorde bilaga till den tidning, som det åtföljde; och skulle i tidningen vara infördt tillkännagifvande därom, att bilagan åtföljde densamma.

Vid aflämnande till postbehandling borde bilaga vara inlagd i det tidningsexemplar, till hvilket bilagan hörde.

Med hvarje särskildt tidningsexemplar skulle kunna följa flera bilagor, dock ej mer än ett exemplar af en och samma bilaga.

2:o) Följande bilagor skulle, när de utan särskild betalning utöfver prenumerationspriset åtföljde tidning till alla dess abonnenter, och under villkor att de vid aflämnande till postbehandling icke hade ett format, som vore afsevärdt större än det format, hvori hufvudnumret

aflämnades till posten, anses såsom delar af tidningen och följaktligen utan särskild afgift med posten befordras, nämligen:

a) planscher, kartor och andra dylika bilagor, hvilka utgjorde förklaring af eller eljest tydliggen hänförde sig till innehållet i den tidning, som de åtföljde; samt

b) bihang, hvilka vore utgifna af tidningens redaktion för att utgöra tillägg till eller fortsättning af det tidningsnummer, som de åtföljde; dock med förbehåll att dessa bihang skulle vara tryckta å samma ort som hufvudnumret.

3:o) I öfriga fall borde för tryckalster, hvilka vore afsedda att vinna postbefordran såsom bilagor till tidning, som skulle med posten försändas antingen efter förskrifning genom postanstalt eller såsom s. k. utgifvarekorsband, till postkassan erläggas en särskild afgift, hvilken för hvarje exemplar af sådan bilaga beräknades till $\frac{1}{2}$ öre för hvar vikt af 25 gram eller del af 25 gram; dock att, där i särskilda fall omständigheterna sådant föranledde, generalpoststyrelsen skulle äga medgifva, att bilaga finge jämte den tidning, till hvilken den hörde, postbefordras antingen utan särskild godtgörelse eller mot lägre postbefordringsavgift än den, som skolat erläggas med tillämpning af hvad sålunda blifvit stadgadt.

Där vid beräkning af förenämnda afgift uppkomme bråkdelar af öre, skulle dessa afrundas uppåt till helt öretal.

4:o) Särskild postbefordringsavgift skulle icke erläggas för:

a) bilagor till tidningar, hvilka postbefordrades såsom s. k. tidningskorsband;

b) tidningsbilagor, hvilka endast afsåge abonnemang å den tidning, de åtföljde; och

c) sådana officiella berättelser eller meddelanden, som enligt Kungl. Maj:ts föreskrift med Post- och Inrikes tidningar utdelades till allmänheten.

Af hvad kommitterade anfört till stöd för ifrågavarande förslag (sidd. 158—161) framgår, att därmed afsetts, bland annat,

att, på samma gång vederbörande utgifvare erhöle rätt att fördela tidningens innehåll på flera särskilda delar och att — hvad beträffade postabonnerade tidningar, med begränsning till viss maximivikt — till tidningens mera normala omfång göra de tillägg, som kunde af omständigheterna betingas, därjämte måtte förebyggas, att såsom tidningsbilagor utan särskild postavgift befordrades försändelser, hvilka icke stode i det sammanhang med den tidning de åtföljde, att de borde anses såsom delar af densamma;

att ur företrädesvis expeditionell synpunkt måtte förhindras, att tidningarnas postbehandling blefve genom åtföljande bilagor i afsevärd mån försvårad och uppehållen; i hvilket sistnämnda afseende af kommitterade särskildt framhållits, dels att bilaga ej finge vare inbunden, dels ock att bilaga skulle vara inlagd i det tidningsnummer, hvartill den hörde, och sålunda icke finge emballeras i särskildt omslag, såsom styfva pappskifvor, på rullar o. s. v.; samt

att åtskillig omgång och tidsutdräkt skulle besparas, därigenom att beträffande sådana bilagor, hvilka icke borde utan särskild afgift postbefordras, meddelades allmänt gällande afgiftsbestämmelser, hvilka kunde af vederbörande postanstalter omedelbart tillämpas, hvadan generalpoststyrelsens beslut i fråga om dylika tidningsbilagor ej borde påkallas i andra fall, än då det gällde undantag från sagda bestämmelser.

De bilagor, som kommitterade ansett företrädesvis angeläget att utesluta från afgiftsfri postbefordran, vore sådana, som trycktes i stort antal för att hufvudsakligen i annonserings- eller reklamsyfte med olika tidningar spridas bland allmänheten. Då dylika bilagor i och för sig ej vore berättigade att vinna postbefordran mot annat porto än det för trycksaker i allmänhet gällande, innebure kommitterades förslag om en afgift af $\frac{1}{2}$ öre per 25 gram i själfva verket för de ifrågakvarande försändelserna en betydande fördel.

Den af kommitterade föreslagna afgiftens belopp hade bestämts med ledning af den afgift, som plägade för närvarande i liknande fall af generalpoststyrelsen föreskrifvas. Sistnämnda afgift utginge nämligen i regel med $\frac{1}{2}$ öre för hvar vikt af 50 gram eller del däraf, dock att afgiften för bilaga ej finge understiga 1 öre per exemplar, samt dessutom $\frac{1}{2}$ öre för hvarje blad, som löst inlades i bilaga. Den för närvarande gällande viktenheten hade ansetts böra lämpligen minskas till 25 gram, på det att därigenom någon höjning i afgiften måtte inträda för tyngre bilagor. För lättare bilagor åter hade kommitterade, med afseende å det mindre besvär, som dessa bilagor borde förorsaka postverket, ifrågasatt den lindring, att någon minimiafgift icke skulle bestämmas.

Hvad anginge bilagor till tidningar, hvilka försändes såsom vanliga tidningskorsband ansåge kommitterade att, i likhet med hvad för närvarande gällde, några särskilda bestämmelser icke borde införas; utan skulle med afseende å dessa bilagor endast gälla de för tidningsbilagor i allmänhet föreslagna bestämmelser. Då bilagorna, såsom inlagda i vederbörande tidningsexemplar, måste vägas tillsammans med dessa, komme den för

ifrågavarande korsbandsförsändelser stadgade särskilda afgift följaktligen att drabba äfven bilagorna. Att för dessa genomföra vare sig befrielse från den mot deras vikt sålunda svarande afgift eller befordringsafgiftens beräknaude efter andra grunder syntes icke vara möjligt utan vidtagande af särskilda anordningar, hvilka skulle i hög grad försvåra postbehandlingen.

Hvad kommitterade ifrågasatt beträffande tidningsbilagor har icke gifvit anledning till något uttalande i de till Kungl. Maj:t afgifna yttranden i ärendet.

Tidnings-
register
(§§ 2—4).

Då den nedsättning i eljest gällande postporto för trycksaker, som innefattades i kommitterades förslag, icke vore afsedd att komma andra trycksaker än tidningar och andra periodiska skrifter till godo, men å andra sidan ej borde förvägras något tryckalster, som rätteligen vore att anse såsom periodisk skrift, hafva kommitterade, i saknad af en fullt tydlig och uttömmande definition af hvad som menas med uttrycket »periodisk skrift», och för att bereda ifrågavarande bestämmelser en så likformig tillämpning som möjligt, framställt förslag (§ 2 mom. 1) därom, att hos generalpoststyrelsen skulle föras ett register öfver alla tryckalster, hvilka skulle anses berättigade att vinna postbefordran enligt de för tidningar stadgade villkor. Kommitterade anmärka, att ett tidningsregister kunde visserligen anses redan föreligga i den taxa å inländska tidningar, som för hvarje år utgäfves af generalpoststyrelsen; men af anförda skäl (sidd. 127—129) hafva kommitterade ansett denna tidningstaxa icke vara tillfyllestgörande för nu ifrågavarande ändamål.

Beträffande de villkor, som borde uppställas för tryckalsters införande i tidningsregistret, inhämtas af hvad kommitterade i sådant afseende anført (sidd. 129—131), att kommitterade till en början funnit en ledning vid bedömandet af hvad därvid skulle anses såsom tidning kunna hämtas af de stadganden, som i tryckfrihetsförordningen meddelats angående periodiska skrifter, och i dessa stadgandens tillämpning genom vederbörande myndighet. Då nämligen enligt tryckfrihetsförordningen s. k. tillståndsbevis borde vara utfärdadt beträffande hvarje skrift, som gjorde anspråk på att anses för periodisk, ansåge kommitterade, att postbehandling såsom periodisk skrift icke borde tillgodokomma andra tryckalster än sådana, för hvilka dylika bevis blifvit i behörig ordning meddelade (§ 3 mom. 1). Hvad tidningstaxan anginge, syntes för närvarande förhållandet vara det, att tillståndsbevis visserligen blifvit utfärdade för de allra flesta i taxan förekommande tryckalstren, men att exempel ej saknades därpå, att för publikationer, hvilka

af postverket distribuerades såsom tidningar, icke utfärdats tillståndsbevis.

Kommitterade hafva emellertid framhållit, att på grund af tryckfrihetsförordningen det icke kunde förekommas, att sådana bevis i själfva verket utfärdades för åtskilliga tryckalster, som rätteligen icke vore att anse såsom periodiska skrifter; och hafva kommitterade i betraktande däraf dels såsom ytterligare villkor för tryckalsters införande i tidningsregistret uppställt fordran på att tryckalstret skulle efter abonnemang hållas allmänheten till handa, dels ock föreslagit, att i tidningsregistret icke skulle få införas vissa publikationer, hvilka ej borde medgifvas postbefordran såsom tidningar (§ 3 mom. 1).

Hvad först angår nyssnämnda villkor, hafva kommitterade anfört (sid. 130 o. f.), att redan af tryckfrihetsförordningens stadgande, att under ordet skrift skulle förstås allt hvad genom tryck blefve lagdt under allmänhetens ögon, framginge att tryckalster, som ej vore afsedt att spridas bland allmänheten, icke vore att anse såsom periodisk skrift. Också komme enligt gällande bestämmelser postbehandling såsom tidningar hufvudsakligen endast de publikationer till del, hvilka vore införda i tidningstaxan, och å hvilka sålunda för allmänheten erbjödes abonnemang genom postverkets förmedling. I öfverensstämmelse därmed, och då enligt kommitterades förslag postbefordran af tidningar, å hvilka ej erbjödes abonnemang genom postanstalt, syntes komma att i utsträckt mån användas, vore det enligt kommitterades uppfattning nödigt att stadga ifrågavarande villkor, hvilket emellertid ej vore så att förstå, som skulle abonnemang å publikationerna i fråga nödvändigtvis kunna ske genom postverkets förmedling, då det borde vara till fyllest, om abonnemang kunde äga rum endast på annat sätt. Publikationer, hvilka ej vore afsedda för spridning bland allmänheten, utan t. ex. skulle tillhandahållas endast medlemmar af sällskap eller föreningar, borde följaktligen icke få postbehandlas såsom tidningar.

Hvad vidare beträffar de publikationer, hvilka enligt kommitterades mening icke borde vinna postbefordran såsom tidningar, innefattar kommitterades förslag, att i tidningsregistret icke skulle få införas:

1:o tryckalster, om hvilket på grund af innehållets beskaffenhet eller eljest måste antagas, att det skulle omfatta endast ett begränsadt antal nummer eller häften och efter utgifvande däraf upphöra att vidare utkomma;

2:o tryckalster, hvars innehåll uteslutande eller i väsentlig mån bestode af större arbeten, eller af särskilda delar af sådana, afsedda att fortsättas från det ena numret eller häftet till det andra;

3:o) tryckalster, hvars innehåll uteslutande eller hufvudsakligen utgjordes af en eller flere enskilda firmors eller personers kataloger eller priskuranter; samt

4:o) tidning, hvars benämning antingen vore alldeles lika med titeln å tidning, som redan vore för annans räkning införd eller behörigen anmäld till införande i tidningsregistret, eller ock med dylik titel förctedde sådan likhet, att tidningarna lätt kunde förväxlas.

Af statsmyndigheter utgifna, nummervis utkommande författningssamlingar och tillkännagifvanden äfvensom Riksdagens protokoll med därtill hörande bihang skulle dock kunna i registret införas utan hinder däraf, att de icke uppfyllede de villkor, som i sådant afseende eljest stadgats.

Generalpoststyrelsen skulle äga att, där sådant ansåges nödigt, infordra profnummer af tryckalster, som blefve anmäldt till införande i tidningsregistret.

Af hvad kommitterade till stöd för ifrågavarande förslag anført (sid. 131—138) framgår, bland annat, att de under 1:o och 2:o föreslagna bestämmelserna ägde motsvarighet uti hvad för närvarande gällde på grund af nådiga brefvet den 11 maj 1883, hvarigenom, på generalpoststyrelsens framställning, förklarats:

att, därest tryckalster, hvilket blifvit anmäldt att såsom tidning eller tidskrift postbefordras, befinnes uteslutande eller till väsentligaste delen bestå af ett eller några få i särskilda häften fördelade större arbeten, må i afseende å detsammas postbefordran icke tillämpas de bestämmelser, som i nyssberörda kungörelse äro meddelade rörande tidningar och tidskrifter, utan skall för dylikt tryckalsters postbefordran gälla hvad i sådant afseende är om trycksaker i allmänhet föreskrifvet;

att, om i postverkets tidningstaxa blifvit såsom tidning eller tidskrift upptaget tryckalster, hvilket sedermera befinnes icke vara att hänföra till sådana skrifter, för hvilkas förskrifvande postanstalterna må anlitas, det skall tillhöra generalpoststyrelsen att meddela föreskrift därom, att å postanstalt icke vidare må mottagas prenumeration å dylikt tryckalster, samt att för dess befordran under band afgiften ej må utgå efter annan beräkningsgrund än som i fråga om trycksaker i allmänhet är stadgad; samt

att, därest emellertid dessförinnan å postanstalt mottagits prenumeration å dylikt tryckalster och belöpande afgifter därför uppburits, skall under den tid prenumerationen omfattar postbefordringen till pre-

numeranterna fortgå i enahanda ordning, som i afseende å tidningar och tidskrifter iakttages.

Det ändamål, som åsyftats genom hvad sålunda blifvit i nåder förklaradt, eller att förebygga, det till bokmarknaden hörande tryckalster komme i åtnjutande af postbefordran enligt de för periodiska skrifter stadgade särskilda villkor, hade kommitterade funnit mycket beaktansvärdt.

Att publikationer, som egentligen utgjordes af endast i häften fördelade bokverk, äfven om de skulle, såsom t. ex. romanbibliotek, kunna tänkas åtminstone under någon tid fortsatta det ena året efter det andra, icke borde komma i åtnjutande af de låga postbefordringsafgifter, som gällde för tidningar, ansåge kommitterade vara en bjudande nödvändighet med hänsyn till alla de bokmarknadens alster, hvilka vore hänvisade att vid spridning genom postverket vinna befordran endast mot de vida högre portosatser, som gällde för paket eller vanliga korsbandsförsändelser.

Skillnaden i stadgade postbefordringsvillkor för tidningar och för böcker syntes nämligen vara allt för stor, för att icke de för tidningarna bestämda förmånligare villkoren borde, i den mån ske kunde, begränsas till att gälla endast de försändelser, för hvilka dessa villkor egentligen vore afsedda. Frånsedt att, då böcker vunne postbefordran enligt samma villkor som tidningar, postverket undandroges en del af det samma rätteligen tillkommande portoinkomster, kunde det svårligen vara lämpligt, att postverket skulle, såsom skedde genom de lägre postbefordringsafgifternas tillämpning äfven på verkliga bokalster, åt hvilka genom uttagande af tillståndsbevis och fördelning i häften förvärfvats sken af periodiskt utkommande skrifter, bidra till att förminska afsetningen och i viss mån försvåra spridningen af andra, liknande bokalster, beträffande hvilka tillståndsbevis icke blifvit uttagna.

Kommitterade hade visserligen icke förbisett de svårigheter, hvilka skulle möta vid tillämpningen af hvarje bestämmelse, som åsyftade, att tryckalster skulle på grund af innehållets beskaffenhet kunna fränkännas egenskap af periodisk skrift. Men kommitterade hölle före, att med någon skärpning de hittills gällande bestämmelserna i förevarande afseende borde vara tillfyllestgörande, för att, åtminstone sedan profnummer blifvit företedt, af generalpoststyrelsen skulle i de allra flesta fall kunna med vederbörlig säkerhet afgöras, huruvida en publikation vore att anse såsom periodisk skrift eller icke; och hafva kommitterade vidare ur dåvarande tidningstaxa anfört exempel på publikationer, hvilka

dels enligt tillkännagifvande af vederbörande utgifvare vore afsedda att utkomma med allenast ett visst antal häften, efter hvilkas utgifvande arbetena skulle föreligga fullt afslutade, och dels nära nog uteslutande bestode af åtskilliga större arbeten, som icke afsåge dagens frågor och som i de särskilda numren inginge med olika delar, så anordnade, att hvar särskild del kunde afskiljas från numrets öfriga innehåll, för att sedermera jämte motsvarande delar af andra nummer af samma publikation förenas till särskilda sammanhängande bokverk. Om dylika publikationer skulle fortfarande åtnjuta postbehandling såsom tidningar, ansåge kommitterade konsekvensen fordra, att också hvarje annat bokalster, som vore fördeladt i häften af för postbehandling lämpligt omfång, komme i åtnjutande af postbehandling enligt de för tidningar gällande villkor.

Ur kulturell synpunkt vore det visserligen ej mindre angeläget, att böcker vunne en lätt och prisbillig spridning, än att tidningar erhöles en sådan. Huru önskvärdt detta i och för sig än kunde vara, fölle det emellertid icke inom det kommitterade meddelade uppdrag att därutinnan afgifva något förslag, och i alla händelser kunde det svårigen sättas i fråga att utsträcka tidningsportot till att gälla äfven för böcker, då därigenom postverkets omkostnader utan tvifvel skulle i följd af dessa tyngande försändelsers postbehandling växa vida utöfver den ökning i inkomster, som kunde följa af en genom portonedsättningen framkallad tillväxt i själfva rörelsen.

Kommitterades förslag i afseende å punkterna 1:o och 2:o var icke enhälligt. Beträffande den förra punkten yrkades af en reservant (sid. 170), att efter ordet »tryckalster» skulle inskjutas orden: »som icke afhandlar dagens frågor och», hvarigenom punkten skulle erhålla följande lydelse:

»1:o) tryckalster, som icke afhandlar dagens frågor och om hvilket på grund af innehållets beskaffenhet eller eljest måste antagas, att det skall omfatta endast ett begränsadt antal nummer eller häften och efter utgifvande därpå upphöra att vidare utkomma»;

varande med den sålunda föreslagna lydelsen afsedt att medgifva införande i tidningsregistret af t. ex. en riksdagsrevy, som utkomme med vissa nummer i veckan eller ett större antal häften i månaden under en särskild riksdag, men icke vidare efter dess slut.

Hvad åter angår punkt 2:o, yrkades af en annan reservant (sid. 171—187), att den föreslagna lydelsen skulle ändras på följande sätt:

»2:o) tryckalster, hvars innehåll uteslutande eller till väsentligaste delen består af några få i särskilda häften fördelade arbeten.»

Emot det af kommitterades flertal framlagda förslag i förevarande punkt har af sistnämnde reservant hufvudsakligast anmärkts,

att genom bifall därtill åtskilliga publikationer, som ostridigt måste hänföras till periodiska skrifter, skulle blifva förvägrade att hädanefter postbefordras såsom tidningar;

att därigenom en orättvisa skulle tillskyndas dessa tidningar och tidskrifter;

att flera af de tidskrifter, som skulle drabbas af bestämmelsen, måste anses hafva en icke oviktig betydelse ur kulturell synpunkt; hvarjämte förslaget vore skadligt också i så måtto, att det fördyrade och försvårade åtkomsten af mera gedigen läsning;

att icke något behof af den ifrågasatta inskränkningen föreläge från postverkets sida;

att bestämmelsen affattats i så sväfvande ordalag, att den gäfvit rum för godtycke; samt

att i andra länder och särskildt i våra närmaste grannländer dylika skrankor mot tidskriftslitteratur af mera sammanhängande art ej förekomme.

Medan generalpoststyrelsen i sitt utlåtande af år 1901 lämnade kommitterades ifrågavarande förslag utan anmärkning, hafva de uttalanden, som i ämnet framkommit från tidningsmannahåll, gått i riktningen af anslutning till de båda ofvan omförmälda reservationerna. Sålunda har beträffande den under punkt 1:o af kommitterades flertal föreslagna bestämmelsen framhållits, att genom ett dylikt stadgande publikationer, hvilka för en viss begränsad tid utgäfves och hvilkas karaktär af tidning vore obestridlig, skulle komma att uteslutas ur tidsningsregistret. Och hvad angår punkt 2:o har man, i öfverensstämmelse med den däremot afgifna reservationen, ansett det af kommitterades flertal föreslagna stadgandet skola leda därtill, att åtskilliga tidskrifter med stor spridning bland allmänheten skulle nödsakas att antingen gifva sitt innehåll annan uppställning eller ock upphöra att vidare utkomma, hvilket både innebure en orättvisa mot dessa publikationer och därjämte skulle bidra att försvåra spridningen af mera sammanhängande läsning af omväxlande och nyttig art. På grund däraf och då postbefordringen af ifrågavarande publikationer icke kunde anses hafva vållat postverket afsevärda olägenheter eller utgifter, har man ansett, antingen att stadgandet ifråga borde ändras i enlighet med ofvannämnda reservationsvis framställda yrkande, eller ock att nuvarande bestämmelse i ämnet borde bibehållas oförändrad.

Generalpoststyrelsen har i sitt sistnämnda utlåtande, hvad angår punkt 1:o, anfört (sid. 32), att det syntes med all tydlighet framgå af hvad kommitterade anfört såsom motiv för ifrågavarande stadgande, att

därmed icke afsetts att förhindra postbefordran såsom tidning för sådana undantagsvis förekommande tryckalster, hvilka såsom t. ex. en utställningstidning, på grund af förhandenvarande omständigheter ej kunde tänkas skola utgifvas under mera än en viss, på förhand begränsad tidrymd, men som i öfrigt uppfyllde alla betingelser för att anses såsom periodiska skrifter. Motiveringen gäfvade nämligen vid handen, att stadgandet ifråga afsåge att från postbefordran såsom tidning utesluta publikationer, hvilka egentligen utgjordes af *ett bokverk*, likasom med det följande stadgandet afsetts att från sådan postbefordran utesluta publikationer, som bestode af *flera större arbeten*.

Vid sådant förhållande och då affattningen af ifrågavarande bestämmelse, i synnerhet om den sammanställdes med hvad som i öfrigt föreslagits beträffande villkoren för att tryckalster finge anses såsom periodiska skrifter, knappast gäfvade stöd för den uppfattning, som i de afgifna yttrandena kommit till synes, ansåge styrelsen någon ändring af denna bestämmelse icke vara erforderlig.

Hvad angår punkt 2:o, har generalpoststyrelsen i samma utlåtande (sid. 33—35), med instämmande uti hvad af kommitterades flertal uttalats i förevarande afseende, därutöfver anført exempel därpå, att i vissa främmande länders postförfattningar meddelats föreskrifter därom, att böcker ej borde åtnjuta samma postbefordringsvillkor som tidningar.

Ett stadgande i enahanda syfte inom svenska postverket vore så mycket mera af behof påkalladt, som hos oss skillnaden mellan tidningarnas postbefordringsafgifter, äfven efter genomförande af kommitterades förslag till ändrade bestämmelser i ämnet, och det för böcker gällande trycksaksportot vore väsentligt större än i åtskilliga andra länder. Någon egentlig meningsskiljaktighet syntes ej heller i de afgifna yttrandena hafva yppats beträffande det berättigade uti att de gynnsammare postbefordringsvillkoren förbehölles endast verkliga periodiska skrifter. Men i fråga om den gräns, som i detta afseende borde uppdragas för hvad som skulle få anses såsom periodisk skrift, hade meningarna visat sig mera delade, utan att likväl skillnaden mellan de föreliggande förslagen till formulering af ifrågavarande stadgande syntes styrelsen vara af någon väsentlig betydelse.

Den skärpning, som af kommitterades flertal påyrkats i hvad för närvarande gällde i det afseende, hvarom fråga vore, innebure hufvudsakligen att, medan enligt nu gällande stadgande periodisk skrift icke finge till väsentligaste delen bestå af några få större arbeten, skulle enligt kommitterades förslag från periodiska skrifter uteslutas publikationer, som i väsentlig mån bestode af större arbeten, oafsedt om dessa

däri inginge i större eller mindre antal. Den reservationsvis föreslagna formuleringen åter öfverensstämde med nuvarande stadgande, allenast med uteslutande af ordet »större» framför »arbeten».

Sistnämnda formulering medgåfve visserligen postbehandling såsom tidning för publikationer, i hvilka inginge arbeten i större omfattning, än att deras antal kunde betecknas med uttrycket »några få»; men å andra sidan utsträcktes, därigenom att attributet »större» borttagits, bestämmelsens giltighet till att omfatta äfven publikationer, bestående af arbeten, som ej kunde kallas för »större». Med en sådan lydelse syntes bestämmelsen i fråga kunna — hvad knappast syntes vara afsedt — från postbefordran såsom tidning utesluta sådana publikationer, hvilka, såsom t. ex. studentföreningen Verdandis småskrifter, endast innehölle ett jämförelsevis mindre antal uppsatser, af hvilka hvar och en väl kunde kallas ett »arbete», men svårigen ett »större arbete». Då vidare det syntes föga följdriktigt att såsom tidning postbehandla publikation, hvars innehåll utgjordes af flera arbeten, men däremot icke medgifva sådan postbehandling för tryckalster, som bestode af några få arbeten, så ansåge styrelsen den ifrågavarande affattningen icke böra biträdas i denna del.

Då emellertid det af kommitterades flertal afgifna förslaget genom det däri förekommande uttrycket »i väsentlig mån» i stället för det nuvarande »till väsentligaste delen» onekligen innebure en skärpning, som skulle kunna verka betungande för en och annan nu utkommande publikation, hvilken skulle däraf drabbas, så funne styrelsen det lämpligt att icke ändra det sistnämnda uttrycket, och hemställde styrelsen fördens skull, att punkten 2:o) måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»2:o) tryckalster, hvars innehåll uteslutande eller till väsentligaste delen består af större arbeten, eller af särskilda delar af sådana, afsedda att fortsättas från det ena numret eller häftet till det andra.»

Hvad därefter beträffar det under förut omförmälda punkt 3:o framställda förslaget att från postbefordran såsom tidning utesluta kataloger och priskuranter, hafva kommitterade (sid. 137) anfört åtskilliga exempel på tryckalster af förenämnda beskaffenhet, hvilka införts i postverkets tidningstaxor och af hvilka somliga, enligt hvad för periodiska skrifter stadgats, utgjort föremål för anmälan hos chefen för justitiedepartementet, men andra däremot icke. Då emellertid utfärdande af s. k. tillståndsbevis icke syntes kunna åt dylika publikationer förläna egenskap af periodiska skrifter, ansåge kommitterade, att postbefordran såsom tidning ej borde af dem tillgodonjutas, så mycket hellre som eljest otvifvelaktigt spridning genom postverkets försorg af dessa publika-

tioner kunde komma att afsevärdt ökas, därigenom att större affärsföretag uttoge tillståndsbevis beträffande sina priskuranter m. m. och sålunda finge dessa distribuerade såsom tidningar.

Uti en vid kommitterades utlåtande fogad reservation (sid. 187), har yrkats, att ordet »hufvudsakligen» skulle för vinnande af öfverensstämmelse med de båda föregående punkternas formulering utbytas mot »till väsentligaste delen».

I de till Kungl. Maj:t inkomna yttranden har förevarande förslag mött, bland annat, den anmärkningen, att detsamma vore stridande mot näringarnas och allmänhetens intressen.

Generalpoststyrelsen, som vid ärendets föregående behandling icke haft något att erinra mot ifrågavarande förslag, har, enligt hvad i dess utlåtande af den 12 sistlidne december (sidd. 36—37) anförts, ej heller af hvad sedermera däremot anförts funnit sig föranledd att tillstyrka afslag å detsamma. Här som eljest gällde, att man skulle låta detta vara detta. Vore en postal försändelse till sin natur en tidning, skulle den postbehandlas såsom sådan, men vore den det icke, borde man icke tillåta, att försändelsen finge segla under falsk flagg för att åtnjuta de förmåner i fråga om postbefordran, som man ur andra synpunkter ansett böra åt tidningar inrymmas. I öfverensstämmelse därmed hade styrelsen ock förordat, att publikationer, som egentligen vore att anse såsom böcker, äfven skulle postbehandlas såsom sådana. Och då kataloger, priskuranter, annonscirkulär och dylika tryckalster ostridigt i och för sig icke vore att postbehandla annorlunda än vanliga trycksaksförsändelser, så syntes den omständigheten, att åt ett sådant tryckalster gifvits utseende af periodisk skrift, icke utgöra tillräcklig anledning för att tryckalstret i fråga skulle postbehandlas enligt de villkor, som gällde för periodiska skrifter. Ville statsmakterna medgifva en särskild billigare postbefordran åt böcker, annonscirkulär och dylikt, borde detta sägas rent ut, men icke släppas fram på en omväg.

Det föreslagna stadgandet, hvartill motsvarighet förefunnes inom åtskilliga andra länder, skulle enligt styrelsens åsikt också blifva så mycket mera af behof påkalladt, sedan genom införande af utgifvarekorsband anordnats ett expeditionssätt, hvilket i fråga om afgifter till postverket ställde sig ännu förmånligare än de nuvarande tidningskorsbanden, och som följaktligen kunde innebära en desto större lockelse att söka åt affärs-cirkulär och dylikt förvärfva postbehandling såsom periodiska skrifter.

Kommitterades under punkt 4:o framställda förslag hade föranledts däraf, att, enligt hvad anförda exempel utvisade (sidd. 137—138), till-

ståndsbevis kunnat meddelas för tidning, hvilken ägt en i allt väsentligt fullkomligt samma titel som annan tidning, för hvilken tillståndsbevis redan förut blifvit utfärdadt, och att det icke blott för postverket ur expeditionell synpunkt, utan äfven för tidningarna och allmänheten måste anses medföra betydande olägenheter, om tidningar på grund af titlarnas fullkomliga likhet eller nära öfverensstämmelse lätt kunde vid postbehandlingen förväxlas. Under anförande tillika att en liknande bestämmelse gällde inom norska postverket, hafva kommitterade vidare framhållit, hurusom genom ifrågavarande stadgande, hvilket uteslutande ägde tillämpning i fråga om postbefordringen af tidningarna, icke lades något som helst hinder i vägen för tidningarnas utgifvande.

Sedan generalpoststyrelsen i sitt förra utlåtande lämna förslaget utan anmärkning, har man i de föreliggande yttrandena visserligen å ena sidan erkänt behovet af stadganden angående rätt till tidnings titel och äfven framhållit gagnet af det skydd mot illojal konkurrens, som den ifrågavarande bestämmelsen skulle bereda, men å andra sidan, i betraktande särskildt däraf, att möjligheten att utgifva en tidning vore i hög grad beroende af rätten att få densamma postbefordrad såsom sådan, ansett det föreslagna stadgandet vara af beskaffenhet att böra meddelas icke i en administrativ författning, utan antingen i tryckfrihetsförordningen eller genom särskild lag i ämnet; hvarjämte äfven framhållits den fara för administrativt godtycke, som skulle ligga däri, att afgörandet af dessa för tidningarna viktiga frågor blefve lagdt i generalpoststyrelsens hand.

Med omförmälände af de betänkligheter, som sålunda uttalats mot föreliggande förslag, har styrelsen i sitt senare i ämnet afgifna utlåtande funnit sig icke kunna dela dessa betänkligheter (sidd. 38—39). Den bestämmelse, som här vore i fråga, syntes icke vara af administrativ art, utan böra tillkomma genom Kungl. Maj:ts och Riksdagens sammanstående beslut. Funnes i annan författning meddelad någon bestämmelse af enahanda innehåll, skulle visserligen det ifrågavarande stadgandet vara öfverflödigt. Men så länge det kunde inträffa, att två särskilda tidningar utkomme med samma namn — i 1904 års tidningstaxa funnes t. ex. två publikationer med namnet »Framåt» — så syntes ett stadgande i ofvan angifna syfte vara af behof påkalladt.

Hvad åter vidkomme den uttalade farhågan med afseende å den föreslagna bestämmelsens tillämpning, erinrar styrelsen, att generalpoststyrelsens beslut i ärenden af ifrågavarande art på grund af den för styrelsen gällande nådiga instruktion kunde, lika väl som styrelsens beslut i allmänhet, genom besvär dragas under Kungl. Maj:ts

pröfning, hvadan det slutliga afgörandet ingalunda tillkomme generalpoststyrelsen.

Med hänsyn därtill att, enligt det föreliggande förslaget, rätten att få tidning införd i tidningsregistret vore beroende jämväl af en i behörig ordning företagen anmälan, och i följd därpå det skulle vid det första upprättandet af detta register kunna inträffa, att till förfång för en redan befintlig tidning dennas titel blefve till inregistrering anmäld af annan än den, som rätteligen ägde använda titeln, tidigare än denne sistnämnde inkommit med anmälan, har styrelsen ansett, att till förebyggande af dylika missbruk erfordrades ett öfvergångsstadgande, som, därest i dylika fall tvist skulle uppstå, tillerkände rätten till inregistrering åt den tidning, som hade det äldre tillståndsbeviset; och har styrelsen fördenskull hemställt, att det måtte stadgas, att, då tidningsregister första gången upprättades, anmälan angående införande i registret af tidning, som därförinnan utkommit, skulle betraktas så, som vore den gjord den dag, då uppå anmälan om dess utgifvande bevis enligt tryckfrihetsförordningen blifvit af chefen för justitiedepartementet meddeladt.

För att icke kvarstående i tidningsregistret af en tidningstitel, som *de facto* upphört att användas, måtte utgöra hinder för införande i registret af annan tidning med samma eller liknande benämning, hafva kommitterade vidare (§ 4 mom. 1) föreslagit, att tidning eller tidningsupplaga, af hvilken under ett kalenderår icke utkommit något nummer, skulle såsom upphörd afföras ur registret.

Med afseende å detta förslag hafva kommitterade (sidd. 138—139) anfört bland annat, att egenskapen af periodisk skrift enligt kommitterades åsikt icke borde fränkännas åtskilliga publikationer, hvilka, såsom t. ex. jultidningar, vissa årsskrifter af sällskap eller föreningar o. s. v., ej utkomme mera än en gång om året, men vore afsedda att utgivas år efter år, hvadan minsta antalet nummer af en periodisk skrift icke syntes kunna bestämmas högre än ett nummer årligen. Å andra sidan kunde en skrift, som utkomme mindre ofta, svårigen bibehålla egenskapen af periodisk, hvadan det ifrågavarande minimum ej heller borde bestämmas lägre, än nyss är sagdt.

Hvad af kommitterade i förevarande afseende föreslagits har i de öfver förslaget afgifna yttranden lämnats utan anmärkning.

Slutligen hafva kommitterade, då det ej kunde förekommas, att i tidningsregistret blefve införda publikationer, hvilka sedermera befundes icke hafva bort däri intagas, eller att publikation, som ursprungligen med rätta ansetts såsom periodisk skrift, sedermera på grund af ändrad

beskaffenhet måste fränkännas denna egenskap, föreslagit (§ 4 mom. 2) att, om tryckalster, som blifvit i tidningsregistret infördt, sedermera skulle befinnas i något afseende strida mot hvad för införande i detta register blifvit stadgadt, generalpoststyrelsen skulle äga förordna, att sådant tryckalster skulle uteslutas ur tidningsregistret; hvarjämte och i öfverensstämmelse med hvad för närvarande gällde på grund af förut anförda nådiga brefvet den 11 maj 1883, af kommitterade föreslagits (§ 10 mom. 1), att, om tryckalster blifvit af nyssnämnda anledning uteslutet ur tidningsregistret, samt dessförinnan abonnemang därå mottagits genom postverket och belöpande afgifter därför uppburits, postbefordringen till abonnenterna skulle under den tid, ifrågavarande abonnemang omfattade, fortgå i enahanda ordning, som i afseende å genom postverket förskrifna tidningar iakttoges.

Genom nådigt bref den 1 december 1871 har uppå framställning af generalpoststyrelsen förklarats:

Tidningars
aflämnande å
särskilda tider.
(§ 13.)

att, där till vinnande af snabbare postbefordran, utgifvare af tidning eller tidskrift anmälde sig önska att å annan tid än den, då postanstalt hölles öppen för allmänheten, därstädes aflämna tidning eller tidskrift, som skulle med post fortskaffas, sådant finge medgifvas mot skyldighet för afsändaren att därför erlægga till postverket en särskild afgift, hvilken, hvad anginge tidning, som utkomme sex eller flere gånger i veckan, skulle utgöra, efter helt år räknadt, för ett antal af högst femhundra exemplar 500 kronor, för hvart öfverskjutande antal af högst ett hundra exemplar 50 kronor, och för tidning eller tidskrift, som utgäfves mindre ofta än sex gånger i veckan, skulle varda i förhållande därtill minskad;

att de uti ifrågavarande hänseende inflytande medel skulle ingå till postkassan; samt

att däremot den godtgörelse, hvilken för omförmälda särskilda tjänstgöring och de öfriga bestyr, som kunde samtidigt därmed utföras, funnes böra skäligen tillkomma därvid anlitate extra biträden och vaktbetjäning, skulle utanordnas från postkassan utan afseende på beloppet af ofvanberörda dit influtna medel.

Sedan generalpoststyrelsen, med anledning af en utaf publicistklubben gjord underdånig ansökning i fråga om upphäfvande af hvad sålunda stadgats i underdånigt utlåtande den 29 december 1884 hemställt, att med upphäfvande af förut anförda bestämmelser måtte meddelas det nådiga förklarande, att tillsvidare det skulle tillhöra styrelsen att på framställning af utgifvare af tidning eller tidskrift och i öfver-

ensstämmelse med angifna grunder fastställa villkoren för de genom postverket förskrifna tidningars och tidskrifters aflämnande å postkontor vid annan tid än den, då kontoret hålles öppet för allmänheten, har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 23 januari 1885 förklarar att, när på grund af nådiga brefvet den 1 december 1871 åt utgifvare af tidning eller tidskrift medgäfves att till postanstalt å annan tid, än densamma hålles för allmänheten öppen, till postbefordran aflämna tidnings- eller tidskriftsexemplar, på generalpoststyrelsen finge bero att, efter pröfning huruvida och i hvad mån ett dylikt medgifvande kunde medföra olägenhet för posttjänsten eller föranleda tillökning i postanstaltens personal, bestämma, om och på hvilka villkor befrielse från eller nedsättning i den uti sistnämnda nådiga bref stadgade afgift kunde tidningens eller tidskriftens utgifvare beviljas.

Med anledning däraf att bland de af tidningsutgifvare till kommitterade framställda önskemål äfven förekommit yrkande på tidnings-expeditionernas å utgifningsorterna tillgänglighet på tider, som stode i samband med de stora, postförande bantagens afgangstider, oberoende af vederbörande postanstalts vanliga expeditionstider, hafva kommitterade föreslagit följande stadgande (§ 13):

»Där till vinnande af snabbare postbefordran så är nödigt, vare utgifvare af tidning berättigad att å annan tid än den, då postanstalten å utgifningsorten hålles öppen för allmänheten, därstädes till postbefordran aflämna exemplar af tidningen. Om sådant aflämnande sker för tidningens befordran med postlägenhet, som afgår å annan tid än söckendagar mellan kl. 7 f. m. och 10 e. m., skall till postverket erläggas en särskild afgift, hvilken, hvad angår tidning, som sålunda aflämnas sex eller flere gånger i veckan, må utgöra, efter helt år räknadt, för ett antal af högst fem hundra exemplar 500 kronor och för hvarje öfverskjutande antal af högst ett hundra exemplar 50 kronor, men för tidning, som aflämnas mindre ofta än sex gånger i veckan, minskas i förhållande därtill.

Efter pröfning, huruvida och i hvad mån ett dylikt medgifvande åt tidningsutgifvare kan medföra olägenhet för posttjänsten eller föranleda tillökning i vederbörande postanstalts personal, äger generalpoststyrelsen bestämma, om och på hvilka villkor befrielse från eller nedsättning i ofvannämnda afgift kan tidningens utgifvare beviljas.»

Af hvad kommitterade anfört (sidd. 163—169) med afseende å förestående förslag framgår, att med tillämpning af gällande bestämmelser i ämnet generalpoststyrelsen i flera fall lämnat medgifvande till afgiftsfritt inlämnande af tidningar å tider, då vederbörande postanstalter

icke varit öppna för allmänheten. I vissa fall hade den tid, då sådant inlämnande finge äga rum, begränsats till tiden mellan kl. 6 f. m. och 10 e. m., medan i andra fall det öfverlämnats åt vederbörande postförvaltare att bestämma den tid, då tidningarna skulle mottagas. Vid åtskilliga tillfällen hade åter styrelsen pröfvat tidningarnas inlämnande icke böra ske utan erläggande af särskild afgift, och hade denna då i en del fall bestämts att utgå med de i nådiga brevet den 1 december 1871 föreskrifna belopp, men i andra fall satts till ej oväsentligt lägre belopp.

Enligt hvad kommitterade vidare inhämtat, vore det egentligen endast i Stockholm, som tidningarnas inlämnande å extra tid beredde postverket någon afsevärd inkomst, i det att de i förevarande afseende vid postkontoren i riket år 1898 inbetalade afgifter uppgått till följande belopp, nämligen i:

Stockholm	kronor 11,802: 17
Malmö	» 1,921: 43
Lund	» 1,131: 25
Gefle	» 166: 67
	<hr/>
	summa kronor 15,021: 52

I Stockholm syntes ock omständigheterna hafva föranledt, att tidningarnas inlämnande å extra tid måst äga rum i ganska stor utsträckning. Då nämligen tiden för tidningarnas afgiftsfria inlämnande å tidningsexpeditionen vid Stockholms postkontor blifvit bestämd att söckendagar omfatta klockan 10 f. m.—7 e. m., men viktiga postförande bantåg från Stockholm afgått redan klockan omkring 7,30 f. m., hade följaktligen de i Stockholm utkommande morgontidningar, för att varda med först afgående postlägenhet försända, hänvisats till antingen expedition direkt till vederbörande postkupé eller inlämnande å extra tid. Då det förra försändningssättet medfört ett väsentligen ökad arbete för tidningarna, hade i många fall den senare utvägen måst anlitas.

Ofvannämnda från tidningsmannahåll framställda yrkande syntes kommitterade ganska förklarligt i betraktande särskildt af de förhållanden, som sålunda vore rådande vid Stockholms postkontor. Det förefölle helt naturligt, att vederbörande tidningsutgivare funnit det i hög grad betungande att för tidningarnas aflämnande till postbefordran under den större delen af dygnet nödgas erlægga en särskild afgift,

hvilken mången gång närmade sig och stundom till och med syntes öfverstiga beloppet af den procentvis beräknade postbefordringsavgiften, som dock afsåge att utgöra ersättning för alla postverkets bestyr med tidningarna.

I den mån beträffande andra postförsändelser behof däraf gjorde sig mera allmänt gällande, hade också, yttra kommitterade vidare, blifvit sörjdt för, att försändelserna kunde genom att nedläggas i breffåda vinna befordran med först afgående postlägenhet utan inskränkning till viss tid af dygnet. Då nu särskildt de postabonnerade tidningarnas postbehandling i inlämningsorten icke medgafve dessa försändelsers nedläggande i breffåda, men det finge anses ligga i allmänhetens intresse lika väl som i tidningsutgifvarnes, att tidningarnas försändande med först afgående postlägenhet icke blefve genom särskilda avgifter försvåradt, hade kommitterade så mycket hellre funnit sig böra, i den mån detta ansetts kunna ske utan postverkets alltför stora betungande, tillmötesgå förenämnda yrkande, som, då postavgifterna för postabonnerade tidningar enligt kommitterades förslag skulle höjas med cirka 70 procent, det syntes vara billigt, att tidningarna så mycket som möjligt befriades från särskilda avgifter till postverket.

Kommitterade hade i sådant afseende funnit skäligt, att tidningarnas aflämnande till posten å extra tid icke skulle beläggas med särskild afgift, när sådant aflämnande skedde för tidningarnas befordran med postlägenhet, som afginge söckendagar under tiden mellan klockan 7 f. m. och 10 e. m. Då det förutsattes, att aflämnandet skulle ske i sammanhang med postlägenhets afgång, och följaktligen antagas måste, att, äfven om icke några tidningar blefve aflämnade, ändock åtminstone någon del af personalen å vederbörande postanstalt måste vara i verksamhet för den öfriga postens behandling, hade kommitterade trott, att i de flesta fall tidningarnas emottagande å sagda tid icke skulle förorsaka postverket några afsevärdt ökade omkostnader.

Blefve tidningar å annan tid än den nämnda aflämnade till postbehandling vid tillfällen, då vederbörande postanstalt icke vore öppen för allmänheten, borde enligt kommitterades åsikt därför uppbäras en hufvudsakligen efter nu stadgade grunder beräknad särskild afgift, såvida icke generalpoststyrelsen på grund af förhandenvarande omständigheter medgifvit befrielse från eller nedsättning i denna afgift. Beloppet af den afgift, som sålunda skulle för tidningarnas aflämnande erläggas, syntes i hvarje fall icke böra bestämmas högre, än som motsvarade de kostnader, som af tidningarnas mottagande å extra tid förorsakades postverket.

Kommitterades ifrågavarande förslag var emellertid icke enhälligt, utan i afgifven reservation (sid. 200 o. f.) framställdes af en utaf kommitterade — dels för att icke åt vissa tidningar bereda en förmån, som ej kunde komma andra postförsändelser till godo, och dels med hänsyn till de ekonomiska följderna af det utaf kommitterades flertal framlagda förslaget — det yrkande, att nuvarande bestämmelser i ämnet skulle bibehållas.

Generalpoststyrelsen förmälde sig i utlåtande den 23 november 1901 i hufvudsak gilla de skäl, på hvilka berörda reservation grundade sig, och instämma i det slut, hvartill reservanten kommit, samt ansåg fördenskull, att ofvannämnda § 13 borde erhålla följande lydelse, affattad i närmaste öfverensstämmelse med nådiga brefven den 1 december 1871 och den 23 januari 1885:

»Då, till vinnande af snabbare postbefordran, utgifvare af tidning anmäler sig önska att å annan tid än den, då postanstalten å utgifningsorten hålles öppen för allmänheten, därstädes till postbefordran aflämna exemplar af tidningen, är sådant medgifvet mot skyldighet för utgifvaren att därför erlægga till postverket en särskild afgift, hvilken, hvad angår tidning, som sålunda aflämnas sex eller flera gånger i veckan, utgör, efter helt år räknadt, för ett antal af högst fem hundra exemplar 500 kronor och för hvarje öfverskjutande antal af högst etthundra exemplar 50 kronor, men för tidning, som aflämnas mindre ofta än sex gånger i veckan, minskas i förhållande därtill.

Efter pröfning, huruvida och i hvad mån ett dylikt medgifvande åt tidningsutgifvare kan medföra olägenhet för posttjänsten eller föranleda tillökning i vederbörande postanstalts personal, äger generalpoststyrelsen emellertid bestämma, om och på hvilka villkor befrielse från eller nedsättning i ofvannämnda afgift kan tidningens utgifvare beviljas.»

Sedan emellertid det af kommitterades flertal framlagda förslag i samtliga de föreliggande yttrandena på det lifligaste förordats, har generalpoststyrelsen i sitt förnyade underdåniga utlåtande den 12 december 1903 ansett sig böra biträda samma förslag; och anför styrelsen i detta afseende följande.

Den inkomst, som genom de för närvarande utgående afgifterna för tidningars aflämnande till postbehandling å extra tid tillflöte postverket, syntes ej mycket betydande. Enligt kommitterades beräkningar hade den år 1898 uppgått till 15,021 kronor 52 öre och år 1899 till 18,214 kronor 65 öre; och hade motsvarande inkomst år 1902 utgjort 18,163 kronor 83 öre. Af dessa belopp hade den ojämförligt största

delen influerit vid Stockholms postkontor, där ock omständigheterna syntes hafva föranlett, att ett jämförelsevis stort antal tidningar fått erlægga de ifrågavarande afgifterna.

Ehuru ett utsträckt medgifvande af rätt att utan särskild afgift å extra tid inlämna tidningar till postbehandling säkerligen skulle för postverket medföra icke blott minskning i ofvannämnda inkomst utan äfven i någon mån ökade utgifter, ansåge styrelsen ändock, att såsom en följd af postverkets befattning med tidningsrörelsen det borde åligga postverket att, så vidt möjligt vore utan dess allt för stora betungande, underlätta tidningarnas aflämnande till postbefordran med de postlägenheter, med hvilka tidningarna beräknades skola snabbast komma vederbörande abonnenter tillhanda. Att emellertid utan någon inskränkning medgifva afgiftsfritt inlämnande af tidningar till postlägenhet, som afginge hvilken tid på dygnet som helst, skulle måhända utsätta postverket för anspråk, som ej utan synnerligen stora svårigheter skulle kunna uppfyllas. Den tid, som af kommitterades flertal ansetts böra bestämmas för tidningarnas afgiftsfria inlämnande, syntes uppfylla alla rimliga anspråk i detta afseende från tidningarnas sida och borde å andra sidan ej heller för postverket blifva allt för betungande, då man väl finge antaga, att det låge lika mycket i tidningsutgifvarnes som i postverkets intresse att söka så vidt möjligt förkorta den tid, som måste beräknas för de ifrågavarande tidningarnas behandling å inlämningspostanstalten, samt att fördenskull de föreskrifter, som det från postverkets sida kunde blifva nödigt att i förevarande afseende meddela, skulle af tidningarnas representanter med beredvillighet och tillmötesgående efterkommas.

Styrelsen har slutligen uttalat den uppfattning, att ifrågavarande bestämmelse vore af reglementarisk art och således lika litet som den för närvarande i ämnet gällande föreskrift borde hafva sin plats i en af Konung och Riksdag beslutad författning.

Ordnings-
regler
(§ 14).

Motsvarande § 5 i gällande nådiga kungörelse den 11 maj 1883 hafva kommitterade i § 14 föreslagit ett stadgande därom, att det skulle tillkomma generalpoststyrelsen att meddela de ordningsregler, som för behörig tillämpning af de beträffande villkoren för tidningars postbefordran gifna föreskrifter kunde finnas erforderliga.

Departements-
chefens
yttrande.

Då jag nu öfvergår till att för egen del yttra mig angående förut omförmälda förslag rörande villkoren för tidningars postbefordran, torde till en början böra anmärkas, att dessa förslag afse icke blott bestämmelser angående själfva afgifterna för olika slag af tidningsförsändelser och hvad

därmed sammanhänger, utan äfven åtskilliga föreskrifter af reglementarisk natur. Hvad angår öfriga slag af postförsändelser, för hvilka befordringsafgifterna blifvit af Riksdagen bestämda, hafva Riksdagens beslut i allmänhet inskränkt sig allenast till fastställandet af vederbörande afgifter, medan däremot anordnandet i öfrigt af dessa delar af postverksamheten icke utgjort föremål för Riksdagens pröfning. I öfverensstämmelse därmed skulle äfven de delar af föreliggande förslag, som innehålla de reglementariska bestämmelserna, icke hafva bort underställas Riksdagen. Då emellertid tillförene Riksdagens beslut i fråga om tidningars postbefordran afsett äfven åtskilliga detaljer af tidningsrörelsen, och därtill kommer att det föreliggande författningsförslaget innehåller bestämmelser af beggedera slaget, hvilka icke utan svårighet skulle låta sig skiljas från hvarandra, torde det vara lämpligt, att detta förslag varder i sin helhet underställt Riksdagens pröfning.

Af hvad både kommitterade och generalpoststyrelsen anfört synes mig tydligen framgå behovet däraf, att de i nådiga kungörelsen den 11 maj 1883 meddelade bestämmelser beträffande postverkets förmedling af abonnemang å tidningar och andra periodiska skrifter undergå en väsentlig förändring.

Det missförhållande, som genom den i ämnet verkställda undersökning påvisats mellan, å ena sidan, postverkets inkomster af ifrågasvarande rörelsegren samt, å andra sidan, dennas nuvarande omfattning och de däraf föranledda omkostnader, synes till och med i betraktande särskildt af svårigheten att åvägabringa en sådan höjning i postafgifterna, som kunde afhjälpa detta missförhållande, göra det nödvändigt att taga i allvarligt öfvervägande, huruvida icke nuvarande ordning för abonnemang genom postverkets förmedling borde upphöra.

Såväl kommitterade som generalpoststyrelsen hafva också upptagit denna fråga till pröfning. För hvad kommitterade i detta afseende anfört, har i det föregående blifvit redogjort. Generalpoststyrelsen har i sitt senast afgifna utlåtande i förevarande ärende (sid. 18 o. f.) yttrat, bland annat, att, om man toge hänsyn allenast till hvad som vore för postverket förmånligast, det framstode såsom ett önskemål, att själfva grunderna för postverkets tidningsrörelse sålunda ändrades, att postverket befriades från alla de bestyr, som följde af förmedlandet af abonnemang enligt nu gällande bestämmelser, och att i sammanhang därmed tidningarna blefve att behandla såsom vanliga försändelser under band. Tidningsrörelsen vore ock i vissa främmande länder anordnad enligt dessa grunder, hvilka för tidningarna erbjöde fördelen af en betydligt snabbare postbehandling än den, som kunde i regel

äga rum med tillämpning af den hos oss gällande ordning för tidningsabonnemang. Men efter att hafva redogjort för framkomna förslag därom, att med de af kommitterade föreslagna s. k. utgifvarekorsbanden skulle förenas rätt till prenumeration genom postverkets förmedling, har styrelsen, på sätt redan blifvit omnämndt, i likhet med kommitterade, ansett ett upphäfvande af nuvarande ordning för postabonnemang böra afstyrkas både med hänsyn till de fördelar, som denna ordning onekligen erbjöde för allmänheten, och i betraktande af de upprepade uttalanden från tidningskorporationer, hvilka syntes gifva vid handen, att inom tidningsmannakretsar allmänt rådde den uppfattning, att en revision af nuvarande postbefordringsafgifter för postabonnerade tidningar, med bibehållande i hufvudsak af själfva grunderna för denna tidningsbefordran, vore att föredraga framför en mera genomgripande förändring af dessa grunder; och har styrelsen sålunda funnit sig under förhandenvarande förhållanden icke böra ifrågasätta någon väsentlig ändring i postverkets åligganden med afseende å tidningsrörelsen.

Äfven jag anser för min del, att denna fråga icke bör bedömas ur synpunkten allenast af hvad som må vara fördelaktigast för postverkets ekonomiska ställning. Vid de föregående tillfällen, då förslag till tidningsrörelsens ordnande och till reglerande af postverkets ersättning för denna rörelse förevarit till behandling, torde det ingalunda hafva varit hänsyn till det finansiella utbytet, som bestämt statsmakternas beslut. Ty oaktadt man icke saknat kännedom därom, att inkomster och utgifter för postverkets befattning med tidningsprenumeration ej täckte hvarandra, har man, såsom af den lämnade historiska redogörelsen framgår, likväl icke blott låtit berörda verksamhet fortfara, utan till och med, när postverkets inkomster på öfriga grenar af rörelsen ansetts sådant medgifva, funnit sig kunna sänka postverkets redan förut låga ersättning för de af tidningsrörelsen föranledda bestyr.

Visserligen har frågan numera så till vida kommit i ett annat läge, att denna rörelses betydande tillväxt, hvilken vida öfverstiger ökningen i inkomster för samma rörelse, ytterligare stegrat ofvanberörda missförhållande och gjort det så mycket angelägnare att söka råda bot därpå. Men å andra sidan utvisar denna tillväxt i rörelsens omfattning, att den nuvarande ordningen för postverkets förmedling af abonnemang innebär afsevärda fördelar för allmänheten; och då nu postverket är för närvarande organiseradt för en dylik verksamhet samt, såsom jämväl i 1891 års Riksdags förut omförmälda skrifvelse uttalats, det måste vara detta verks hufvudsakliga uppgift att på bästa sätt betjäna

allmänheten, så synes mig en reform af gällande stadgar angående tillhandahållande af tidningar genom postverkets försorg böra i första rummet afse att, med bibehållande af nuvarande grunder för postverkets ifrågavarande åligganden, söka åvägabringa mera tillfredsställande bestämmelser rörande den till postverket utgående ersättning för fullgörandet af dessa åligganden.

De anmärkningar, som framställts mot de nuvarande postbefordringsavgifterna för postabonnerade tidningar, innefatta hufvudsakligen, dels att dessa avgifter icke utgå efter sådana grunder, att avgifterna rättvist fördelas mellan olika tidningar, och dels att postverkets därpå härflytande inkomster icke äro tillräckliga.

I det förra afseendet torde här endast behöfva hänvisas till kommitterades ofvan (sid. 38) återgifna sammanställning af nuvarande postbefordringsavgifter för vissa tidningar. De i berörda sammanställning meddelade exempel synas mig nämligen tydligt ådagalägga, att de nuvarande grunderna för avgiftsberäkningen icke äro ägnade att i förevarande afseende skipa rättvisa mellan olika tidningar.

Däremot anser jag kommitterades förslag att grunda de ifrågavarande avgifternas beräkning på dels det arbete, som förorsakas af abonnemangens förmedlande och tidningsnumrens tillhandahållande till vederbörande abonnenter, och dels det ansvar, som medföljer uppbörden och redovisningen af prenumerationsmedlen, böra innebära säkerhet för att icke somliga tidningar skola blifva i tillfälle att med afseende å postbefordringsavgifterna bereda sig fördelar, hvilka icke kunna komma andra tidningar till del.

Hvad angår de belopp, som böra bestämmas för de särskilda i den af kommitterade föreslagna postavgiften ingående delarne, och den därmed sammanhängande frågan, i hvad mån postverkets inkomster för tidningsrörelsen böra ökas, synes mig generalpoststyrelsen i sitt underdåniga utlåtande af den 23 november 1901 hafva påyrkat en större höjning i dessa inkomster, än som under nuvarande förhållanden lärer böra genomföras. En höjning i postavgifternas slutsumma med omkring 130 procent af förutvarande belopp skulle nämligen efter all sannolikhet för ett flertal tidningar innebära en sådan ökning i postbefordringsavgiften, som i själfva verket skulle göra det omöjligt att för spridning af dessa tidningar använda abonnemang genom postverkets förmedling; och då omständigheterna icke synas kräfva ett sådant tillvägagående, hvilket skulle stå i strid med det förfaringssätt, som hittills städe tillämpats vid fastställande af villkoren för tidningars postbefordran, anser jag styrelsens ifrågavarande förslag icke böra bifallas.

Å andra sidan synes det mig icke vara tillrådligt att bestämma postafgiften vid abonnemang till lägre belopp än hvad som föreslagits i kommitterades af generalpoststyrelsen i dess senare utlåtande biträdda betänkande. Genom antagandet af detta förslag beredas nämligen de postabonnerade tidningarna fortfarande i fråga om villkoren för postbefordringen så stora fördelar, att ett ytterligare gynnande af dessa försändelser på öfriga postförsändelsers bekostnad icke synes böra ifrågakomma. För att icke genom en omedelbar öfvergång till de nya bestämmelserna orsaka olägliga rubbningar af tidningarnas ekonomiska förhållanden synes mig dock vara lämpligt att, på sätt generalpoststyrelsen i sitt senaste utlåtande föreslagit, en viss öfvergångstid bestämmes, hvarunder reduktion i de nya afgifterna medgifves.

Hvad i öfrigt angår de af kommitterade framlagda förslag har jag endast att göra följande erinringar.

Till stadgandet i § 7 om redovisning af influtna prenumerationsmedel synes böra göras det tillägg, som af generalpoststyrelsen föreslagits.

Kommitterades förslag att under benämningen »utgifvarekorsband» i den svenska posttjänsten införa ett förenkladt expeditionssätt för tidningar, som icke blifvit genom postverkets förmedling förskrifna, synes mig beaktansvärdt. Genom den betydligt snabbare postbehandling, som med detta expeditionssätt medgifves, bör detsamma kunna med fördel användas i fall, där den postbehandling, som tillkommer genom postverket förskrifna tidningar, skulle vålla för mycken tidsutdräkt. För postverket bör användningen af utgifvarekorsband medföra fördelen af en däremot svarande minskning i postabonnemangen, hvilka äfven med de föreslagna höjda postafgifterna torde få anses vara ur ekonomisk synpunkt för postverket allt annat än fördelaktiga.

Postbefordringsafgiften för utgifvarekorsband anser jag böra till ytterligare förenkling af expeditionen bestämmas till ett och samma belopp för alla tidningar, oafsedt huruvida de utkomma med flera eller färre nummer i veckan; och synes afgiften i fråga icke kunna, utan fara för afsevärd förlust för postverket, bestämmas lägre än till det belopp, som af generalpoststyrelsen i sådant afseende förordats, eller 12 öre per kilogram.

Generalpoststyrelsens förslag till ändring i formuleringen af det i kommitterades förslag förekommande stadgande angående viktberäkningen torde äfven böra bifallas.

Hvad angår nuvarande tidningskorsband, anser jag, i enlighet med

hvad af kommitterade föreslagits och jämväl af generalpoststyrelsen i det senare af dess i ärendet afgifna utlåtanden tillstyrkts, att gällande särskilda porto för dessa försändelser bör bibehållas.

Beträffande förslaget om inrättande af ett tidningsregister, torde ett dylikt register böra i väsentlig mån bidraga till en alltid önskvärd likformighet i tillämpningen af de särskilda villkor, som skola gälla för postbefordringen af tidningar och tidskrifter till skillnad från andra trycksaker. På samma gång jag fördenskull i öfrigt biträder ifrågasvarande förslag, anser jag mig emellertid böra beträffande de af kommitterade föreslagna bestämmelserna om tryckalster, som icke må införas i tidningsregistret, påyrka följande ändringar.

Det i punkt 1:o föreslagna stadgandet synes vara strängare än verkligen åsyftats och torde för att bättre uttrycka meningen böra sammanföras med den under punkt 2:o föreslagna bestämmelsen till ett stadgande, affattadt i nära öfverensstämmelse med nådiga brevet den 11 maj 1883. Till sistnämnda stadgande synes ock lämpligen böra föras den bestämmelse, som af kommitterade föreslagits under punkt 3:o.

Den af generalpoststyrelsen föreslagna öfvergångsbestämmelse beträffande tidningsregistrets upprättande torde böra godkännas.

I fråga slutligen om tidningars afämmande till postbefordran å annan tid än den, då vederbörande postanstalt hålles öppen för allmänheten, synes det visserligen lämpligt, att, såsom kommitterades förslag afser, möjlighet beredes att utan särskild afgift å utgifningsortens postanstalt aflämna tidningar för befordran jämväl å annan tid än den, då expeditionen hålles öppen för allmänheten. Men då den tid på dygnet, hvarunder det sålunda skall vara tidningsutgifvare medgifvet att afgiftsfritt anlita postanstalten för tidnings befordran, bör bestämmas med hänsyn till förhållanden, som kunna vara olika på olika orter och som lätt äro underkastade förändringar, anser jag tidsbestämmelsen icke böra upptagas i en af Konung och Riksdag gemensamt beslutad författning; utan bör det tillkomma Kungl. Maj:t att fastställa tiden för tidningars afgiftsfria inlämnande till postbefordran.

De i öfrigt mot kommitterades förslag framställda anmärkningar hafva på de af generalpoststyrelsen anförda skäl icke föranledt ändring i förslaget.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anført, har jag låtit uppgöra förslag till förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter.

Sedan departementschefen därefter uppläst omförmälda förslag,

hemställde departementschefen, att förslaget måtte genom nådig proposition för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkta hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall, och skulle proposition af den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:
Otto Croneborg.